

กทปส

รายงานบันทึกผลการศึกษา

กระบวนการดำเนินงาน ที่วิชุมชนอันดามันมั่นคง

โครงการขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนจากเงินกองทุนวิจัยและพัฒนา

กิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์สาธารณะ

โครงการที่วิชุมชนอันดามันมั่นคง

นายประสาร สถานสถิตย์

ผู้จัดการโครงการมูลนิธิรักษไทย

ผู้รับผิดชอบโครงการ

ได้รับทุนอุดหนุนจาก

กองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์สาธารณะ

(สำนักงาน กสทช.)

กทปส

คำนำ

พัฒนาการของการสื่อสาร มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หลอมรวมเข้าหากัน นำผู้คนเข้าสู่ยุคของการสื่อสารไร้พรมแดน ความสามารถในการเชื่อมต่อเข้ากับโครงข่ายอินเทอร์เน็ต ส่งผลให้ผู้คนจากทั่วทุกมุมโลกสามารถเข้าถึงสื่อ รับและส่งข้อมูลสารจำนวนมากผ่านสื่อ เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันบนพื้นที่การสื่อสาร ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต การสื่อสาร และการเรียนรู้ของผู้คนในสังคม

ยุคปัจจุบันเป็นยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อดิจิทัล เป็นยุคที่โทรศัพท์มือถือกลายเป็นอุปกรณ์ที่แทบทุกคนต้องมี ต้องใช้ และสื่อที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันก็คือ สื่ออินเทอร์เน็ต และสื่อออนไลน์ กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตคนในยุคนี้ เพราะสามารถ ติดต่อสื่อสารหรือใช้งานได้ทุกที่ทุกเวลา

ในขณะเดียวกัน การพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารที่นำไปสู่การเกิดขึ้นของสื่อออนไลน์ ทำให้ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่าย และกลายมาเป็นผู้ผลิตเนื้อหา และส่งสารได้เอง ผู้ใช้สื่อจึงเข้ามามีบทบาทในการสื่อสารเชิงรุก ได้มากกว่าตั้งรับเพียงอย่างเดียวเหมือนแต่ก่อน ซึ่งมีทั้งข้อดีและข้อน่าเป็นห่วง

ในแง่ดี ผู้ใช้สื่อสามารถเป็นผู้กำหนด คัดกรองเนื้อหาได้ตามความรู้สึก ประสบการณ์ หรืออคติส่วนตัว สามารถกำหนดได้ว่า เนื้อหาใด ดีหรือไม่ดี น่าชื่นชมหรือตำหนิตีติเตียน ควรได้รับการส่งต่อหรือเพิกเฉย สามารถที่จะกระจายเนื้อหาของสารเหล่านั้นออกไปตามเครือข่ายสังคมออนไลน์ และสามารถเป็นผู้สร้างประสบการณ์ร่วม ด้วยการแบ่งปันเรื่องราวความคิดเห็น และประสบการณ์ต่างๆ ซึ่งท้ายที่สุดอาจนำไปสู่ความคิดร่วม ในการสนับสนุนหรือคัดค้าน ต่อต้านเรื่องใดเรื่องหนึ่งในสังคมได้อย่างมีพลัง

แต่ในแง่ลบ หากผู้ใช้สื่อขาดความรู้เท่าทัน ขาดวิจารณญาณอย่างเพียงพอในการคัดกรอง และกระจายข่าวสารไปสู่เครือข่ายสังคม ก็อาจก่อให้เกิดผลเสียหลายต่อได้เช่นเดียวกัน เช่น การส่งข่าวสารที่ผิดพลาดเกี่ยวกับภัยพิบัติให้กับสังคม อาจสร้างความตื่นตระหนกแก่คนในสังคม และอาจนำไปสู่ความเสียหายอื่นๆ ตามมา หรือการแสดงอคติส่วนตัวที่รุนแรงเกินกว่าเหตุ ก็อาจเป็นการจุดชนวนสร้างความขัดแย้งในสังคมได้เช่นเดียวกัน

ดังนั้นเมื่อภูมิทัศน์สื่อเปลี่ยนไป สิ่งที่สังคมต้องการคือมีนักสื่อสารสร้างสรรค์ ที่สามารถสื่อสารกับผู้คน และสังคมวงกว้างได้อย่างมีพลัง สร้างแรงบันดาลใจให้กับใครๆหลายคนได้ ซึ่งการที่จะนำไปสู่การสร้างนักสื่อสารสร้างสรรค์ได้ จะต้องมีการบวนการที่สามารถหล่อหลอมให้ผู้คนและสังคม เรียนรู้ที่จะเข้าใจวิธีการสื่อสารที่ควรจะเป็น

โดยการยกระดับศักยภาพสื่อ ให้เป็นสื่อสร้างสรรค์ด้วยสติปัญญาและปลอดภัย ทั้งนี้ในโลกที่ทุกคนที่สามารถเข้าถึงสื่อ ทั้งสามารที่จะเป็นนักสื่อสารได้นั้น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการส่งต่อความรู้เกิดขึ้นตลอดเวลาผ่านสื่อทุกประเภท สื่อจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญอีกแหล่งหนึ่งของคนในสังคมปัจจุบัน

ดังนั้นหากสื่อในทุกมิติมีบทบาทเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นพื้นที่ที่ปลอดภัยสร้างสรรค์อย่างแท้จริง ก็จะทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงและรับข้อมูลข่าวสารตามสิทธิเสรีภาพ สามารถรับสื่อและใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพและสามารถมีส่วนร่วมในการกำกับดูแลสื่อให้มีเสรีภาพควบคู่ไปกับความรับผิดชอบ เพื่อสร้างการรู้เท่าทันสื่อในยุคดิจิทัล ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเข้าถึงสารต่างๆ ที่ส่งผ่านสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล การเลือกรับ วิเคราะห์ ประเมิน และนำข้อมูลที่รับไปใช้อย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งมีความสามารถ

เป็นผู้ผลิตสื่อได้ด้วยตนเองเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนชุมชนและสังคม พัฒนาทักษะการใช้ชีวิต ทักษะการเท่าทันตัวเอง ทักษะการคิด ทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ ในท่ามกลางความท่วมท้นของข้อมูลข่าวสารรอบด้าน

นอกเหนือจากนี้ สิ่งที่ต้องพิจารณาควบคู่ไปด้วยเสมอคือการเข้าถึงสื่อ นั้น เป็นสิทธิพื้นฐานในฐานะพลเมืองและเป็นสิทธิมนุษยชน ยิ่งไปกว่านั้นการเข้าถึง เข้าใจ เท่าทัน และใช้สื่อ และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นเครื่องมือและความสามารถสำคัญที่พลเมืองจะใช้ในการปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐานในการเข้าถึงข้อมูล เพื่อการติดตาม ตรวจสอบ ขับเคลื่อนต่อสู้ ต่อรองกับรัฐ ทูต และธุรกิจสื่อ เพื่อสร้างสังคมที่พัฒนาไปบนฐานของการมีส่วนร่วม และไม่ทิ้งใครไว้เบื้องหลัง

การปฏิรูปสื่อในประเทศไทยที่เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2540 ที่มุ่งหวังให้ “คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ” โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่น รวมทั้งการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม เป็นตัวจุดประกายความหวัง ที่ต้องการเห็น ชุมชนเข้าถึงสิทธิในการสื่อสารได้อย่างแท้จริง

โครงการนำร่องต้นแบบทีวีชุมชนใน 3 พื้นที่ ทั้งพะเยาทีวี ทีวีชุมชนอุบลราชธานี และทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง ภายใต้การกำกับดูแลของ กสทช. จึงเกิดขึ้น โดยมีระยะเวลาในการทดลองทีวีชุมชนต้นแบบเป็นเวลา 2 ปี เพื่อมุ่งหวังให้เป็นต้นแบบสำหรับการพัฒนาทีวีชุมชนในประเทศไทยต่อไป

การดำเนินงานทีวีชุมชนอันดามันมั่นคงไม่ได้ราบรื่นอย่างที่วางแผนนักในตลอดช่วง 2 ปีของโครงการ มีปัญหาและต้องแก้ปัญหาอยู่ตลอดในระหว่างการดำเนินโครงการ แต่ก็สามารถดำเนินโครงการไปได้อย่างต่อเนื่อง ได้ชุดประสบการณ์ของการทำทีวีชุมชนในระดับหนึ่ง แต่ระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนยังไม่สอดคล้องกับปรัชญาของการดำเนินงาน “สื่อชุมชน” เท่าที่ควรและอาจยังไม่บรรลุผลถึงขั้นที่เรียกว่าเป็น “ต้นแบบโทรทัศน์ชุมชนไทย” ดังความมุ่งหมายของเจ้าของโครงการ

แต่ระยะเวลา 2 ปีของการทดลองทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง ได้สร้างหน่ออ่อนของความเป็นทีวีชุมชนขึ้นมาเรียบร้อยแล้ว ระยะเวลาต่อจากนี้คือการสร้างความมั่นคง และขยายผล ต่อยอดรากฐานทีวีชุมชนอันดามันมั่นคงให้ดำเนินการต่อไปได้

2 ปีของการดำเนินโครงการน่าจะเป็นจุดเริ่มต้นที่จะกระตุ้นเตือนให้ผู้เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงภารกิจที่เหมาะสมในการผลักดันให้เกิดสื่อชุมชนที่ดี และช่วยผลักดันให้ “สถานีโทรทัศน์ชุมชนอย่างเต็มรูปแบบ” ก่อตัวขึ้นได้โดยเร็ว สมดังเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ตลอดจนความมุ่งมั่นในการปฏิรูปสื่อของทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดสถานีโทรทัศน์ชุมชนที่เหมาะสมต่อบริบทของสังคมไทยในแต่ละภูมิภาคต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างคู่มือเชิงบันทึกระบวนการดำเนินงานทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง
2. เพื่อรวบรวมปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง
3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. กระตุ้นเตือนองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปสื่อวิทยุโทรทัศน์ ให้ตระหนักถึงความจำเป็นของการวางแนวทางที่เหมาะสมต่อการดำเนินงานโทรทัศน์เพื่อบริการชุมชน
2. ประชาชนในท้องถิ่นเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของสื่อชุมชน ในรูปแบบทีวีชุมชนและสามารถเป็นคู่มือนำไปใช้เป็นแนวทางเริ่มต้นในการดำเนินงานทีวีชุมชน สำหรับผู้ที่สนใจได้ รวมถึงผลักดันการจัดตั้งสถานีโทรทัศน์ชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการและประโยชน์ส่วนรวม
3. สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ หรือ (กสทช.) อาจพิจารณานำผลของคู่มือเชิงบันทึกนี้ไปประกอบการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดทีวีชุมชนต่อไปในอนาคต

ขอบเขตเนื้อหา

1. อธิบายกระบวนการดำเนินงานทีวีชุมชนอันดามันมั่นคงซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการนำร่องทดลองต้นแบบทีวีชุมชน ของ กสทช. ตลอด 2 ปีที่ผ่านมา
2. อธิบายระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทีวีชุมชนอันดามันมั่นคงของคณะทำงานทั้งในพื้นที่กระบี่ พังงา และภูเก็ต
3. บอกเล่าปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้ คือ ก่อนเริ่มดำเนินการทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง, 1 ปีแรกทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง, และปีที่ 2 ทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง

กุลพัฒน์ จันทน์ไกรลาส บันทึก

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
แนวคิดเกี่ยวกับสื่อชุมชน	1
แนวคิดและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทีวีชุมชน	3
เกริ่นนำ ความเป็นมาของการก่อตั้งทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง	5
การก่อกำเนิดทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง	6
โครงสร้างและการบริหารจัดการทีวีชุมชน	8
การออกแบบสถานีการทำงาน (Studio)	18
การอบรมการใช้อุปกรณ์และโปรแกรมเพื่อการถ่ายทอดสด	19
อุปกรณ์ในการผลิตเพื่อการออกอากาศ	24
งบประมาณในการดำเนินโครงการ ตลอด 2 ปี	28
การอบรมทักษะการผลิตสื่อทีวี	31
รูปแบบการผลิตรายการ และระยะเวลาในการออกอากาศต่อสัปดาห์	44
การผลิตสื่อและรายการโดยชุมชน	44
การออกอากาศ (Broadcasting)	48
การทดลองออกอากาศผ่านเพจทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง	50
ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของสถานี	60
ด้านความพร้อม (เงื่อนไขและคุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาต)	66
ข้อเสนอในเชิงนโยบายต่อ กสทช. หลัง 2 ปีโครงการนำร่องต้นแบบทีวีชุมชน	68

แนวคิดเกี่ยวกับสื่อชุมชน

สื่อชุมชนไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใด ถือเป็นพลังสำคัญของการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น พลังของสื่อคือพลังของการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นฐานรากที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างระดับนโยบาย

สื่อชุมชนเป็นเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนา การสร้างสื่อให้มีพลังต้องทำอย่างจริงจังและทุ่มเทให้องค์กรชุมชนได้เรียนรู้งานสื่อมากขึ้น การเติมความรู้จากมืออาชีพที่เข้าใจจะกลายเป็นพลังสำคัญของงานขับเคลื่อนองค์กรชุมชนอย่างแท้จริง

ดังนั้นสื่อชุมชนจึงต้องเป็นสื่อที่คนในชุมชนสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลาเพื่อนำไปใช้ในการหาข่าวสารเพื่อความรู้ หรือเพื่อความบันเทิง สื่อชุมชนเป็นสื่อที่ชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในหลากหลายบทบาทไม่ว่าจะเป็นผู้วางแผนการใช้สื่อ ผู้ผลิต ผู้ให้ข้อมูล ฯลฯ และต้องเป็นสื่อที่แสดงออกถึงตัวตนของชุมชน ซึ่งเป็นตัวตนที่มาจากการกำหนดของชุมชนเอง จนนำไปสู่การเป็นเวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนข่าวสารและทัศนคติของคนในชุมชน

คุณลักษณะที่สำคัญของสื่อชุมชน มีดังนี้

1. เปลี่ยนทัศนคติของคำว่า “สื่อ” สื่อไม่ใช่แค่เรื่องของสื่อมวลชนเท่านั้น สื่ออื่นๆ ที่ชุมชนทำขึ้นมา มีคุณค่าในการสื่อสารเช่นเดียวกัน
2. เป้าหมายหรือบทบาทหน้าที่ของสื่อชุมชน คือการจัดการข่าวสารหรือความรู้เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและเปิดพื้นที่ โอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสื่อสารสาธารณะของชุมชน เพื่อเสริมเพิ่มพลังความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน
3. การเป็นเจ้าของและการควบคุม
4. เนื้อหา เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและดำเนินการผลิตโดยชุมชน
5. กระบวนการผลิตสื่อดำเนินการโดยชุมชน
6. การเผยแพร่
7. ผู้รับสาร
8. การบริหารการเงินและงบประมาณ

ดังนั้นสื่อชุมชนจึงเป็นอะไรก็ได้ที่ชุมชนต้องการสื่อสารออกมาเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับชุมชนทั้งในปัจจุบันและอนาคตของชุมชนท้องถิ่น เช่น

1. สื่อบุคคล
2. สื่อพื้นบ้าน

3. สื่อเฉพาะกิจ / สื่อเฉพาะกลุ่ม
4. สื่อวัตถุ / สื่อสถานที่
5. สื่อสิ่งพิมพ์ชุมชน
6. สื่อหอกระจายข่าวหรือเสียงตามสาย
7. สื่อเคเบิลทีวีชุมชน
8. สื่อสมัยใหม่ สื่ออินเทอร์เน็ต

แนวคิดที่สำคัญในการพัฒนา และยกระดับสื่อชุมชน คือ **แนวคิดเครือข่ายทางสังคม** เครือข่ายสังคมประกอบไปด้วยบุคคลหรือคนในชุมชนท้องถิ่น ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตามบทบาทและความสัมพันธ์ที่มีอยู่ ซึ่งแต่ละคนในเครือข่ายสังคมไม่ได้มีเพียงบทบาทเดียวเท่านั้น และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอาจไม่ได้เป็นไปตามแบบแผนของบทบาทและบรรทัดฐานที่ได้รับการถ่ายทอดมาเท่านั้น แต่มีปัจจัยพื้นฐานด้านอื่นๆ ด้วย เช่น การรับรู้ และการตัดสินใจในการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันทั้งในด้านวัตถุและทางด้านจิตใจ

ดังนั้นชุมชนจึงเป็นเครือข่ายทางสังคมโดยธรรมชาติของการรวมกลุ่มกันอยู่แล้ว พลังของการรวมกลุ่มเพื่อสร้างเครือข่ายทางสังคมจึงถูกนำมาใช้เพื่อต่อยอดการสื่อสารชุมชนในแนวระนาบ

นอกจากนี้ **แนวคิดการสื่อสารเพื่อการพัฒนา** เพื่อใช้การสื่อสารชุมชน พัฒนาชุมชนให้ดำรงอยู่ได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน สร้างการรับรู้ทั้งคนในชุมชนท้องถิ่นและสังคมในวงกว้าง เพื่อให้การใช้แนวคิดนี้สร้างองค์ความรู้ ให้ข้อมูลข่าวสารระหว่างชุมชนกับชุมชน เกิดการพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ความรู้ ทักษะคติ และพฤติกรรมของตนเองและชุมชน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่จะสร้างสรรค์กิจกรรมทางสังคมและกิจการรวมการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน และสังคมต่อไป

ดังนั้นการสื่อสารจึงเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนา ในการที่จะเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ที่จะเป็นประโยชน์เพื่อการพัฒนาชุมชนและยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

อีกหนึ่งแนวคิดหลักที่สำคัญคือ **แนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม** การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ว่าจะเป็นทั้งทางตรงหรือทางอ้อม ถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสื่อสาร การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้ทำการสื่อสาร ทำให้ชุมชนสามารถแยกแยะความต้องการและพัฒนาความสนใจร่วมกัน อันจะนำไปสู่การร่วมดำเนินการหรือกิจกรรมใด ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ดังนั้นในกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม สิ่งที่สำคัญคือ การเข้าถึงสื่อ การมีส่วนร่วม และการจัดการด้วยตนเอง

แนวคิดการมีส่วนร่วมในการสื่อสารเป็นแนวคิดที่อธิบายพลังของผู้รับสารในกระบวนการสื่อสาร ที่ไม่เพียงแต่แสดงบทบาทการเป็นผู้รับสารเท่านั้น แต่ยังก้าวไปถึงการเป็นผู้ส่งสารในกระบวนการสื่อสารอีกด้วย

แนวคิดและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทีวีชุมชน

หลักการของโทรทัศน์ประเภทบริการชุมชน

หลักการของโทรทัศน์ชุมชน คือ เป็นของชุมชน ควบคุมโดยชุมชน และดำเนินการโดยชุมชน โทรทัศน์ชุมชนไม่ใช่ธุรกิจที่แสวงหากำไรในเชิงพาณิชย์ (แต่สามารถหารายได้เพื่อจุดประสงค์ในการดำเนินงานของสถานีย่อย) โทรทัศน์ชุมชนจัดตั้งเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งเท่านั้น โดยสถานีโทรทัศน์ชุมชนแต่ละสถานีจะมีใบอนุญาตประกอบกิจการโทรทัศน์ชุมชนได้เพียงหนึ่งใบอนุญาตเท่านั้น (สำหรับประกอบกิจการในท้องถิ่นของตน) โดยทั่วไปสถานีโทรทัศน์ชุมชนดำเนินการโดยอาสาสมัคร รวมถึงการผลิตเนื้อหารายการจะใช้อาสาสมัครเป็นหลัก

คุณลักษณะของโทรทัศน์ชุมชน

โทรทัศน์ชุมชนมีลักษณะสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. โทรทัศน์ชุมชน เป็นของชุมชน ควบคุมโดยชุมชน และดำเนินการโดยชุมชน

แนวคิดในการจัดให้มีบริการโทรทัศน์ชุมชนในประเทศไทยสะท้อนไว้อย่างชัดเจนใน พ.ร.บ. องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 (พ.ร.บ. องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ฯ)

“ชุมชน หมายความว่า กลุ่มประชาชนที่มีพื้นที่อาศัยในแหล่งเดียวกัน ไม่ว่าจะในเมืองหรือในชนบท และให้หมายความรวมถึงกลุ่มประชาชนที่มีความสนใจร่วมกันและอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกันหรือสื่อสารถึงกันได้ โดยมีผลประโยชน์ด้านสังคมและวัฒนธรรมเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน ทำกิจกรรมอันชอบด้วยกฎหมายและศีลธรรมร่วมกัน มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการจัดการและการแสดงเจตนาแทนกลุ่มได้”

โดยหลักการแล้ว ชุมชนมีความเป็นนิติบุคคล หรืออีกนัยหนึ่งชุมชนได้รับการรับรองทางกฎหมายซึ่งสามารถบริหารและดำเนินการให้บริการโทรทัศน์ชุมชนตามจุดประสงค์ของชุมชนได้ แนวความคิดหรือหลักการของโทรทัศน์ชุมชนเป็นเรื่องที่สำคัญมาก โทรทัศน์ชุมชนต้องไม่เป็นของผู้ใดผู้หนึ่ง หรือกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด ต้องไม่เป็นของบริษัท และต้องไม่เป็นส่วนหนึ่งขององค์กรของรัฐ

หลักการเรื่อง การควบคุมโดยชุมชน มีความสำคัญอย่างยิ่ง สถานีโทรทัศน์ชุมชนต้องถูกควบคุมและบริหารโดยคณะบุคคล (คณะกรรมการ) ที่จัดตั้งขึ้นโดยชุมชนเอง คณะกรรมการ (ที่เป็นนิติบุคคล) นี้เป็นผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโทรทัศน์ชุมชนอย่างถูกต้อง และที่สำคัญโทรทัศน์ชุมชนจะต้องไม่ถูกแทรกแซงทางการเมือง หรือได้รับอิทธิพลจากกลุ่มธุรกิจ หรือถูกครอบงำโดยกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน สถานีโทรทัศน์ชุมชนจะต้องมีความเป็นอิสระในการบริหารงานและควบคุมการดำเนินงานทั้งหมดของสถานี

การดำเนินงานของสถานีโทรทัศน์ชุมชนเป็นคุณลักษณะเฉพาะอีกประการหนึ่ง โดยทั่วไป สถานีโทรทัศน์ชุมชนมักดำเนินงานโดยกลุ่มอาสาสมัครในชุมชนนั้นๆ ในบางกรณีสถานีโทรทัศน์ชุมชนอาจมีการจ้าง และจ่ายค่าตอบแทนแก่พนักงานบางส่วน โดยเฉพาะในตำแหน่งหน้าที่ที่สำคัญ เช่น ผู้บริหารสถานีซึ่ง

ทำหน้าที่ประสานงานทั้งหมดของสถานีและรายงานผลการดำเนินการต่อคณะกรรมการของสถานี และไม่ควรมอบหมายให้สถานีโทรทัศน์ชุมชนสามารถว่าจ้างองค์กรหรือหน่วยงานอื่นมาบริหารสถานีแทน

2. โทรทัศน์ชุมชน ต้องไม่มุ่งเน้นหาผลกำไรเป็นหลัก

ต่างจากสถานีเชิงพาณิชย์ สถานีโทรทัศน์ชุมชนเป็นองค์กรที่ไม่มุ่งแสวงหาผลกำไร การที่กล่าวเช่นนี้มีได้หมายความว่าการทำงานของสถานีโทรทัศน์ชุมชนจะหารายได้และมีกำไรไม่ได้ แต่หมายความว่าหากสถานีมีกำไร กำไรที่ได้นั้นต้องนำมาใช้เพื่อการบริหารจัดการสถานี ห้ามมิให้แจกจ่ายหรือตอบแทนให้กับผู้หนึ่งผู้ใดหรือองค์กรใดๆ นอกไปจากค่าใช้จ่ายจำเป็นที่ต้องจ่ายอยู่แล้ว และถ้าสถานีโทรทัศน์ชุมชนนั้น ๆ มีการจ้างพนักงาน ค่าตอบแทนพนักงานดังกล่าวจะต้องไม่สูงไปกว่าอัตราค่าจ้างในตลาดของอุตสาหกรรมเดียวกันในตำแหน่งหน้าที่เดียวกัน

3. โทรทัศน์ชุมชน ต้องมีความเป็นชุมชนหรือความเป็นท้องถิ่น

ใบอนุญาตประกอบกิจการโทรทัศน์ชุมชนจัดให้เฉพาะองค์กรหรือกลุ่มบุคคลในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งหรือชุมชนใดชุมชนหนึ่ง โดยโครงสร้างการจัดแบ่งโครงข่ายในระบบโทรทัศน์ดิจิทัลของประเทศไทย สถานีโทรทัศน์ชุมชนบางสถานีครอบคลุมพื้นที่ออกอากาศได้มากกว่าหนึ่งจังหวัด สถานีโทรทัศน์ชุมชนแต่ละสถานี สามารถมีใบอนุญาตประกอบกิจการโทรทัศน์ชุมชนได้เพียงใบเดียวเท่านั้น ดังนั้นสถานีโทรทัศน์ชุมชนจึงมีความเป็นชุมชนหรือมีความเป็นท้องถิ่นอย่างมาก แตกต่างจากสถานีโทรทัศน์ของรัฐหรือสถานีโทรทัศน์ช่องบริการสาธารณะ

โทรทัศน์ชุมชนในประเทศไทย

ตามพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 กำหนดให้ต้องจัดสรรคลื่นความถี่ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 ของคลื่นความถี่ที่จัดสรรไว้ สำหรับให้บริการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล เพื่อจัดให้ภาคประชาชนได้ใช้คลื่นความถี่เพื่อประโยชน์สาธารณะ และไม่แสวงหากำไรในทางธุรกิจในการประกอบกิจการบริการชุมชนไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของคลื่นความถี่ในแต่ละพื้นที่ของการอนุญาตประกอบกิจการ (ในระบบโทรทัศน์ดิจิทัลและภายหลังยุติการใช้งานระบบโทรทัศน์แอนะล็อก)

การวางแผนเริ่มต้นให้บริการโทรทัศน์ชุมชนไม่ว่าจะเป็นการวางนโยบายหรือจัดทำแนวทางการกำกับดูแลกิจการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลประเภทบริการชุมชนในประเทศไทย จำเป็นต้องยึดหลักสำคัญของโทรทัศน์ชุมชนดังที่ได้กล่าวไว้เป็นพื้นฐานสำคัญ ในการกำหนดนโยบายการให้ใบอนุญาต การกำกับดูแลเนื้อหารายการ การดำเนินการของสถานี และการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยคำนึงถึงจุดประสงค์ เพื่อประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง และไม่มีผลประโยชน์อื่นๆ แอบแฝง

ตามพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2551 มาตรา 49 กำหนดให้ส่วนกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ต้องจัดให้ภาคประชาชนได้ใช้คลื่นความถี่เพื่อประโยชน์สาธารณะ และไม่แสวงหากำไรในทางธุรกิจในการประกอบกิจการบริการชุมชนไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของคลื่นความถี่ในแต่ละพื้นที่ของการอนุญาต

ประกอบกิจการโทรทัศน์ภาคพื้นดินในระบบดิจิทัลมีการแบ่งพื้นที่ให้บริการ 39 พื้นที่ ซึ่งครอบคลุม 77 จังหวัด โดยจะมีโทรทัศน์ประเภทบริการชุมชนจำนวนมากสุดได้ถึง 12 ช่องต่อ 1 พื้นที่บริการ

เกริ่นนำ ความเป็นมาของการก่อตั้งทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง

ทีวีชุมชนอันดามันมั่นคงเป็นหนึ่งในนิยามของคำว่า สื่อชุมชน ที่มีการให้คำจำกัดความว่า สื่อที่ดำเนินการในชุมชน เพื่อชุมชน เกี่ยวกับชุมชน และโดยชุมชน

จากนิยามและคำจำกัดความนี้ เป็นที่มาของความพยายาม ผสมผสานงานสื่อทีวีเข้ากับชุมชน โดยคงไว้ซึ่งรูปแบบของสื่อชุมชน

จากการกำหนดบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 40 ให้มีการจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุและโทรทัศน์ และการตราพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 ที่บัญญัติสิทธิการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์คลื่นความถี่แก่ภาคประชาชนเพื่อประโยชน์สาธารณะในลักษณะไม่แสวงหากำไรทางธุรกิจในส่วนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20 ส่งผลให้เกิดการปฏิรูปสื่อที่เป็นไปในทิศทางของการให้พื้นที่และพลังอำนาจแก่ภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตและเป็นเจ้าของสื่อได้อย่างแท้จริง

ในขณะที่พื้นที่กลุ่มจังหวัดกระบี่ พังงา และภูเก็ต ถือได้ว่าเป็นกลุ่มจังหวัดที่มีอัตลักษณ์ลักษณะทางกายภาพและสภาพปัญหาที่คล้ายคลึงกันหลายมิติทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันในพื้นที่กลุ่มจังหวัดอันดามัน จังหวัดกระบี่ พังงา และภูเก็ต ซึ่งเป็นพื้นที่ประสบภัยพิบัติสึนามิที่ได้รับผลกระทบจากการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินมากที่สุด บทเรียนที่สำคัญยิ่งจากเหตุการณ์ภัยพิบัติที่ผ่านมาประการหนึ่งคือ ความจำเป็นต้องมีการสื่อสารในแนวระนาบทั้งภายในและระหว่างชุมชนในพื้นที่ภัยพิบัติด้วยกันเพื่อลดความเสี่ยงอันจะเกิดจากภัยพิบัติหรือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ที่ผ่านมาแม้ภาครัฐจะส่งเสริมให้มีโครงสร้างพื้นฐานของการสื่อสารภัยพิบัติในพื้นที่ที่ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพในระดับหนึ่งแล้วนั้น แต่การสื่อสารดังกล่าวยังปรากฏในรูปของการสื่อสารที่เป็นทางการรวมศูนย์และเป็นเชิงสถาบัน ทำให้บางครั้งประสบปัญหาช่องว่างการสื่อสารกับประชาชน

โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดตั้งทีวีชุมชนอันดามันมั่นคงเป็นความพยายามที่จะแสวงหารูปแบบและแนวทางในการดำเนินการทีวีชุมชนต้นแบบ ในกรณีการสื่อสารภัยพิบัติการติดตามการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความมั่นคงในมิติอื่นๆ ในพื้นที่ที่มีความหลากหลายตติวาทังมิติชาติพันธุ์ เศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม อันจะเป็นการต่อยอดและเติมเต็มปริมณฑลขององค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบและการดำเนินการของทีวีชุมชนในบริบทเฉพาะอันเนื่องมาจากความเป็นพหุลักษณะของภาคประชาชน

นอกจากนี้ยังมีคุณูปการต่อการยกระดับเครือข่ายการสื่อสารภาคพลเมือง ในพื้นที่จังหวัดอันดามันให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โครงการทีวีชุมชนอันดามันมั่นคงมุ่งสำรวจ 3 มิติสำคัญ กล่าวคือการบริหารจัดการการผลิตรายการและการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการเป็นเจ้าของร่วมกัน

ในยุคของสื่อกระแสหลักที่ใช้รูปแบบอุตสาหกรรมและการทำงานครอบคลุมทั้งประเทศ ไม่ตอบโจทย์กับชุมชนอย่างที่ควรจะเป็น ประกอบกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงทำให้การพัฒนาด้านการสื่อสารชุมชนมีบทบาทมากขึ้นเรื่อยๆ อีกทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีมีการก้าวกระโดดอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีการสื่อสารที่เอื้อให้การเข้าถึงสื่อมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นโทรทัศน์ระบบดิจิทัลในประเภทบริการชุมชนที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต จึงต้องมีการสร้างแนวคิดในการจัดทำโครงการต้นแบบทีวีชุมชน ที่เกิดขึ้นแล้วใน 3 พื้นที่ ทั้ง อุบลราชธานี พะเยา และทีวีชุมชนตามันมั่นคงจะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เห็นการออกแบบทีวีชุมชนที่มีพื้นฐานจากท้องถิ่น ด้วยตัวของชุมชนเอง ก่อให้เกิดรูปแบบทีวีชุมชนที่หลากหลายไม่แข็งตัว และสามารถนำเอาจุดดีของแต่ละที่มาเชื่อมประสานกันได้

การก่อกำเนิดทีวีชุมชนอันตามันมั่นคง

(ช่วงทดลองดำเนินการ 19 พฤษภาคม 2559 – 19 มีนาคม 2560)

ย้อนกลับไปในอดีต ก่อนที่เทคโนโลยีการสื่อสารจะพัฒนาอย่างก้าวกระโดดในทุกวันนี้ หากมีคนพูดว่า ชุมชนจะหันมาทำโทรทัศน์ หรือ ทีวี คงเป็นเรื่องที่ถูกมองว่า เป็นไปไม่ได้ เพราะการทำทีวี ดูเหมือนเป็นเรื่องเกินเอื้อมสำหรับชุมชน ต้องลงทุนมหาศาล ทั้งสัมปทานคลื่นความถี่ บุคลากร เครื่องมือและอุปกรณ์สถานที่ รวมถึงความรู้ ความเข้าใจในเชิงวิชาชีพสื่อสารมวลชนที่เป็นเรื่องเฉพาะด้าน

การทำทีวีจึงเป็นเรื่องของอุตสาหกรรมประเภทหนึ่ง ที่จะเข้าถึงได้ ต้องเป็นคนทำธุรกิจที่ต้องมีเงินลงทุน และต้องมีสายป่านในด้านต่างๆ มาพอสมควร

ชุมชน จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับทีวีได้ ก็เป็นเพียงผู้ถูกนำเสนอ ตามแต่ที่สื่อมวลชนจะสนใจเลือก มานำเสนอ ทำให้องค์ความรู้ในการทำงานด้านการสื่อสารมวลชนในรูปแบบ สื่อทีวี จำกัดอยู่กับกลุ่มคนไม่มากนัก ไม่ว่าจะเป็นนักธุรกิจ นักบริหารงานด้านสื่อ นักวิชาชีพสื่อ คนทำงานด้านเทคนิคโปรดักชั่น หรือกลุ่มคนในเมืองใหญ่

มายาคติของการทำงานสื่อโทรทัศน์เช่นนี้ ถูกฝังรากลึก ตั้งแต่รูปแบบของโทรทัศน์เกิดขึ้นมาในสังคมประเทศไทย จวบจน ก่อนการเข้าสู่ยุคเปลี่ยนผ่านในเชิงเทคโนโลยีการสื่อสารแบบใหม่ในปัจจุบัน ทำให้คนและชุมชนที่อยู่วงนอกของงานสื่อทีวี ยอมรับไปโดยปริยายว่า พวกเขาเป็นเพียง ผู้ดู ผู้ชม และผู้ให้ข้อมูลเท่านั้น การเข้าไปเป็นผู้ผลิต ผู้นำเสนอ สื่อทีวีของชุมชน เป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้หรือถูกทำให้ไม่คิดถึงมุมมองด้านนี้เลยด้วยซ้ำ

แม้ทุกวันนี้ สิ่งที่กำลังมาข้างต้นกำลังจะกลายเป็นอดีตไปแล้วก็ตาม แต่ต้องยอมรับว่า มาyacati หรือ ชื่อของวิธีการสื่อแบบเดิมๆ ยังส่งผลต่อพัฒนาการ และการเปลี่ยนมุมมองความคิดของชุมชน ที่มีผลต่อการ ลุกขึ้นมาเป็นผู้นำเสนอสื่อด้วยตนเองอยู่มากพอสมควร ประกอบกับความล่าช้าของภาครัฐ ในการขับเคลื่อน เรื่องสื่อชุมชนในมิติของสื่อทีวี อาจจะทำให้ชุมชน ตกขบวนโอกาสหรือเสียโอกาส ในการใช้คลื่นความถี่เพื่อ พัฒนาทักษะด้านการผลิตสื่อทีวีของชุมชนให้มีมากพอหรือเชี่ยวชาญพอ เพื่อปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ กำลังจะเข้าแทนที่ในไม่ช้านี้

ทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง ก่อกำเนิดขึ้นหลังจากที่ กสทช. มีแนวคิดที่จะทดลองให้ชุมชนเข้ามามีส่วน ร่วมในการผลิตสื่อทีวี ในรูปแบบสื่อทีวีชุมชนเพื่อวัดผลว่า ชุมชนมีความพร้อมในการดำเนินการทีวีชุมชนใน รูปแบบดิจิทัลมากน้อยแค่ไหน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนที่สนใจรวมกลุ่มกันนำเสนอโครงการ เพื่อทำทีวีชุมชน ต้นแบบภาคทดลองในระยะเวลา 2 ปี

กลุ่มคนที่ร่วมกันก่อตั้งทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง เริ่มต้นจากการเสนอแนวคิดโดย อ.พิภพ พานิชภักดิ์ (ปัจจุบันเป็นรองผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส) ผู้คร่ำหวอดอยู่ในแวดวงสื่อสารมวลชน และ ดร. จารุภา พานิชภักดิ์ คนท้องถิ่นในอำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ได้ชักชวนกลุ่มคนทำงานในชุมชนพื้นที่อันดามัน ทั้ง อาจารย์ด้านนิเทศศาสตร์จาก ม.ราชภัฏภูเก็ต อาจารย์จากวิทยาลัยชุมชนพังงา กลุ่มคนจากกู้ชีพกู้ภัยพังงา กลุ่มคนจากมูลนิธิรักษไทย กระบี่ และมูลนิธิเซฟอันดามัน มาพูดคุยเพื่อกรอกรูปแบบแนวคิดการทำสื่อทีวี โดย ชุมชนคนอันดามัน ในนามทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง เพื่อนำเสนอต่อ กสทช.

ระยะเวลาในการพูดคุยเพื่อก่อร่างโครงการนำเสนอค่อนข้างกระชั้นชิด ทำให้การออกแบบรูปแบบ และระบบการทำงานทีวีชุมชนอันดามันมั่นคงเพื่อนำเสนอต่อ กสทช. ยังดูไม่ครบถ้วนครอบคลุม รวมถึงการอิง กับระบบการทำงานในรูปแบบเดิมอยู่ในโครงการที่นำเสนอ

ในตอนนำเสนอโครงการ ผู้ออกแบบระบบเข้าใจว่าจะมีการใช้คลื่นที่ถูกจัดสรรโดย กสทช. มาเป็น ตัวสนับสนุน ทำให้การออกแบบระบบการทำงาน การผลิต อุปกรณ์การผลิต และการออกอากาศ ยังอิงมาจาก รูปแบบของทีวีกระแสหลัก

ประกอบกับผู้เขียนโครงการ ยังไม่คาดคิดว่าเทคโนโลยีการสื่อสารจะเปลี่ยนแปลงรวดเร็วอย่างมาก ภายในระยะเวลา ไม่ถึง 1 ปี นับจากวันที่เริ่มเขียนโครงการนำเสนอ นั่นจึงเป็นที่มาที่ก่อให้เกิดปัญหาในการ จัดการระบบ อุปกรณ์การผลิต การผลิต และการออกอากาศ ส่งผลให้เกิดความชุลกชุลลั ล่าช้าในทุกการ ดำเนินงาน

แต่การตัดสินใจปรับเปลี่ยนระบบการทำงานการผลิตที่ผ่านมา นั้น กลับส่งผลดีให้กับการทำงาน ในช่วงต่อมาพอสมควร

โครงสร้างและการบริหารจัดการที่วิชุมชน

ช่วงทดลองดำเนินการ (19 พฤษภาคม 2559 – 19 มีนาคม 2560)

ด้วยความที่วิชุมชนอันดามันมั่นคง ถูกออกแบบมาให้มีโหนดการทำงานออกเป็น 3 โหนด คือ กระบี่ พังงา และภูเก็ต ดังนั้นคณะทำงาน จึงต้องมาจาก 3 พื้นที่ด้วยเช่นกัน

กลุ่มผู้ก่อตั้งได้ชักชวนคนคุ้นเคย ที่สนใจมาลองทำงานด้านการผลิตสื่อทีวีในรูปแบบที่วิชุมชน คนที่ถูกชักชวนมาเกือบทุกคนไม่มีทักษะด้านนี้มาก่อน แต่กลุ่มผู้ก่อตั้งเชื่อว่าความไม่มีทักษะด้านการผลิตสื่อเป็นข้อจำกัดที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ด้วยระยะเวลาในการลองผิดลองถูก และการฝึกปฏิบัติบ่อยครั้ง แต่สิ่งที่กลุ่มผู้ก่อตั้งให้ความสำคัญมากกว่า คือ ความมีใจอยากผลิตงาน และนำเสนอเรื่องราวของชุมชน ด้วยตัวของชุมชนเอง คือหัวใจหลักในการสร้างเครือข่ายการทำงาน

นอกจากนี้รูปแบบการทำงาน เน้นไปที่การทำงานแบบจิตอาสา ด้วยความสมัครใจ ไม่มีค่าจ้างในแบบนักวิชาชีพ แต่จะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายส่วนตัวของผู้มาทำงาน โดยที่วิชุมชนจะมีงบประมาณบางส่วนไว้สำหรับการผลิตด้านนี้ด้วย ทั้งค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงในการผลิต และค่าเสียโอกาสในการทำมาหากิน

คณะทำงานในส่วนของกระบี่ กลุ่มคนทำงานของมูลนิธิรักษ์ไทย คือ ตัวหลักในคณะทำงาน โดยมูลนิธิรักษ์ไทยได้ชักชวนคนในชุมชนที่มูลนิธิรักษ์ไทยเคยทำงานด้วย มาร่วมงานกับที่วิชุมชนอันดามันมั่นคง เช่น ชาวบ้านที่ทำประมงชายฝั่ง กลุ่มคนจากมูลนิธิเซฟอันดามันและเครือข่าย และทีมกู้ชีพกู้ภัยกระบี่

คณะทำงานในส่วนของพังงา กลุ่มผู้ก่อตั้งนำโดยอาจารย์จากวิทยาลัยชุมชนพังงา ได้ชักชวนเกษตรกรในพื้นที่ตะกั่วป่า คนในชุมชนกระบี่ คนในชุมชนจากเกาะคอเขา ทีมกู้ชีพกู้ภัยจากบางไพรมาร่วมการดำเนินงานในครั้งนี้

ส่วนคณะทำงานที่ภูเก็ต กลุ่มผู้ก่อตั้งนำโดยอาจารย์จากคณะนิเทศศาสตร์ ม.ราชภัฏภูเก็ต เป็นผู้ดำเนินการเอง ส่วนการชักชวนในช่วงเริ่มต้นยังไม่เกิดขึ้นเพราะต้องทำการหาข้อมูล และแสวงหากลุ่มคนหรือชุมชนที่สนใจให้ได้เสียก่อน

ดังนั้นในช่วงเริ่มต้น การหาคณะทำงานจึงเป็นภาระกิจหลักของที่วิชุมชนอันดามันมั่นคง เพราะหากหาไม่ได้หรือไม่ได้มากพอ การทำงานผลิตสื่อในรูปแบบทีวีก็จะไม่เกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นได้ไม่เต็มศักยภาพตามที่คิดหวังไว้

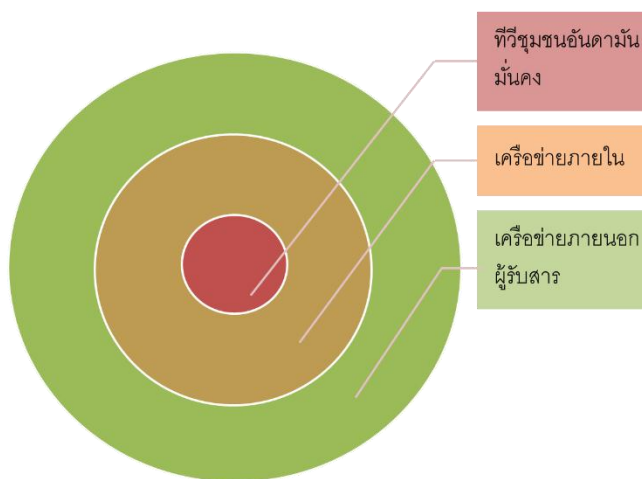
ได้มีการออกแบบกันว่า ถ้าจะให้ผู้ที่สนใจมาร่วมทำ ร่วมผลิต ต้องทำการอบรมการผลิตสื่อ โดยชักชวนผู้สนใจที่อยากเรียนรู้การผลิตสื่อให้มาทำการอบรม และทำการชักชวนคนเหล่านั้นมาเป็นคณะทำงานที่วิชุมชน

สำหรับแนวคิดเริ่มต้นในการหาคณะทำงาน และการขยายเครือข่ายคณะทำงาน ผู้ก่อตั้งมีแนวคิดเป็นการสร้างวงคณะทำงานเป็น 3 วง

วงที่ 1 คือ วงไข่แดง วงในสุดนี้ คือ คณะทำงานหลักต้องเป็นทั้งคณะกรรมการและคณะทำงาน ที่รับผิดชอบในทุกด้านของการทำงานที่วิชุมชนอันดามันมั่นคง

วงที่ 2 คือ วงเครือข่าย วงกลาง จะเกิดขึ้นได้จากการชักชวนของคณะทำงานวงไข่แดง และการหาเครือข่ายนี้จากการจัดอบรมการผลิตสื่อที่จะเกิดขึ้น

วงที่ 3 คือ พันธมิตรวงนอก จะเกิดขึ้นได้ เมื่อที่วิชุมชนอันดามันมั่นคง สร้างตัวตนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้นเรื่อยๆ ผ่านงานที่ออกอากาศ และการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆหรือการชักชวนเครือข่าย และพันธมิตรอื่นๆ ที่สนใจไม่ว่าจะเป็นกลุ่มคนจากชุมชนอื่นๆ ในพื้นที่อันดามัน และรวมถึงผู้ผลิตสื่อด้านต่างๆ ในท้องถิ่นมาเข้าร่วมด้วย

นอกเหนือจากคณะทำงานแล้ว กลุ่มผู้ก่อตั้งยังหาที่ปรึกษาด้านการผลิตสื่อและด้านการทำข้อมูล และเก็บข้อมูลชุมชนเข้ามาอยู่ในคณะทำงานด้วยเช่นกัน

ในการประชุมทีมงานทั้ง 3 โหนด กำหนดให้แต่ละโหนดนำเสนอประเด็นเนื้อหาที่น่าสนใจ ในแต่ละโหนดเข้าสู่คณะทำงานที่วิชุมชนก่อนทำงานผลิตตามแผนที่วางไว้

ส่วนการออกอากาศผ่านเพจเฟซบุ๊คทีวีชุมชน ในรูปแบบรายการ ให้ทีมงานแต่ละโหนดนำส่งสื่อบทของตนเองเข้าสู่ Cloud storage (Google drive) ทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง และทำการร้อยรายการออกอากาศสดจากกระป๋องเป็นหลักในช่วงนี้ไปก่อน เนื่องจากยังไม่ได้อุปกรณ์ที่วางแผนในการจัดซื้อมาประจำแต่ละโหนด

สำหรับการทำงานจะยึดพื้นฐานของคนในชุมชนเป็นหลัก และต้องการให้คนในชุมชนสามารถผลิตสื่อได้ด้วยตนเอง ดังนั้นการใช้ลักษณะจิตอาสาต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของคนในชุมชนเป็นอย่างยิ่ง โดยจะอาศัยช่วงเวลาที่ว่างจากการประกอบอาชีพ มาช่วยกันผลิตสื่อซึ่งหากมีเครือข่ายคณะทำงานที่วิมากขึ้น จะสร้างความยืดหยุ่นในการทำงานลักษณะจิตอาสา ที่ไม่ส่งผลกระทบต่อการทำมาหากินของคณะทำงานทีวีชุมชน ที่เป็นคนมาจากชุมชน

ช่วงปีที่ 1 ของโครงการ (20 มีนาคม 2560 – 20 มีนาคม 2561)

หลังจากโครงการเริ่มเดินแล้ว การหาคณะทำงานก็เริ่มต้นอย่างจริงจัง โดยในส่วนของกระป๋อง ช่วงปีแรก กลุ่มคนทำงานของมูลนิธิรักษไทยกระบี่รับผิดชอบทั้งหมดในการผลิตงาน แต่ได้ดึงชุมชนที่เคยร่วมกันทำงานมาแล้ว มาเข้าร่วมด้วย ทั้งกลุ่มผู้หญิงจากชุมชนคลองประสงค์และกลุ่มชาวประมงชายฝั่ง และได้ทาบทามชุมชนที่ทำงานกับมูลนิธิเซฟอันดามันให้เข้าร่วมด้วย แต่รูปแบบที่ดึงเข้ามานั้นยังมีลักษณะเป็นผู้เล่าเรื่องอยู่ คล้ายกับสื่อกระแสหลัก ทีมของมูลนิธิรักษไทยจะลงพื้นที่เป็นฝ่ายผลิต ส่วนชุมชนจะเป็นผู้เดินเรื่อง

เพราะชุมชนที่เข้ามาเป็นคณะทำงาน ยังไม่มีใครสามารถเป็นผู้ผลิตได้ในช่วงนั้น ต้องรอให้มีการฝึกอบรมการผลิตเสียก่อนและเพื่อไม่ให้เป็นการเสียเวลา การดึงชุมชนดังกล่าวเข้ามาก่อนก็เพื่อสร้างความพร้อมและความคุ้นเคยก่อนที่จะลองทำการผลิตจริง ช่วงตลอดระยะเวลา 1 ปีแรกของทางกระป๋องจะเป็นเช่นที่ว่านี้

สำหรับโหนดพังงา คณะทำงานเป็นชาวบ้านในท้องถิ่นทั้งหมด โดยมีแกนนำอย่าง อภิชัย ช่วยสมบูรณ์ ชาวบ้านในกลุ่มเกษตรยั่งยืนที่คามินฟาร์ม ตะกั่วป่า และกลุ่มเพื่อนๆเกษตรเป็นตัวหลัก รวมถึงการชักชวนกลุ่มชุมชนจากเกาะคอเขา มาเข้าร่วมด้วย ซึ่งก็ได้ คุณมงคล ลุนโสภา อดีต สมาชิก อบต. เข้ามาเป็นตัวหลักเช่นกัน

นอกจากนั้นได้ชักชวนกลุ่มคนกู้ชีพกู้ภัยจากบางไทรมาเข้าร่วมในการผลิตด้วย และมีคณะอาจารย์จากวิทยาลัยชุมชนพังงา นำโดยอาจารย์นิพนธ์ รัตนอารักษ์ ผอ.วิทยาลัยชุมชนพังงาในขณะนั้นเป็นหนึ่งในคณะทำงานและแทบทุกคนไม่เคยทำงานด้านการผลิตสื่อที่วิมาก่อน

ในส่วนของภูเก็ต แขนหลักคือ อาจารย์อุษณีย์ ศิริสุนทรไพบุลย์ จากนิเทศศาสตร์ ม.ราชภัฏ ภูเก็ต โดยอาจารย์ตั้งใจว่าในช่วงแรกขอให้นักศึกษาของอาจารย์เป็นผู้ช่วยผลิตให้ไปก่อน ส่วนในด้านการหาคณะทำงานในชุมชน ยังไม่มีข้อมูลมากนักต้องลงพื้นที่สำรวจว่ามีชุมชนไหนที่สามารถดึงมาเข้าร่วมได้หรือไม่

หลังจากการหาข้อมูลแล้วมีชุมชนที่น่าสนใจอยู่ 3 แห่ง คือ กลุ่มชุมชนชาวประมงชายฝั่งที่บ้านป่าคลอกและอ่าวกึ่ง ร่วมกับกลุ่มชุมชนสตรีศรีถาวร โดยใช้วิธีชักชวนให้มาร่วมอบรมการผลิตสื่อด้วยสมาร์ตโฟนก่อน ว่าพวกเขาเหล่านี้ มีความพร้อมและมีความสนใจที่จะเป็นหนึ่งในคณะทำงาน ในส่วนของภูเก็ตหรือไม่

ด้วยความที่เป็นทีวีชุมชน ดังนั้นข้อมูลของชุมชนในด้านต่างๆ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนสามารถถอดความรู้จากข้อมูลชุมชน มาเพื่อใช้ประโยชน์กับชุมชนเอง และนำข้อมูลเหล่านั้นมาเป็นตัวตั้งต้น ในการผลิตรายการ คณะทำงานจึงสรุปกันว่าต้องหาผู้ที่สามารถทำให้ชุมชน ถอดความรู้ข้อมูลชุมชนออกมาได้ เพื่อการเก็บข้อมูลในรูปแบบงานวิจัย และรูปแบบของการนำเสนอผ่านสื่อทีวี จึงติดต่อ มนตรี จันทวงศ์ นักวิจัยชุมชนท้องถิ่นอิสระ มาเป็นหนึ่งในคณะทำงานด้านการเก็บข้อมูลชุมชนควบคู่ไปด้วย

ดังนั้นในปีแรกของทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง คณะทำงานที่ร่วมกันผลิตงานจริง แม้จะไม่มากก็ตาม มีเพียง มูลนิธิริักษ์ไทย คามินฟาร์ม เกาะคอเขา และอาจารย์จาก ม.ราชภัฏ ภูเก็ตเท่านั้น

ช่วงปีที่ 2 (21 มีนาคม 2561 – 21 มีนาคม 2562)

ในช่วงปีที่ 2 ทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง ใช้เวลาในการสร้างเครือข่ายคณะทำงานวงใน (ไข่แดง) ทั้ง 3 โหนดอยู่พอสมควร แต่ก็ได้คนที่เข้ามาเป็นคณะทำงานไม่มากดังที่หวังไว้ ซึ่งการที่จำนวนคนในการทำงานด้านการผลิตมีน้อย แม้ไม่ส่งผลต่อการออกอากาศ 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หากดูในหน้าจอของเพจทีวีชุมชน แต่ก็ส่งผลกระทบต่อความเหนื่อยล้าในการทำงานอยู่เหมือนกัน

เพราะตลอดเวลา 1 ปี ในปีนี้ 2 คณะทำงานที่มีไม่มากต้องทำงานเพื่อออกอากาศสัปดาห์ละ 1.20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และในตลอดปีที่ 2 ทีวีชุมชนอันดามันมั่นคงยังไม่สามารถหาคณะทำงานวงในเพิ่มได้ รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายวงกลางและวงนอกก็ยังไม่เกิดขึ้น ซึ่งในส่วน of คณะทำงานที่น้อยเช่นนี้อาจจะส่งผลเสียในระยะยาวให้กับทีวีชุมชนอันดามันมั่นคงในอนาคต

โครงสร้างการบริหารสถานีทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง เป็นการรวมตัวกันของหลากหลายองค์กรภาคีเครือข่าย ได้แก่

มูลนิธิริักษ์ไทย	คุณประสาร สถานสถิตย์ ทำงานด้านสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาวะอากาศ
------------------	--

วิทยาลัยชุมชนพังงา	อาจารย์นิพนธ์ รัตนอาภา อธิการผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนพังงา ตะกั่วป่า
คามินฟาร์ม	คุณอภิชัย ช่วยสมบูรณ์ เกษตรกรดีเด่น ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ตามศาสตร์พระราชา
ชมรมกู้ภัยบางไทร	คุณเจษฎา ชูสุวรรณ อาสากู้ชีพกู้ภัย อ.ตะกั่วป่า
มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ผศ.อุษณีย์ ศิริสุนทรไพบุลย์	อาจารย์ด้านนิเทศศาสตร์ และสื่อสารมวลชน
ท่องเที่ยวเกาะคอเขา	คุณมงคล ลุนโสภา กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เกาะคอเขา
มูลนิธิอันดามัน	คุณศักดิ์กมล แสงดารา ทำงานด้านการดูแลและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมพื้นที่อันดามัน
นักวิชาการสื่ออิสระ	คุณกุลพัฒน์ จันทร์ไกรลาส อดีตสื่อมวลชนจากสื่อส่วนกลาง (เนชั่น ทวี)
ประธานสงฆ์วัดสวนวาง	พระอาจารย์บุญนพ เจ้าอาวาสวัดสวนวาง อ.กระบะบุรี

โครงสร้างการบริหารสถานีวิชุมชนอันดามันมั่นคง เมืองประกอบดังนี้

ผู้อำนวยการ วิชุมชนอันดามันมั่นคง

คุณประสาร สถานสถิตย์ ดูแลภาพรวมของโครงการวิชุมชน ให้ดำเนินการไปตามแผนที่วางไว้ รวมถึงบริหารจัดการใน 3 ส่วน คือ รายการความก้าวหน้าตามไตรมาส บริหารวิชาการ /งานวิจัย และบริหารงานสื่อ กระบวนการผลิตวิชุมชน (ร่วมกับคุณกุลพัฒน์ จันทร์ไกรลาส และคุณมนตรี จันทวงศ์)

ที่ปรึกษา

อาจารย์นิพนธ์ รัตนอาภา	ให้คำปรึกษาในด้านวัฒนธรรมชุมชน
ดร.เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์	ให้คำปรึกษาในด้านองค์ความรู้วิชุมชน
ดร.จิตติพร พันธเสน	ให้คำปรึกษาในด้านองค์ความรู้งานวิจัย
มนตรี จันทวงศ์	ให้คำปรึกษาในด้านองค์ความรู้งานวิจัย และการเก็บข้อมูลชุมชน
กุลพัฒน์ จันทร์ไกรลาส	ให้คำปรึกษาในด้านงานสื่อ และการผลิต

บัญชีและการเงิน

คุณบุษยา ไชยลิก เจ้าหน้าที่บัญชีและการเงิน มูลนิธิรักไทย ทำหน้าที่ดูแลเรื่องการจัดการบัญชี การเงินให้กับวิชุมชนอันดามันมั่นคง

ผู้ประสานงาน ที่วิชุมชนอันดามันมั่นคง

ดนตรี ตามรสวรรณ ทำหน้าที่ประสานงานการผลิต ในภาพรวม ทั้ง 3 โหนด (กระบี่ พังงา ภูเก็ต)

คณะทำงานโหนดกระบี่

- ดนตรี ตามรสวรรณ
- คุณโสภา เกะกลาง
- คุณปัญญา หวามาก

คณะทำงานโหนดพังงา

- คุณอภิชัย ช่วยสมบูรณ์
- คุณวิระ บินละไสย
- คุณศักดิ์ หมาดอ้าดำ
- คุณวิเชียร เปียหน่อ
- คุณมงคล ลุนโสภา
- คุณดม สวนใหญ่
- เจษฎา ชูสุวรรณ

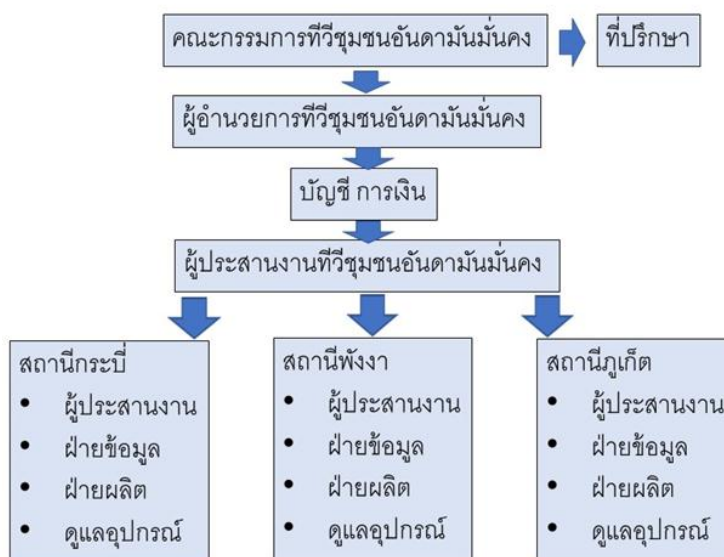
คณะทำงานโหนดภูเก็ต

- คุณอุษณีย์ ศิริสุนทรไพบุลย์ และนิสิตคณะสื่อสารมวลชน ม.ราชภัฏ ภูเก็ต

ลักษณะการทำงานในแต่ละโหนดของวิชุมชนอันดามันมั่นคง ไม่แบ่งชัดเจนเหมือนอย่างที่วิกระแสหลัก ที่มีบุคลากรรับผิดชอบเฉพาะทางและมีจำนวนบุคลากรจำนวนมาก แต่จะใช้วิธีการร่วมมือกันทำ ทั้งในด้านเนื้อหาข้อมูล ประสานงาน การผลิตเพื่อออกอากาศ

แต่สำหรับการดูแลอุปกรณ์เครื่องมือการผลิตเป็นหน้าที่ของชุมชนบางใหญ่ ที่รับผิดชอบในการเบิกอุปกรณ์การผลิต เนื่องจากในพื้นที่พังงา มีเครือข่ายคณะทำงานมาจากหลายพื้นที่ ทั้งชุมชนบางใหญ่ อ.ตะกั่วป่า กุ้ยบางไพร อ.ตะกั่วป่า ทองเทียวเกาะคอเขา อ.ตะกั่วป่า วิทยาลัยชุมชนพังงา และชุมชนบางส่วนจาก อ. กระบุรี โดยในส่วนของภูเก็ต อ.อุษณีย์ ได้ให้นิสิตเป็นตัวหลักในการผลิตและประสานเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มสตรีศรีถาวรและชุมชนบ้านอ่าวกึ่งเข้ามาร่วมผลิตด้วย

ผังแสดงโครงสร้างการบริหารสถานี่

คณะทำงานกระบี่

คณะทำงานกระบี่ มี คุณประสาร คุณดนตรีกร และคุณชมรี เป็นตัวหลัก คณะทำงานกระบี่ ได้กลุ่มชุมชนผู้หญิงบ้านคลองประสงค์ และคุณปัญญา หวามาก ชาวประมงชายฝั่ง ที่งานเครือข่ายจัดการภัยพิบัติ จ.กระบี่ มาร่วมงานด้วย โดยมีการฝึกอบรมให้คณะทำงานดังกล่าว เรียนรู้การใช้อบรมการผลิตทั้งการถ่ายทำตัดต่อและการออกอากาศ

แต่เทคโนโลยีเหล่านี้ ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ แม้ทั้งกลุ่มผู้หญิงบ้านคลองประสงค์และคุณปัญญา พอที่จะถ่ายได้บ้าง แต่การจะให้ถ่ายทำอย่างจริงจังและติดต่อไปด้วย พร้อมทั้งเป็นคนออกอากาศแบบเบ็ดเสร็จ ยังคงไม่เกิดขึ้นตลอดปีที่ 2

ดังนั้นกลุ่มผู้หญิงบ้านคลองประสงค์ และคุณปัญญา จึงช่วยได้ในเรื่องการนำเสนอผ่านหน้าจอ อย่างกลุ่มผู้หญิงที่คลองประสงค์นั้น ในปีที่ 2 ของที่วิชุมชนอันดามันมั่นคง ได้เข้าร่วมทำรายการของหอยคลองประสงค์อย่างต่อเนื่อง ส่วนคุณปัญญา หวามาก มาร่วมในฐานะผู้ดำเนินรายการในบางตอนเช่นกัน

เหตุผลหลักที่อาจทำให้กลุ่มชุมชน ที่เข้ามาเป็นหนึ่งในคณะทำงานยังไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ น่าจะเป็นเรื่องของเวลาการทำงาน

การทำสื่อทีวีที่ต้องผลิตต่อเนื่องเพื่อออกอากาศอย่างต่อเนื่อง กินเวลาการทำมาหากินของชุมชนอย่างมาก ชุมชนที่เข้ามาร่วมจึงมาได้เป็นบางช่วงเวลาที่ว่างจากการงานในลักษณะจิตอาสา แม้จะมีค่าตอบแทนในลักษณะค่าเสียเวลาและโอกาสในการทำงานให้บ้างก็ตาม

คณะทำงานพังงา

เป็นโหนดที่มีกลุ่มคนในคณะทำงานมากที่สุด คณะทำงานพังงาประกอบไปด้วย อภิชัย ช่วยสมบูรณ์ วิเชียร เปียหน่อ โต๊ะอิหม่ามศักดิ์ หมาดอาด้า เกษตรกรจากคามินฟาร์ม บ้านบางใหญ่ ตะกั่วป่า มงคล ลุนโสภา อดีต อบต.จากเกาะคอเขา พระอาจารย์บุญนพ วัดสวนวาง และคุณดม สวนใหญ่ ช่างภาพอิสระ จากคุระบุรี กลุ่มคนจากทีมกู้ชีพ กู้ภัยบางไทร ตะกั่วป่า และอาจารย์นิพนธ์ รองผู้อำนวยการวิทยาลัยพังงา

ด้วยจำนวนคนดังกล่าวการทำงานผลิตรายการสัปดาห์ละ 1.20 ชั่วโมง จึงเป็นเรื่องที่ไม่ยากเพราะแต่ละกลุ่มจะทำงานแค่เดือนละครั้งเท่านั้น

แต่ในความเป็นจริงคณะทำงานพังงาที่ผลิตงานอย่างต่อเนื่อง มีเพียงแค่ทีมจากคามินฟาร์ม และคุณมงคล ลุนโสภาเท่านั้น เกิดอะไรขึ้นกับคณะทำงานจากพังงา ทั้งๆที่น่าจะเป็นกลุ่มที่พร้อมที่สุดในการทำงานโครงการนี้

เริ่มกันที่กลุ่มคนจากทีมกู้ชีพ กู้ภัยบางไทร เป็นกลุ่มคนที่รวมตัวกันเพื่อทำงานจิตอาสา ด้านภัยพิบัติต่างๆ การเชื่อมต่อเครือข่ายกับกลุ่มนี้เกิดจากกลุ่มผู้ก่อตั้งได้ชักชวนให้เข้ามาร่วมเป็นหนึ่งในคณะทำงาน การประชุมทีมงานในช่วงแรกๆ จะมีตัวแทนบางคนมาเข้าร่วมด้วย แต่เมื่อเวลาผ่านไปก็เริ่มทยอยห่างออกไป

ส่วนการร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการผลิตรายการให้กับโหนดพังงา ยังไม่เคยเกิดขึ้นมีเพียงครั้งเดียวที่คณะทำงานจากคามินฟาร์ม ได้ทำงานร่วมด้วย คือ การร่วมผลิตรายการประชาสัมพันธ์การหาทุนของกู้ชีพ กู้ภัยบางไทร

เหตุผลที่ได้จากการพูดคุยกับทีมกู้ชีพ กู้ภัยบางไทร คือ แต่ละคนไม่มีเวลาว่างที่จะมาทำงานด้านนี้ เพราะนอกจากงานในหน้าที่ประจำของแต่ละคนแล้ว ยังต้องมีเวลามาเข้าเวรจิตอาสาทำงานกู้ชีพ กู้ภัยด้วย ทำให้ทีมจากกู้ชีพ กู้ภัย ไม่ได้มีส่วนร่วมในการผลิตงาน

กลุ่มของพระอาจารย์บุญนพ วัดสวนวาง และคุณดม สวนใหญ่ ช่างภาพอิสระ จากคุระบุรี เป็นกลุ่มที่มาอบรมการเล่าเรื่องด้วยมือถือกับทางทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง หลังการอบรม กลุ่มนี้ ดูเป็นความหวังให้

คณะกรรมการโหนดพังงาพอสมควร เพราะทั้งพระอาจารย์ และคุณดม ส่งผลงานมาให้ทางทีวีชุมชนออกอากาศ อยู่บ้างในช่วงปีแรกของโครงการ ซึ่งทางคณะกรรมการทีวีชุมชนอยากเห็นการออกอากาศสดจากที่กระบือบ้าง เพราะในปีที่ 2 อุปกรณ์ และเครื่องมือพร้อมแล้วที่จะให้ทางกระบือช่วยผลิตรายการ แต่ในช่วงปีที่ 2 ก็ไม่มีให้ เห็นอีกเลย ส่วนการร่วมผลิตรายการเกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวและเกิดขึ้นที่สตูดิโอของคามินฟาร์ม

ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องของการไม่มีเวลาที่จะมาทำการผลิต และทางกระบือไม่มีคนที่สนใจจะมาทำ ด้านนี้เลย ทำให้ระยะหลังกลุ่มของพระอาจารย์และคุณดมไม่มีส่วนร่วมกับการผลิตรายการให้กับทีวีชุมชน

ด้านของอาจารย์นิพนธ์ จากวิทยาลัยชุมชนพังงา จะทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้กับคณะกรรมการและคอย แนะนำ และอำนวยความสะดวกในด้านการกิจกรรม สถานที่ มากกว่าการเป็นทีมในการผลิต

คุณมงคล ลุนโสภา จากเกาะคอเขา เป็นทีมงานที่ทำงานกับทีวีชุมชนอย่างต่อเนื่องมาตลอด และเป็น คนที่มีทักษะในด้านการผลิตงานวิดีโอเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ช่วงแรกๆ คณะทำงานรวมของทีวีชุมชนไม่ค่อยมั่นใจ นึกว่าคุณมงคลจะจริงจังกับการผลิตงานมากน้อยเท่าไร

แต่ในช่วงปีที่สอง หลังแบ่งเวลาในการทำงานแต่ละโหนดเรียบร้อยแล้ว คุณมงคลก็ช่วยผลิตรายการ ให้กับโหนดพังงาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน แต่คุณมงคลก็ไม่สามารถชักชวน กลุ่มคน หรือชุมชนในเกาะคอ เขา มาร่วมเป็นคณะกรรมการได้ แม้จะมีการไปอบรมการเล่าเรื่องด้วยมือถือที่เกาะคอเขามาแล้วก็ตาม

สำหรับกลุ่มที่เป็นแกนหลักจริงๆ ให้กับคณะกรรมการพังงา ในส่วนการรับผิดชอบรายการ 1.20 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์คือ คือ กลุ่มเกษตรกรจากคามินฟาร์ม ทั้งอภิชัย ช่วยสมบูรณ์ วิเชียร เปียหน่อ โต๊ะอิหม่ามศักดิ์ หมายอดำ (ส่วนเยาวชนในพื้นที่ยังไม่สามารถชักชวนเข้ามาเป็นเครือข่ายได้)

คนที่เป็นเสาหลัก คือ อภิชัย ช่วยสมบูรณ์ จากเดิมที่รู้แค่เพียงว่า สมาร์ทโฟนใช้เพื่อการติดต่อสื่อสาร ขึ้นพื้นฐานเท่านั้น ไม่เคยมีพื้นฐานการผลิตงานวิดีโอมาก่อน จนกระทั่ง ณ ปัจจุบัน คุณอภิชัยสามารถใช้ สมาร์ทโฟนในการถ่ายทำได้อย่างคล่องแคล่ว ตัดต่องานวิดีโอด้วยสมาร์ทโฟนได้อย่างชำนาญ เข้าใจ กระบวนการผลิตงานสื่อทีวีและใช้อุปกรณ์ทุกอย่างที่เกี่ยวกับการออกอากาศสดด้วยสมาร์ทโฟน ไม่ว่าจะเป็น ไอแพด แอปพลิเคชั่น switcher studio การต่อไมโครโฟนแบบมีสายและไร้สาย การควบคุมเสียง การควบคุม การตัดสลับภาพหน้าจอไอแพด เพื่อการออกอากาศสดได้อย่างชำนาญ

จน ณ ตอนนี้สามารถที่จะเป็นวิทยากรในการสอนชุมชน ให้สามารถผลิตงานวิดีโอด้วยสมาร์ทโฟนได้

สำหรับคุณวิเชียร เปียหน่อ เกษตรกรอีกคนหนึ่ง แม้ความรู้ความเข้าใจเรื่องเครื่องมืออุปกรณ์การผลิต จะมีไม่มากจนถึงตอนนี้ก็ตาม แต่คุณวิเชียร เข้ามาผลิตงานในฐานะพิธีกรรายการได้ดี จากเดิมที่แทบไม่กล้าพูด กับกล้อง พูดติดๆขัดๆ ดูไม่เป็นธรรมชาติ แต่ในปีที่ 2 นี้ คุณวิเชียรทำหน้าที่พิธีกรให้กับสื่อชุมชนอย่างทีวี ชุมชนอันดามันมั่นคงได้ดีขึ้นเรื่อยๆ

สำหรับโต๊ะอีหม่ามศักดิ์ หมาดอาด้า มีความเข้าใจเรื่องเครื่องมือมากกว่าคุณวิเชียร แต่ก็ยังไม่ได้ช่วยอะไรมากนัก ในแง่ของการช่วยถ่ายหรือตัด แต่ทำหน้าที่เป็นพิธีกรคู่กับคุณวิเชียรได้อย่างลงตัว

ณ ปัจจุบัน ทีมชุมชนอันดามันมั่นคงเริ่มเป็นที่รู้จักของชุมชนที่ตะกั่วป่ามากขึ้นเรื่อย ๆ หากมีงานในชุมชนก็จะมาติดต่อเพื่อการถ่ายทำได้ แต่ต้องถือว่าเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับคุณอภิชัย อยู่พอสมควร เพราะคนเดียว ไม่สามารถรับภาระการทำงานในโหนดพังงาทั้งหมดได้ เพราะต้องคำนึงถึงเรื่องเวลาในการทำภารกิจของตนเองและครอบครัวเช่นเดียวกัน

คณะกรรมการภูเก็ต

เป็นโหนดที่ไม่มีคณะกรรมการที่มาจากชุมชน แต่เดิมคณะกรรมการที่วิชุมชนได้พยายามสร้างเครือข่ายที่ภูเก็ต เพราะเป็นพื้นที่ที่ทีมงานไม่ค่อยรู้จักใครมากนัก การสร้างเครือข่ายเกิดจากการเดินทางไปเปิดการอบรม การเล่าเรื่องด้วยมือถือ ทั้งที่ชุมชนปากคลอง อ่าวกึ่ง และกลุ่มสตรีศรีถาวร แต่ไม่ประสบความสำเร็จมากนัก แม้จะได้กลุ่มสตรีศรีถาวรมาเข้าร่วมในคณะกรรมการก็ตาม แต่ก็ดูเหมือนเป็นการเข้าร่วมเพียงในนามเท่านั้น คณะกรรมการภูเก็ต ยังขาดคนทำงานด้านการประสานชุมชนอยู่พอสมควร

ตัวหลักในคณะกรรมการภูเก็ต คือ อาจารย์อุษณีย์ อาจารย์นิเทศศาสตร์ ม.ราชภัฏ ภูเก็ต ซึ่งเป็นหนึ่งในผู้ก่อตั้งที่วิชุมชนอันดามันมั่นคงมาแต่เริ่ม

แม้จะเป็นหนึ่งในคณะกรรมการภูเก็ต แต่ภาระหน้าที่ของ อ.อุษณีย์ ที่ต้องรับผิดชอบหลักคือการสอนในคณะนิเทศศาสตร์ จึงแทบที่จะไม่มีเวลาลงไปหาชุมชนหรือสร้างเครือข่ายสักเท่าไร

ในช่วงปีแรก อ.อุษณีย์ ใช้วิธีดึงงานเก่าๆ ที่นักศึกษาเคยผลิตมาเป็นวัตถุดิบให้กับที่วิชุมชน รวมถึงมอบหมายให้นักศึกษาได้ร่วมผลิตงานให้กับที่วิชุมชน สอนทักษะการใช้เครื่องมืออย่างสมาร์ทโฟนให้กับนักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาต่อยอดงานผลิต ซึ่งวิธีนี้ได้ประโยชน์ 2 ทาง ทั้งเป็นการฝึกประสบการณ์ในการผลิตงานวิดีโอด้วยสมาร์ทโฟนไปพร้อมกับการเรียนรู้หลักสูตรของคณะด้วย

ในช่วงปีที่ 2 ได้ติดต่อศิษย์เก่าของคณะนิเทศศาสตร์ ม.ราชภัฏ ภูเก็ต คุณอภิสิทธิ์ คนชม ให้มารับผลิตงานในส่วนของภูเก็ต ตลอดทั้งปีที่ 2 คุณอภิสิทธิ์ได้ชักชวนคุณสัญญาช่างภาพอิสระเข้ามาร่วมผลิตงานด้วย ทำให้การทำงานในส่วนของภูเก็ตเป็นไปได้อย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

หากมองรูปธรรมที่เกิดขึ้นจากที่มาของคณะกรรมการที่วิชุมชนอันดามันมั่นคง เป็นโมเดลที่หลากหลายและน่าสนใจไม่น้อย ทุกคนที่เข้ามาผลิตงานมีเป้าหมายที่คำว่าสื่อชุมชน โดยแต่ละคนผลิตงานจากมุมมองของตนเองที่แตกต่างกันไปในแต่ละสาขาอาชีพ หนึ่งในมาจากองค์กรเอกชนที่ทำงานกับชุมชน หนึ่งคือนักศึกษานิเทศศาสตร์ และช่างภาพอาชีพและหนึ่งคือเกษตรกรและคนจากชุมชน ส่วนผสมตรงนี้ค่อนข้างลงตัว ในแง่การผลิตงานเพื่อชุมชนเป็นโมเดลที่น่าจะมีการต่อยอดต่อไปในอนาคต

แต่หากมองถึงจำนวนคนที่ผลิตงาน ณ ตอนนี้ น่าเป็นห่วงไมใช่น้อยหากจะให้ต่อยอดได้อย่างยั่งยืน คณะทำงานที่วิชุมชนอันดามันมั่นคง ต้องเร่งหาเครือข่ายคณะทำงานเพิ่มเติมอย่างเร่งด่วน ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มชุมชนอื่นๆ เยาวชนคนรุ่นใหม่หรือนักศึกษาโดยใช้วิธีการสร้างแรงกระตุ้น เหมือนการทิ้งก้อนหินลงในน้ำ ส่วนเครือข่ายที่ว่าจะเข้ามาในลักษณะใด เป็นผู้ให้ข้อมูล เชื่อมประสาน หรือลงมาเป็นผู้ปฏิบัติงานจริง

แต่จากบทเรียนที่ผ่านมาตลอด 2 ปี ในเรื่องคณะทำงานที่มีอยู่ ไม่สามารถเข้ามาทำจริงได้ ไม่ว่าจะเป็นด้วยเหตุผลใดก็ตามจะต้องนำมาคิดทบทวนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะหาคนที่อยากเข้ามาทำงานจริงให้ได้ ไม่ว่าจะเป็นแบบจิตอาสา หรือมาในแบบจ้างผลิต หรือมีค่าตอบแทนให้ก็ตาม

ตรงนี้คณะทำงานหลักต้องช่วยกันขบคิดให้ออกเพราะนั่นเท่ากับว่า ต้องมีเรื่องของค่าใช้จ่าย และงบประมาณการผลิตที่เพิ่มมากขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การออกแบบสถานีการทำงาน (Studio)

ช่วงทดลองดำเนินการ (19 พฤษภาคม 2559 – 19 มีนาคม 2560)

กลุ่มผู้ก่อตั้งที่วิชุมชนอันดามันมั่นคงออกแบบสถานที่การทำงานออกเป็น 3 โหนด คือ กระบี่ พังงา และภูเก็ต ในความหมายที่ว่าต้องการให้ที่วิชุมชนอันดามันมั่นคงมีสถานีหรือสตูดิโออยู่เป็น 3 แห่ง เพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่หลากหลายและคล่องตัว การจัดตั้งห้องสตูดิโอและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตรายการและอุปกรณ์จำเป็นในการถ่ายทำรายการภาคสนาม

การบริหารจัดการอุปกรณ์ และการดูแลรักษาอุปกรณ์

สถานที่จัดเก็บรักษาอุปกรณ์

ที่วิชุมชนอันดามันมั่นคง กำหนดสตูดิโอไว้ 3 โหนด ดังนี้

โหนดพังงา จัดตั้งสตูดิโอไว้ที่บ้านบางใหญ่ อำเภอตะกั่วป่า และเป็นสถานที่จัดเก็บรักษาอุปกรณ์ โดยมีคณะทำงานในส่วนของพังงา คือ ชมรมท่องเที่ยวเกาะคอเขา ,ชุมชนที่อำเภอคุระบุรี ,วิทยาลัยชุมชนพังงา ตะกั่วป่า และทีมกู้ชีพ กู้ภัยบางไทร ตะกั่วป่า เป็นส่วนสนับสนุนด้านการผลิตสื่อ

โหนดกระบี่ จัดตั้งสตูดิโอไว้ที่สำนักงานมูลนิธิรักษ์ไทย และเป็นสถานที่จัดเก็บรักษาอุปกรณ์ โดยมีทีมเครือข่ายชุมชนคลองประสงค์และทีมกู้ชีพ กู้ภัยกระบี่ คอยสนับสนุนด้านการผลิตสื่อเสริม

โหนดภูเก็ต จัดตั้งสตูดิโอไว้ที่ ม.ราชภัฏ ภูเก็ต และเป็นสถานที่จัดเก็บรักษาอุปกรณ์ โดยมีทีมเครือข่ายกลุ่มสตรีศรีถาวรและนิสิตในส่วนนิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ คอยหนุนเสริมด้านการผลิตสื่อ

ข้อตกลงในการใช้อุปกรณ์ ในการถ่ายทำรายการภาคสนาม (ความตกลงร่วม และเฉพาะของทั้ง 3 สถานี)

เนื่องจากที่วิชุมชนอันดามันมีสตูดิโออยู่ 3 ที่ ทั้งพังงา กระบี่ และภูเก็ต ดังนั้นการใช้สตูดิโอเพื่อทำการผลิตรายการจึงขึ้นอยู่กับการจัดการของเครือข่ายคณะทำงานในแต่ละโหนด

สตูดิโอหลักในแต่ละโหนดเป็นแม่ข่ายในการออกรายการของแต่ละพื้นที่และหากในแต่ละโหนดอยากไปจัดทำรายการนอกสตูดิโอหลัก หรือที่วิชุมชนเรียกว่าสตูดิโอเคลื่อนที่ก็สามารถทำได้ในแต่ละโหนด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการประชุมกันในแต่ละโหนดพื้นที่ทำงาน ที่จะกำหนดว่าในแต่ละเดือนจะจัดรายการที่สตูดิโอหลักเท่าไร และมีการจัดรายการนอกสถานที่ (สตูดิโอเคลื่อนที่) เท่าไร

โดยแต่ละโหนดจะประชุมร่วมกันเพื่อนำมากำหนดผังรายการรวมของวิชุมชนอันดามันมีสตูดิโอ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยืดหยุ่นในการผลิตรายการเพื่อออกอากาศ ทั้ง 3 โหนดการทำงาน

การอบรมการใช้อุปกรณ์และโปรแกรมเพื่อการถ่ายทอดสด

แผนการอบรม

ที่วิชุมชนมีการกำหนดอุปกรณ์ต่างๆ เครื่องมือในการผลิตรายการและโปรแกรมเพื่อการถ่ายทอดสดไว้แล้ว โดยก่อนที่จะมีการจัดซื้ออุปกรณ์มีการพูดคุยอธิบายรูปแบบของการใช้อุปกรณ์ต่างๆ และวิธีการใช้อุปกรณ์และการออกอากาศสด อยู่เป็นระยะๆ เพื่อให้คณะทำงานเห็นภาพเบื้องต้นก่อน

เมื่อจัดซื้ออุปกรณ์ตามที่กำหนดไว้แล้วจะทำการอบรมการใช้อุปกรณ์ และวิธีการออกอากาศสดในแต่ละโหนดอย่างเข้มข้น โดยเป็นการอบรมที่ต้องการฝึกให้คณะทำงานในแต่ละโหนดสามารถใช้งานได้จริง รวมถึงการแก้ไขปัญหาหากเกิดข้อขัดข้องทางเทคนิค

ทั้งนี้ในช่วงของการฝึกออกอากาศสดจริง ทีมวิทยากรในด้านนี้จะให้เวลาในแต่ละพื้นที่พอสมควร เพื่อสร้างความคุ้นเคยและความชำนาญในการใช้ ซึ่งทางทีมงานที่วิชุมชนมั่นใจว่าคณะทำงานในแต่ละโหนดจะใช้งานอุปกรณ์ในการผลิตรายการและออกอากาศสดได้อย่างไม่ยากนัก เนื่องจากอุปกรณ์ในการผลิตรายการและออกอากาศสดมาในรูปแบบของสมาร์ทโฟนแทบทั้งหมด ซึ่งทีมคณะทำงานที่วิชุมชนเริ่มคุ้นเคยกับการใช้เครื่องมือแบบสมาร์ทโฟนมาพอสมควรแล้ว พร้อมกับต่อยอดให้ชุมชนได้เรียนรู้ในส่วน DSLR และ Drone อย่างจริงจังต่อไปด้วย

ช่วงปีที่ 1 (20 มีนาคม 2560 – 20 มีนาคม 2561)

หลังจากข้อเสนอโครงการผ่านการอนุมัติจาก กสทช. เรียบร้อยแล้ว โดยเฉพาะในส่วนของอุปกรณ์ และเครื่องมือการทำงานที่เน้นไปที่กล้อง DSLR และอุปกรณ์ที่จำลองมาจากการทำงานของสื่อกระแสหลัก ในช่วงเวลานั้นคณะทำงานรอกการอนุมัติจัดซื้ออุปกรณ์ และในช่วงเวลาดังกล่าวประมาณเดือนพฤษภาคมปี 2559 เป็นต้นไป กระแสการเปลี่ยนผ่านในเชิงเทคโนโลยีการสื่อสารเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

ก่อนหน้านี้ในช่วง 2-3 ปี ก่อนที่จะมีโครงการนำร่องของ กสทช. ให้เกิดการทดลองทำทีวีชุมชน ต้นแบบใน 3 พื้นที่ อันได้แก่ ทีวีชุมชนอุบลราชธานี พะเยาทีวี และทีวีชุมชนอันดามันมั่นคงนั้น เทคโนโลยีด้าน สมาร์ทโฟน อินเทอร์เน็ต และโซเชียลมีเดีย เริ่มเข้ามามีบทบาทกับการสื่อสารสมัยใหม่แล้ว แต่ไม่มีใครคาดคิดว่าเทคโนโลยีใหม่นั้นจะเข้ามาเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิต รูปแบบการออกอากาศ รูปแบบการรับชมในเชิง สื่อทีวีแบบหน้ามือเป็นหลังมืออย่างรวดเร็วเช่นนี้

ผู้เชี่ยวชาญหลายฝ่ายหรือผู้ที่คร่ำหวอดในด้านสื่อทีวี เชื่อว่าเทคโนโลยีใหม่เหล่านี้จะเข้ามาแทนที่ เทคโนโลยีเก่าและการผลิตแบบเก่าอย่างแน่นอน แต่คงใช้ระยะไม่ต่ำกว่า 10 ปีเป็นอย่างน้อยแต่ผลที่ปรากฏใน ความเป็นจริง อัตราเร่งในการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาเทคโนโลยีสื่อใหม่รวดเร็วที่คาดคิดไว้มาก ทั้งการ พัฒนาสมาร์ทโฟนที่รองรับแอปพลิเคชัน ด้านการถ่ายทำที่คมชัดออกอากาศได้จริง แอปพลิเคชันการตัดต่อที่สามารถตัดต่อบนสมาร์ทโฟนได้ทันที ไม่ต้องส่งไฟล์เข้าไปตัดที่คอมพิวเตอร์ แอปพลิเคชันที่พลิกโฉมหน้าการ ออกอากาศสดอย่าง Facebook live

แอปพลิเคชันการถ่ายทอดสดด้วยการตัดสลับภาพจากสมาร์ทโฟนหลายตัว และความรวดเร็วของ อินเทอร์เน็ตในยุค 3 จี ต่อ 4 จี สิ่งต่างๆเหล่านี้ส่งผลให้ผู้ชมสื่อทีวีเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากจากหน้าจอทีวี มา เป็นหน้าจอสมาร์ทโฟน แม้แต่ทีวีดิจิตอลเชิงพาณิชย์ก็ได้รับผลกระทบอย่างหนักจากการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว นี้เช่นกัน

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้ออกแบบระบบการทำงานของโครงการทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง ที่เสนอให้ใช้ กล้อง DSLR จึงคิดว่าจะระบบการทำงานด้วยสมาร์ทโฟนแบบเต็มรูปแบบ น่าจะตอบโจทย์การทำงานกับชุมชน มากกว่า ด้วยเหตุผลกล้อง DSLR และอุปกรณ์อื่นๆที่เสนอไปแต่แรกนั้นเหมาะกับนักวิชาชีพที่มีทักษะแล้ว การ ให้ชุมชนที่ไม่มีทักษะเลยมาเริ่มต้นด้วยอุปกรณ์แบบมืออาชีพเต็มรูปแบบอาจทำให้โครงการเดินหน้าได้ไม่เต็มที่ นัก การใช้สมาร์ทโฟนซึ่งแทบทุกคนมีอยู่กับตัว คุณเคยอยู่ในระดับหนึ่งแล้วจึงน่าจะเป็นเรื่องใกล้ตัวที่ง่ายกว่า ในการนำมาใช้ผลิตงานรายการ

ดังนั้นจึงตัดสินใจขอเปลี่ยนระบบการผลิตมาใช้อุปกรณ์แบบสมาร์ทโฟนเต็มรูปแบบ และเน้นไปที่ รูปแบบ Mobile studio และ Mobile journalism แทน เพื่อความง่าย คล่องตัว สะดวกในการใช้งาน

การเสนอให้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของอุปกรณ์การผลิต หลังจากที่ยื่นเสนอโครงการได้ถูกส่งไปที่ กสทช. แล้ว คณะทำงานต้องตัดสินใจดังนี้

หนึ่ง คือ ยึดรูปแบบเดิมตามที่เสนอ

สอง คือ ผสมผสาน ทั้งแบบ DSLR และสมาร์ทโฟนเข้าด้วยกัน แต่ให้น้ำหนักที่สมาร์ทโฟนเป็นตัวหลัก

สาม คือ ใช้ระบบสมาร์ทโฟนทั้งหมด

หากเดินตามข้อที่หนึ่ง ความยุ่งยากในการปรับเปลี่ยนจะไม่เกิดขึ้น ทุกอย่างจะเดินไปตามแผน ขวบปีแรกจะได้ฝึกอบรมและทำการผลิตรายการได้เลย ไม่ต้องสนใจเรื่องการเปลี่ยนผ่านเชิงเทคโนโลยีการสื่อสาร

หากเดินตามข้อสอง ชุมชนจะเรียนรู้เรื่องทักษะการถ่ายทำ ตัดต่อ และการผลิตได้ง่ายกว่า เสียเวลาน้อยกว่าในการผลิต เพราะเป็นสิ่งที่ใกล้ตัว และตอบโจทย์การเรียนรู้เท่าทันเทคโนโลยีที่กำลังมาแรงด้านนี้ และเมื่อมีความชำนาญและทักษะมากพอแล้วในด้านการผลิตสื่อวิดีโอ ก็จะทำให้ชุมชนมีพื้นฐานที่จะก้าวไปสู่กล้องระดับมืออาชีพอย่าง DSLR และการตัดต่อแบบมืออาชีพด้วยคอมพิวเตอร์ แต่ข้อนี้จะต้องเจอเรื่องยุ่งยากในการขอปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ และส่งผลให้แผนการดำเนินงานล่าช้าออกไป

หากเดินตามข้อสาม ซึ่งคล้ายคลึงกับข้อสอง เพียงแต่ชุมชนอาจพลาดโอกาสพัฒนาด้านอุปกรณ์ในอนาคตได้

หลังการถกเถียงจากคณะทำงานแล้ว ได้ข้อสรุปและตัดสินใจจะเลือกข้อสอง แม้จะต้องพบเจอกับเรื่องยุ่งยากในการขอปรับเปลี่ยนข้อเสนออุปกรณ์ และงบประมาณก็ตามที แต่เชื่อมั่นกันว่าระบบการผลิตแบบนี้จะตอบโจทย์กับชุมชนมากกว่า

รูปแบบใหม่นี้ยังคงมีสถานีย่อยหรือสตูดิโอ 3 แห่งเช่นเดิม เพียงแต่เปลี่ยนอุปกรณ์แบบมืออาชีพมาเป็นระบบสมาร์ทโฟน (รวมไอแพดด้วย) ทั้งการถ่าย ตัดสลับภาพ ไฟล์ และการออกอากาศสดผ่านเพจเฟซบุ๊ค ส่วนงานภาคสนาม ใช้สมาร์ทโฟนถ่ายเพื่อนำมาตัดต่อเป็นรายการ และส่งให้สตูดิโอเอาไปออกอากาศสด นอกจากนี้ยังมีเร้าเตอร์พกพาเพื่อที่ชุมชนจะสามารถสร้างสตูดิโอเคลื่อนที่หรือ mobile studio ในพื้นที่จริงได้ด้วย เพื่อสร้างความสดใหม่และหลากหลายแทนที่จะอยู่แต่ในสตูดิโอเพียงอย่างเดียว

เมื่อได้ข้อสรุปปรับเปลี่ยนและนำเสนอต่อ กสทช. ว่าขอปรับเปลี่ยน สิ่งที่ทุกคนในคณะทำงานยอมรับคือความล่าช้าในการที่จะได้อุปกรณ์จะเกิดขึ้นและหรืออาจได้รับอนุมัติไม่เป็นไปตามที่ขอปรับเปลี่ยน ดังนั้นในช่วงที่รอการอนุมัติปรับเปลี่ยนและการจัดซื้อซึ่งต้องใช้เวลาในการอนุมัติ ทำให้คณะทำงานต้องใช้สมาร์ทโฟนของกลุ่มตัวเองในการทำงาน ส่งผลต่อจำนวนการออกอากาศ ความสวยงามในการออกอากาศ ภาระในการออกอากาศซึ่งจะได้กล่าวในบทต่อไป

สตูดิโอหลักในช่วงที่รอการอนุมัติจึงมีอยู่ที่เดียวคือ มูลนิธิรักษไทยสำนักงานกระบี่ โดยใช้สมาร์โฟนของคณะทำงานจากมูลนิธิรักษไทย 1 เครื่อง และเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาของสำนักงานอีกหนึ่งเครื่องในการทำงาน

ช่วงปีที่ 2 (21 มีนาคม 2561 – 21 มีนาคม 2562)

หลังได้รับอุปกรณ์การผลิตมาแล้วในแต่ละสถานี แต่ละคณะทำงานเริ่มจัดการสตูดิโอของตนเอง

ที่กระบี่ สตูดิโออยู่ที่มูลนิธิรักษไทย ฉากหลังที่ตั้งใจจะใช้ในการตกแต่งสตูดิโอยังไม่มี มีแต่อุปกรณ์ประกอบทั้งโต๊ะและเก้าอี้ มีสมาร์โฟน 3 ตัวและไอแพดอีก 1 เครื่อง อุปกรณ์ไมค์ ตัวมิกเซอร์เสียง มีเร้าเตอร์ไวไฟประจำสถานี และเร้าเตอร์ไวไฟสำหรับงานภาคสนาม ในการถ่ายทอดสดพร้อมแผ่นป้ายทั้งของทีวีชุมชนอันดามันม้นคง มูลนิธิรักษไทย กสทช. และ กทปส. (ซึ่งภายหลังใช้เป็นโลโก้ขึ้นมุมจอแทน)

ในช่วงหลังของปีสตูดิโอที่กระบี่ ได้จัดทำฉากหลังให้ดูสวยงามมากขึ้น การใช้งานสตูดิโอหลักของคณะทำงานที่กระบี่ มีอย่างต่อเนื่อง แต่ก็มีบางครั้งที่ออกไปเปิดคิวพิธีกรนอกสถานที่บ้างเช่นกัน

ส่วนที่พังงาใช้พื้นที่คามินฟาร์มเป็นสตูดิโอ โดยยังไม่มีฉากหลังที่จะทำขึ้นมา แต่มีแผ่นป้ายทั้งของทีวีชุมชนอันดามันม้นคง กสทช. และ กทปส. (ภายหลังใช้เป็นโลโก้ขึ้นมุมจอเสริมเข้าไปด้วย)

สำหรับที่คามินฟาร์ม แต่เดิมคิดว่าจะใช้ห้องหนึ่งห้องเป็นสตูดิโอเพื่อผลในเรื่องเสียงรบกวน แต่ทางคณะทำงานตัดสินใจใช้ส่วนที่เป็นโรงโถงของคามินฟาร์มแทน เพราะเรื่องของแสงธรรมชาติที่ดีกว่าและฉากหลังที่ดูกลมกลืนกับความเป็นชุมชนมากกว่า รวมถึงมีความลึกในฉากหลังมากกว่าด้วย ส่วนอุปกรณ์อื่นๆ เหมือนกับที่กระบี่

ที่ภูเก็ตใช้ห้องหนึ่งห้องในส่วนของคุณะนิเทศศาสตร์ ม.ราชภัฏภูเก็ต เป็นห้องสตูดิโอ ยังไม่มีการทำฉากหลังขึ้นมา ส่วนอุปกรณ์อื่นๆ เหมือนกับที่กระบี่ คณะทำงานภูเก็ตใช้สตูดิโอในห้องนี้น้อยมาก ส่วนใหญ่จะเป็นการออกไปทำงานนอกสถานที่มากกว่า

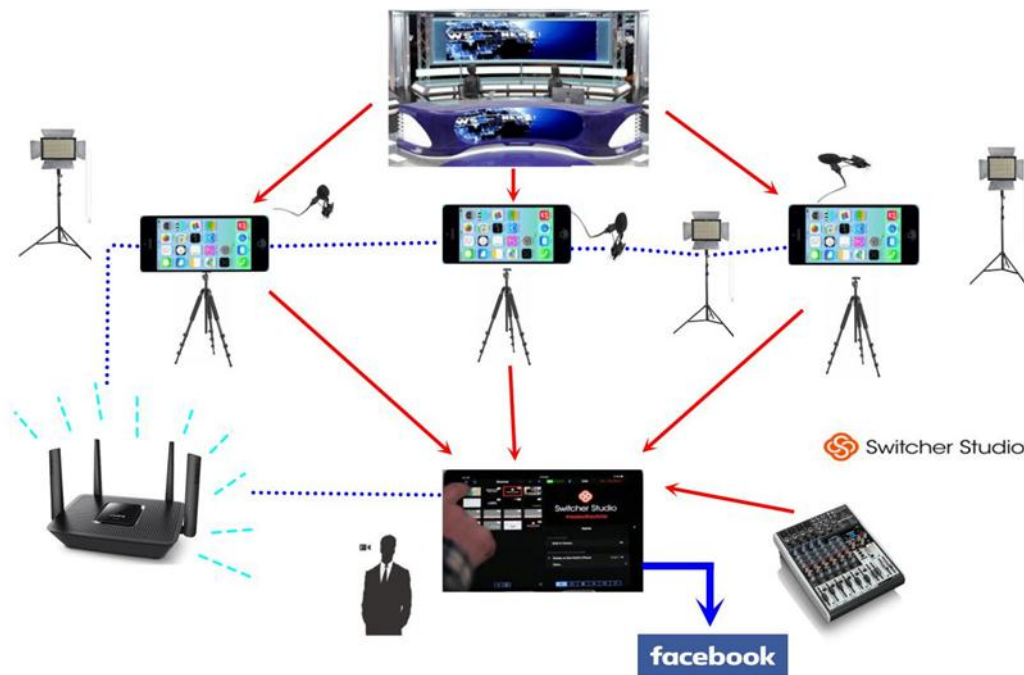
รูปแบบการทำงานของอุปกรณ์ต่างๆ ในสตูดิโอ ทั้ง 3 พื้นที่ สำหรับการทำรายการและถ่ายทอดสดรายการของทีวีชุมชนอันดามันม้นคง (ตามภาพด้านล่าง) คณะทำงานได้จัดเตรียมพื้นที่ อุปกรณ์ประกอบฉากให้กับพิธีกรรายการ และผู้เข้าร่วมรายการ รวมถึงมีการใช้ไฟสตูดิโอเพื่อให้ได้แสงที่เหมาะสม

ในส่วนของการบันทึกภาพใช้สมาร์โฟนไอโอเอส 3 เครื่องเป็นกล้องสำหรับการถ่ายทำ โดยจัดวางกล้องไว้ 3 มุม เพื่อให้เก็บภาพของพิธีกรรายการและผู้เข้าร่วมรายการได้ครบถ้วน โดยสัญญาณภาพวิดีโอจะถูกส่งจากสมาร์โฟนไอโอเอส ทั้ง 3 เครื่อง เข้าสู่ไอแพดที่เป็นตัวควบคุมการตัดสลับภาพ ทั้งสมาร์โฟนไอโอเอสและไอแพด เชื่อมสัญญาณ WIFI เดียวกัน ที่มาจาก Router

ในส่วนของการบันทึกเสียง มีการติดตั้งไมโครโฟนให้กับพิธีกรรายการและผู้เข้าร่วมรายการ จากนั้นเชื่อมต่อไมโครโฟนทั้งหมดเข้าสู่ Sound mixer ที่คอยควบคุมด้านเสียงทั้งหมดและเชื่อมต่อสายสัญญาณเสียงเข้าสู่ไอแพด ทั้งนี้แอปพลิเคชันที่ใช้ในการตัดสลับภาพจากทั้ง 3 กล้อง การบันทึกภาพ เสียง ใส่ตัวอักษร รวมถึงการนำสลับที่ไปถ่ายทำจากภาคสนามเข้าสู่รายการและการถ่ายทอดสดผ่านเฟซบุ๊ค คือ Switcher studio ซึ่งถูก download ไว้ทั้งสมาร์ทโฟนไอโอเอสและไอแพด

สำหรับด้านการติดต่อ หากเป็นสลับที่ออกไปทำภาคสนามจะมีการติดต่อภาพและเสียงด้วยสมาร์ทโฟนทั้งหมดด้วยแอปพลิเคชันที่ชื่อว่า I movie และ Kinemaster และในส่วนของ Mobile studio ถูกใช้ในกรณีที่ไปถ่ายทอดสดรายการตามพื้นที่ต่างๆ ซึ่งอุปกรณ์ และการทำงานเป็นแบบเดียวกับสตูดิโอหลัก ที่ได้อธิบายไว้ก่อนหน้านี้แล้ว เพียงแต่ต้องใช้ WIFI Router ที่มี SIM slot เพื่อให้สามารถส่งสัญญาณ WIFI สำหรับการทำงานในพื้นที่ต่างๆได้

รูปแบบการทำงานของอุปกรณ์ต่างๆในสตูดิโอ

อุปกรณ์ในการผลิตเพื่อการออกอากาศ

ช่วงทดลองดำเนินการ (19 พฤษภาคม 2559 – 19 มีนาคม 2560)

ก่อนเริ่มการดำเนินการที่วิชุมชน สิ่งที่น่าสนใจตั้งแต่เริ่มวางแผนก็คือ การมีสถานีย่อยหรือสตูดิโอ 3 แห่ง โดยมีอุปกรณ์ในการออกอากาศสดภายในแต่ละสถานี มีอุปกรณ์การผลิตภาคสนามแยกต่างหาก เพื่อให้ได้วัตถุดิบมาทำการตัดต่อเป็นสลับหรือรายการใช้ในการออกอากาศในแต่ละสถานี

อุปกรณ์ในการผลิตสื่อที่วิชุมชน แต่เดิมที่คิดไว้เป็นรูปแบบกล้อง DSLR ที่ประจำอยู่แต่ละสถานีและกล้องที่ไว้ใช้งานภาคสนาม ส่วนอุปกรณ์ในการตัดต่อเป็นคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ โดยใช้โปรแกรมตัดต่อแบบนักวิชาชีพใช้กันในการทำงาน รวมถึงรูปแบบของสตูดิโอจะใช้ฉากหลังแบบ green screen เลียนแบบของสื่อกระแสหลักทั้งนี้การทำงานในส่วนของสตูดิโอ กับภาคสนามจะแยกขาดจากกัน คือ เมื่อผลิตเสร็จจะนำมาตัดต่อ และออกอากาศในสตูดิโอแต่ละแห่ง

ในส่วนของการออกอากาศสดช่วงที่นำเสนอโครงการ ทีมผู้ทำการเขียนโครงการเข้าใจว่าจะเป็นการออกอากาศผ่านคลื่นสัญญาณ ที่ กสทช.มีรองรับไว้ให้ รูปแบบของสถานีและอุปกรณ์ในการทำงาน ในช่วงคิดโครงการและนำเสนอ จึงเหมือนเป็นการจำลองระบบการทำงานจากสื่อกระแสหลัก เพื่อมาปรับใช้กับทีวีชุมชน อันدامมันมั่นคง แต่ในความเป็นจริงกลับไม่เป็นไปตามนั้นเพราะได้มีการตัดสินใจปรับเปลี่ยนระบบอุปกรณ์และระบบการผลิตงานอีกครั้ง ซึ่งนำมาทั้งอุปสรรค ความล่าช้าและข้อเสียในการดำเนินงาน แต่ก็กลับมีข้อดีเกิดขึ้นมากมายเช่นเดียวกัน

เหตุผลที่ต้องปรับเปลี่ยนอุปกรณ์และเครื่องมือบางส่วนในสถานีที่ออกอากาศจากที่จะเน้นไปที่กล้อง DSLR เพื่อใช้ในการออกอากาศเป็นหลัก ตามข้อเสนอเรื่องจัดซื้ออุปกรณ์ที่นำเสนอไปในช่วงเดือนพฤษภาคม ปี พ.ศ. 2559 มาเป็นการใช้สมาร์ทโฟนและไอแพด เนื่องจากเทคโนโลยีการสื่อสารมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สมาร์ทโฟนและไอแพดเอื้อประโยชน์และตอบโจทย์การทำงานกับทีวีชุมชนมากกว่า

ช่วงปีที่ 1 (20 มีนาคม 2560 – 20 มีนาคม 2561)

อุปกรณ์ในการผลิต คือ Mobile working เต็มรูปแบบ ในแต่ละโหนดของทีวีชุมชนอันدامมันมั่นคงมีสมาร์ทโฟนที่ใช้เป็นกล้องประจำสตูดิโอ และใช้ในการทำงานภาคสนาม ทั้งการถ่ายทำสื่อบริการหรือการออกอากาศรายการสด ด้วยกล้องตัวเดียวหรือหลายตัวพร้อมกัน รวมถึงไอแพดที่ใช้เป็นตัวควบคุมกล้องหลายๆตัวพร้อมกันและทำหน้าที่ตัดสลับภาพในการออกอากาศสดรายการ

อุปกรณ์ประกอบกล้อง ได้แก่ ขาตั้งกล้อง ตัวจับกล้อง ตัวกันสั่น หรือที่เรียกว่า Steady cam หรือ Gimbal ไฟให้ความสว่าง

ด้านเสียง มีไมโครโฟนแบบสาย และแบบไร้สาย รวมถึงเครื่องควบคุมเสียง หรือ มิกเซอร์

ด้านอุปกรณ์เชื่อมต่อ มีฮับอินเตอร์เน็ตประจำแต่ละสถานี และมีเราเตอร์แบบพกพา เพื่อให้สามารถนำไปเชื่อมต่อสัญญาณ ใช้ถ่ายทอดสดนอกสถานที่ได้

อุปกรณ์เสริมเพื่อการถ่ายภาพทางอากาศ หรือ Drone สำหรับสมาร์ทโฟน

นอกจากนี้ยังมีแอปพลิเคชันที่ใช้ในการเชื่อมต่อกล้องหลายๆตัว รวมถึงการตัดสลับภาพและออกอากาศสด ที่เรียกกันว่าการ Switching คือ แอปพลิเคชัน ที่ชื่อว่า Switcher studio (รายชื่อและประเภทของอุปกรณ์โดยละเอียดสามารถ ดูได้จากบันทึกอุปกรณ์ของทีวีชุมชนอันدامมันมั่นคง ที่นำเสนอต่อ กสทช. ในภาคผนวก)

ในแง่ของระบบปฏิบัติการของสมาร์ทโฟนที่เลือกใช้ในโครงการนี้ เน้นไปที่ระบบไอโอเอสเป็นหลัก เนื่องจากเป็นระบบที่มีแอปพลิเคชันในการเชื่อมต่อกล้องได้หลายตัว การตัดสลับภาพเพื่อการออกอากาศได้เสถียรและคล่องตัวกว่าระบบแอนดรอยด์

หลังจากทำเรื่องขอปรับเปลี่ยนอุปกรณ์การผลิตรายการเพื่อการออกอากาศแล้ว ช่วงเวลาที่รอการอนุมัติจัดซื้อ คณะทำงานทีวีชุมชนอันدامมันมั่นคงยังคงผลิตรายการด้วยสมาร์ทโฟนของตนเองเช่นเดิม เหมือนในช่วงทดลองออกอากาศ โหนดที่ต้องรับผิดชอบในการทำรายการเพื่อออกอากาศสดคือ มูลนิธิรักษไทย

ช่วงแรกๆ ใช้สมาร์ทโฟนระบบแอนดรอยด์ทำการออกอากาศสดรายการ ผ่านเพจเฟซบุ๊คทีวีชุมชนอันตามันมั่นคง ด้วยการเชิญแขกมาสัมภาษณ์ที่มูลนิธิรักไทย จากนั้นได้ลองใช้สมาร์ทโฟนถ่ายและตัดต่อสื่uprayakar แต่ก็ได้ติดปัญหาว่าหากจะนำมาออกอากาศสดรายการ โดยมีสื่uprayakarด้วยจะทำเช่นไร

ทางคณะทำงานแก้ปัญหาด้วยการทดลองใช้โปรแกรมการตัดสลับภาพ และออกอากาศสดผ่านโปรแกรมที่ชื่อว่า Open broadcasting system หรือ OBS ซึ่งเป็นโปรแกรมแบบ Open source ที่สามารถติดตั้งในคอมพิวเตอร์แบบพกพาได้ โดยโปรแกรมนี้อาจทำหน้าที่ตัดสลับภาพเพื่อการออกอากาศสดผ่านอินเทอร์เน็ตเชื่อมต่อกับเพจทีวีชุมชนได้

ทำให้คณะทำงานสามารถทดลองทำรายการด้วยการออกไปเปิดหน้าพูดคุยกัน สัมภาษณ์ชุมชน สร้างเรื่องราวยังสถานที่ต่างๆ และนำมาร้อยเรียงทั้งจากสมาร์ทโฟนและโปรแกรมตัดต่อให้คอมพิวเตอร์พกพา จากนั้นใช้โปรแกรม OBS ในการออกอากาศสดแบบตัดสลับภาพได้

แม้คุณภาพในการออกอากาศจะไม่ดีมากนัก และบางครั้งการออกอากาศมีการติดขัด สะดุด หรือออกสัญญาณหลุดบ้าง แต่ก็ทำให้คณะทำงานได้ทดลองออกอากาศสดเป็นครั้งแรกด้วยเครื่องมือเท่าที่มีอยู่ และทำให้ได้ประสบการณ์และข้อผิดพลาดที่จะนำมาใช้กับการออกอากาศจริงเมื่ออุปกรณ์จริงทั้งหมดมาถึง

ในส่วนของโหนดพังงา คณะทำงานในช่วงนั้นทั้งจากคามินฟาร์ม บ้านบางใหญ่ คุณมงคลจากเกาะคอเขา และทีมกู้ชีพกู้ภัยบางไทร ได้ทดลองการผลิตรายการด้วยอุปกรณ์สมาร์ทโฟนของตนเองเช่นเดียวกัน แต่ก็ยังเป็นในลักษณะง่ายๆ เช่น ผลิตสื่uprayakar ที่ถ่ายและตัดต่อด้วยสมาร์ทโฟนและส่งไปให้ทางมูลนิธิรักไทยเป็นทีมออกอากาศผ่านเพจทีวีชุมชน

แม้คุณภาพที่ออกมาจะไม่ดีมากนัก แต่ในช่วงเวลาที่รออุปกรณ์การได้ทดลองผลิตด้วยอุปกรณ์ของตนเองเป็นก้าวย่างที่ดี เพิ่มทักษะและประสบการณ์ในการผลิตมากขึ้น ก่อนลงสนามจริงเมื่ออุปกรณ์การผลิตจริงมาถึง

ส่วนทางภูเก็ตช่วงดังกล่าวยังไม่ค่อยได้ทำอะไรมากนัก ในแง่การผลิตรายการจากสมาร์ทโฟน เพราะติดขัดเรื่องการขาดอุปกรณ์การผลิต แต่ทางอาจารย์อุษณีย์ได้ให้นักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ เริ่มทำไตเติลรายการไว้สำหรับการออกอากาศทีวีชุมชนบ้างแล้ว

ในช่วงระหว่างเดือนตุลาคม 2560 เป็นต้นไป คณะทำงานได้หยิบยืมสมาร์ทโฟนไอโอเอสมาทดลองถ่ายทำและออกอากาศสดเพื่อเป็นการเรียนรู้แต่เนิ่นๆ ก่อนที่จะได้อุปกรณ์จริงมาใช้ในช่วงกุมภาพันธ์ ปี 2561

ดังนั้นในช่วงเดือนตุลาคม 2560 การออกอากาศสดได้ใช้สมาร์ทโฟนไอโอเอสและแอปพลิเคชัน Switcher go ทดแทนไปก่อน (Switcher go เป็นแอปพลิเคชันในการตัดสลับภาพและออกอากาศสดผ่านเพจเฟซบุ๊คแบบไม่มีค่าใช้จ่าย แต่มีข้อจำกัดคือใช้เชื่อมต่อกล้องหลายตัวไม่ได้ ต้องอัปเดตไปใช้แบบ Switcher studio ที่ต้องจ่ายเป็นรายปีซึ่งนั่นคือแอปพลิเคชันที่ทางโครงการจะซื้อมาใช้)

เมื่อทางคณะทำงานมีประสบการณ์มากขึ้นทำให้รู้จักโปรแกรมการตัดสลับภาพ และถ่ายทอดสดอยู่หลายตัวที่สามารถนำมาใช้ในโครงการได้ แต่ส่วนใหญ่แล้วต้องจ่ายเงินเพื่อซื้อโปรแกรมแทบนั่น แต่มีอยู่ 1 โปรแกรมที่ให้อำนาจโดยไม่ค่าใช้จ่ายแต่ก็มีข้อจำกัดเรื่องคุณภาพในการออกอากาศสด คือ โปรแกรม X Split API ที่ใช้กับคอมพิวเตอร์พกพา

ทางคณะทำงานใช้โปรแกรมนี้ทำการออกอากาศสดช่วงเดือนพฤศจิกายน สลับไปกับระบบไอโอเอส จนกระทั่งเดือนกุมภาพันธ์ ปี 2561 เมื่อได้รับการอนุมัติจัดซื้ออุปกรณ์แล้ว ทางคณะทำงานได้จัดซื้ออุปกรณ์ ตามที่วางแผนไว้ ทำให้ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ปี 2561 ระบบการถ่ายทำและออกอากาศของทีวีชุมชนตามัน มั่นคงจึงเป็นระบบไอโอเอสและ Switcher studio เต็มรูปแบบ

แต่ในช่วงปลายปีแรก ระบบดังกล่าวถูกใช้เป็นหลักที่ศูนย์กระป๋องเกือบทั้งหมด ส่วนศูนย์พังกาและภูเก็ต ยังไม่ค่อยได้ใช้เพราะคณะทำงานหลักที่กระป๋องและที่ปรึกษาโครงการ ต้องไปทำการติดตั้งระบบและสอนการใช้ อย่างละเอียดให้กับทั้ง 2 ศูนย์ที่เหลือเสียก่อน

ดังนั้นการผลิตและการใช้งานอุปกรณ์ด้วยระบบดังกล่าว จึงเริ่มได้ใช้เต็มประสิทธิภาพทั้ง 3 โหนดการ ทำงาน คือ ในปีที่สองของโครงการทีวีชุมชนอันตามันมั่นคง

ช่วงปีที่ 2 (21 มีนาคม 2561 – 21 มีนาคม 2562)

หลังจากได้อุปกรณ์ในการผลิตครบถ้วนแล้ว จึงเข้าสู่โหมดของการใช้งานอย่างเต็มประสิทธิภาพ เริ่ม จากสมาร์โฟนไอโอเอสและไอแพด ความเข้าใจในการใช้งานอุปกรณ์สมาร์โฟน ไม่ใช่ปัญหาของทีมงาน เพราะมีพื้นฐานจากการทดลองใช้พอสมควรตั้งแต่ช่วงทดลองและในปีแรกของโครงการ

แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องของสภาพอากาศที่ร้อนของภาคใต้ เมื่อใช้งานเพื่อการออกอากาศสดไป นานๆในสภาพอากาศที่ร้อนถึงร้อนจัด ส่งผลให้เครื่องดับและการออกอากาศต้องหยุดชะงักลง

ปัญหานี้ทำให้คณะทำงานต้องประยุกต์วิธีในการใช้งาน ไม่ว่าจะเพิ่มเติมเรื่องพัดลมระบายอากาศ วาง ไอแพดซึ่งเป็นตัวควบคุมการตัดสลับภาพไว้ในที่ร่มและรู้จักช่วงเวลาที่เหมาะสมในการบันทึกภาพ เมื่อต้องถ่าย กลางแจ้งในสภาวะอากาศร้อน

การเริ่มฝึกใช้โดรนเพื่อให้ได้ภาพถ่ายมุมสูง หรือแม้แต่การออกอากาศสดด้วยโดรน ช่วงแรกๆที่ได้มา เป็นการฝึกใช้ให้คล่องและต้องรู้จักว่าช่วงเวลาใด สถานที่แบบใด สภาวะแบบใดที่เหมาะสมต่อการใช้โดรน ขนาด ความสูงและความไกลที่เหมาะสม ระยะเวลาในการบินไปและกลับอยู่ที่เท่าไร รวมถึงการขออนุญาตการบิน โดรนที่ถูกต้องให้กับคณะทำงานในแต่ละโหนด ถึงตอนนี้คณะทำงานใช้โดรนเพื่อการผลิตออกอากาศได้อย่าง ต่อเนื่อง ทำให้คุณภาพงานที่ออกมาน่าสนใจเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

การใช้ตัวกันสั่น หรือ Gimbal เช่นเดียวกับโดรน คือการฝึกใช้ให้คล่องมือ รู้จักวิธีการเคลื่อนไหวที่ ถูกต้อง ซึ่งทางคณะทำงานใช้ช่วยในการถ่ายทำ ทำให้ภาพการเคลื่อนไหวคล่องออกมาสวยงาม ไม่สั่นไหว คุณภาพภาพดีขึ้นกว่าการใช้มือเปล่าจับ

การใช้ไมโครโฟนแบบมีสายและไร้สาย ในเหมาะกับรูปแบบการทำงาน หากเป็นการพูดคุยในสตูดิโอ จะใช้ไมโครโฟนแบบมีสายเชื่อมต่อกับตัวควบคุมเสียงหรือมิกเซอร์ หากเป็นการออกนอกพื้นที่มักจะใช้ ไมโครโฟนแบบไร้สาย เพื่อให้สะดวกในการทำงานที่อาจต้องมีการเดินหรือเคลื่อนที่

การใช้เร้าเตอร์ในสตูดิโอ ใช้งานได้ค่อนข้างดีเพราะใช้อินเตอร์เน็ตที่ความแรงของการส่งสัญญาณกำลัง ดี แต่การใช้เร้าเตอร์แบบพกพาที่งานภาคสนามยังมีข้อจำกัดอยู่บ้าง ตรงนี้ขึ้นอยู่กับแพ็คเกจอินเทอร์เน็ต และความแรงของเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ตในแต่ละที่ที่ไปถ่ายทำ

อุปกรณ์ไฟให้ความสว่างที่จัดซื้อ ไม่ค่อยได้ถูกใช้งานมากนัก เพราะคุณภาพของสมาร์ทโฟนที่มีอยู่สามารถรองรับกับแสงสว่างทั้งในสตูดิโอและภาคสนามได้เป็นอย่างดี แต่การมีไฟส่องสว่างไว้ก็ทำให้สามารถถ่ายภาพภาคกลางคืนได้เป็นอย่างดี

อุปกรณ์กล้อง DSLR ณ ตอนนี้ ยังไม่ได้ถูกใช้งานมากนักเช่นกันเพราะคณะทำงานโดยเฉพาะชุมชนยังไม่ได้เรียนรู้การตัดต่อด้วยโปรแกรมตัดต่อในคอมพิวเตอร์ แต่เชื่อว่าในอนาคตจะต่อยอดการเรียนรู้อุปกรณ์แบบมืออาชีพให้มากขึ้น ซึ่งกล้อง DSLR และคอมพิวเตอร์จะถูกนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

สิ่งที่น่าเป็นห่วงไม่ใช่ความคุ้มค่าในการใช้งานหรือยังใช้งานไม่เป็น เพราะคณะทำงานใช้งานอุปกรณ์ได้อย่างชำนาญมากขึ้นเรื่อยๆ แต่คือการบำรุงรักษา หรือซ่อมแซมอุปกรณ์ต่างๆ ทุกอย่างมีอายุการใช้งาน เมื่อถึงเวลาหนึ่งอาจต้องทำการซ่อมแซมซึ่งตรงนี้ทางคณะทำงานไม่ได้เตรียมงบประมาณเผื่อไว้เลย

งบประมาณในการดำเนินโครงการ ตลอด 2 ปี

ด้วยระยะเวลาในการคิดเพื่อนำเสนอโครงการมีค่อนข้างจำกัด ทำให้การออกแบบสถานีและระบบการผลิตงานคิดได้ไม่รอบด้านมากพอ จึงส่งผลต่อความยุ่งยากในการทำงานที่ตามมาในปีแรก

อีกสิ่งหนึ่งที่เป็นอุปสรรคในการทำงานเช่นเดียวกัน คือ การออกแบบงบประมาณที่ไม่ครอบคลุมมากพอในโครงการนี้

งบประมาณที่ออกแบบในโครงการที่วิชุมชนอันดามันมั่นคง ส่วนใหญ่เน้นไปที่อุปกรณ์และเครื่องมือเพื่อการผลิต เพราะที่วิชุมชนอันดามันมั่นคงเริ่มต้นจากศูนย์ ดังนั้นผู้คิดโครงการจึงเน้นไปที่อุปกรณ์การผลิตเป็นส่วนใหญ่

นอกเหนือจากนั้นที่ให้ความสำคัญรองลงมาคือ งบประมาณเพื่อการพัฒนาเครือข่ายคนทำงาน ทั้งการประชุมคณะทำงานและการฝึกอบรม

ส่วนที่ให้ความสำคัญน้อยเกินไปคือ งบประมาณเพื่อการผลิตชิ้นงานและงบประมาณด้านการติดต่อสื่อสารด้วยอินเทอร์เน็ต

ด้วยการออกแบบที่ไม่ครอบคลุมและไม่ได้ให้ความสำคัญกับงบประมาณเพื่อการผลิต และอินเทอร์เน็ตนี้เองที่ส่งผลต่อการทำงานของวิชุมชนอยู่พอสมควรจนต้องมีการปรับเปลี่ยนแก้ไขอยู่ตลอดเวลา

ในส่วนความเหมาะสมและความคุ้มค่าสำหรับงบประมาณในแต่ละหมวดที่ได้รับการจัดสรรตามกรอบโครงการเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงานตลอด 2 ปีของวิชุมชนอันดามันมั่นคง มีดังนี้

1. ค่าตอบแทนบุคลากรหรือค่าจ้างนักวิจัย

ค่าตอบแทนสำหรับบุคลากรในโครงการแบ่งเป็น หนึ่ง ค่าที่ปรึกษาให้กับผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคการผลิตสื่อ ที่เข้ามาบริหารจัดการ ออกแบบ และอบรมการผลิตสื่อให้กับคณะทำงานที่วิชุมชน รวมถึงต้องทำบันทึกรายงานตลอด 2 ปีถึงพัฒนาการของวิชุมชนอันดามันมั่นคง สอง ค่าที่ปรึกษาและทำวิจัยสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านการทำวิจัยและเก็บข้อมูลชุมชน เพื่อนำมาทำผลการวิจัยนำเสนอหลังเสร็จสิ้นโครงการ และ

สาม ค่าเจ้าหน้าที่ประสานเพื่อดูแลด้านการประสานงานในทุกๆด้านของสถานีย่อยทั้งสามแห่งของทีวีชุมชนอันตามันมั่นคงให้ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น หากดูจากจำนวนงบประมาณที่จัดสรรสำหรับในหมวดนี้ เปรียบเทียบกับปริมาณงานที่ที่ปรึกษาด้านการผลิตสื่อ นักวิจัย และผู้ประสานต้องรับผิดชอบตลอดระยะเวลาที่ยาวถึง 2 ปี ถือว่าคุ้มค่าในการดำเนินงานเพราะหากเทียบกับค่าที่ปรึกษาสำหรับผู้ชำนาญการในด้านการผลิตสื่อ การทำวิจัย และการประสานงานโครงการในระดับมืออาชีพแล้ว จำนวนงบประมาณในหมวดนี้ที่จัดไว้ถือว่าไม่มากเลย

2. ค่าใช้สอยหรือค่าดำเนินการ

ในส่วนของค่าการประชุมคณะทำงาน ค่าฝึกอบรมและค่าจัดเวทีนำเสนอ คณะทำงานโดยเฉพาะมูลนิธิริักษ์ไทยซึ่งต้องเป็นผู้รับผิดชอบบริหารจัดการค่าจัดการในส่วนนี้ถือว่าใช้งบประมาณได้คุ้มค่าและเหมาะสมเมื่อเทียบจำนวนครั้งต่อการประชุม การฝึกอบรมและการจัดเวทีนำเสนอที่เกิดขึ้นตลอด 2 ปีของทีวีชุมชนอันตามันมั่นคง

แต่ในส่วนของค่าผลิตรายการ 20 ชิ้น ถือว่าตั้งงบประมาณต่ำเกินไปไม่ครอบคลุมในส่วนของค่าใช้จ่ายจริงที่เกิดขึ้นระหว่างการผลิตรายการตลอด 2 ปี เนื่องจากในช่วงของการคิดงบประมาณเพื่อนำเสนอโครงการให้กับ กสทช. คณะผู้ก่อตั้งทีวีชุมชนอันตามันมั่นคงมองว่างบประมาณนี้จะใช้สำหรับการจัดจ้างผู้ผลิตสื่อที่มีความชำนาญในพื้นที่กระบี่ พังงาและภูเก็ตเท่านั้น ไม่ได้ครอบคลุมค่าใช้จ่ายของคณะทำงานที่ต้องร่วมผลิตด้วย เพราะในช่วงนั้นผู้ก่อตั้งตั้งใจจะให้ผู้ที่เข้ามาอบรมและคณะทำงานที่เป็นจิตอาสา ทำการผลิตคลิปวิดีโอในรูปแบบจิตอาสาที่ไม่มีค่าจ้างหรือค่าผลิตใดๆ

แต่เมื่อดำเนินการทีวีชุมชนตามกรอบเวลาจริงแล้ว งบประมาณค่าผลิตรายการดังกล่าวต้องถูกนำมาใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการผลิตรายการทีวีชุมชนอันตามันมั่นคง ของคณะทำงานเองตลอดช่วง ๗1 ปีที่เหลือ ทำให้จำนวนงบประมาณที่ตั้งไว้ไม่เหมาะสมเท่าที่ควรต่อค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงในการผลิตรายการ

รวมถึงงบประมาณที่ตั้งไว้ไม่ครอบคลุมค่าใช้จ่ายด้านอื่นๆ ทั้งค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าน้ำมัน ค่าอินเทอร์เน็ต ค่าบริหารจัดการและที่สำคัญคือค่าบำรุงรักษาอุปกรณ์การผลิตทั้งหมด ไม่ได้ถูกตั้งงบประมาณไว้ในแผนโครงการ

3. ค่าวัสดุ

ตั้งไว้ได้เหมาะสมและคุ้มค่าต่อการใช้จ่ายในเรื่องของวัสดุ

4. ค่าครุภัณฑ์

ค่าครุภัณฑ์ในที่นี้ของทีวีชุมชนอันตามันมั่นคง คือ เรื่องของอุปกรณ์การผลิตที่จำเป็นทั้งหมดสำหรับการทำสถานีและการผลิตรายการในรูปแบบ Mobile Studio ผู้ก่อตั้งและที่ปรึกษาด้านเทคนิคการผลิตสื่อใช้เวลาในการคิดคำนวณงบประมาณด้านนี้พอสมควรเพื่อให้ได้อุปกรณ์ในการผลิตครบถ้วนและได้ราคาที่เหมาะสม แต่เนื่องจากระยะเวลาที่นำเสนอกับเวลาที่จัดซื้อจริงต้องใช้เวลาพอสมควร ทำให้ราคาอุปกรณ์ที่ตั้งไว้ตอนนำเสนอมีการปรับเปลี่ยนไปพอสมควร แต่คณะทำงานก็สามารถบริหารจัดการงบประมาณด้านครุภัณฑ์

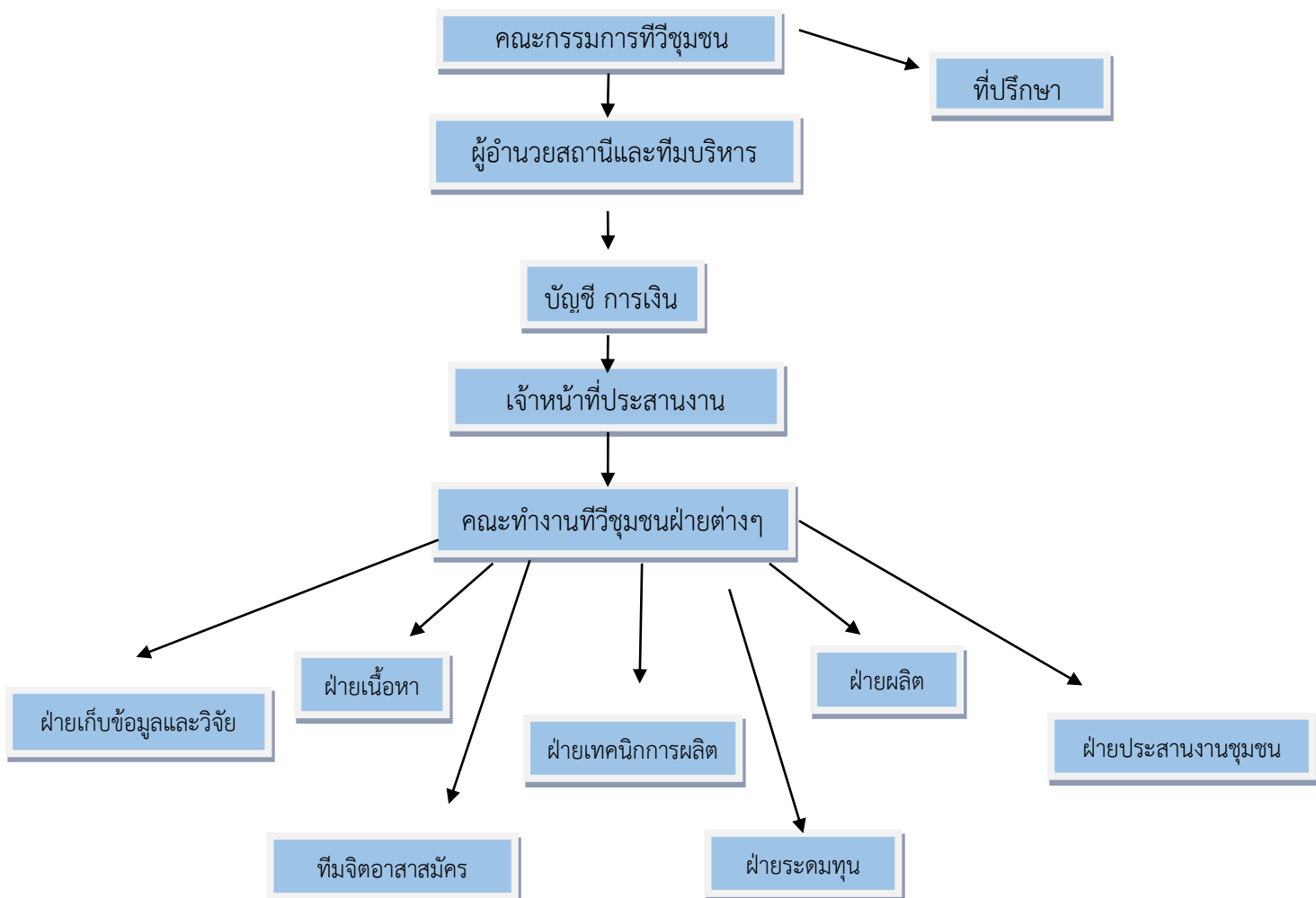
ได้ลงตัวจนทำให้ได้อุปกรณ์การผลิตที่ครบถ้วน คຸ້ມคຳกັບงบประมาณที่ขอจัดสรรไปสำหรับการผลิตรายการ
เพื่อการออกอากาศของสถานีทีวีชุมชนอันดามันมั่นคงตลอด 2 ปีที่ผ่านมา

สิ่งที่จะต้องมีการเริ่มดำเนินงานทีวีชุมชน

จำนวนบุคลากร/จิตอาสา

1. คณะกรรมการทีวีชุมชนและที่ปรึกษาด้านต่างๆ
 2. ผู้อำนวยการสถานีและทีมบริหาร
 3. เจ้าหน้าที่สำนักงานเพื่อการประสานงาน
 4. เจ้าหน้าที่การเงิน การบัญชี
 5. คณะทำงานทีวีชุมชนฝ่ายต่างๆ ทั้งด้านการเก็บข้อมูลและวิจัย ฝ่ายเนื้อหา ฝ่ายผลิต ฝ่ายประสาน
ชุมชน ฝ่ายเทคนิคการผลิต ฝ่ายระดมทุนและทีมจิตอาสาสมัครทีวีชุมชน
- ดังนั้นจำนวนบุคลากรโดยประมาณการที่ควรจะมีในทีวีชุมชนอยู่ที่ 30-40 คน

โครงสร้างการบริหารงาน/สถานี

งบประมาณที่จำเป็นต่อการเริ่มดำเนินงานทีวีชุมชน มีดังนี้

1. ค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งสถานี ค่าอาคารสถานที่จัดตั้งสถานีทีวีชุมชน ค่าทำสตูดิโอเพื่อการออกอากาศรายการ ค่าตกแต่งสถานที่
2. ค่าใช้จ่ายอุปกรณ์สำนักงานประกอบด้วย อุปกรณ์สำนักงาน เช่น คอมพิวเตอร์ ปริ้นเตอร์ เครื่องเขียนและอุปกรณ์สำนักงาน โทรศัพท์ ตู้เก็บเอกสาร ตู้เหล็กเก็บอุปกรณ์การผลิต ชุดโต๊ะเก้าอี้สำนักงานและสตูดิโอ ระบบคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต
3. ค่าอุปกรณ์การผลิตสื่อรายการในสถานี
4. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ค่าจ้างการผลิต ค่าจ้างเงินเดือนคนทำงาน ค่าใช้จ่ายจิตอาสา ค่าสาธารณูปโภค ค่าใช้จ่ายส่วนกลาง ค่าบำรุงรักษาอุปกรณ์การผลิต ค่าใช้จ่ายในการผลิตรายการต่างๆ ค่าใช้จ่ายในการทำเว็บไซต์
5. ค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน

โดยรวมแล้วทีวีชุมชนจะต้องเตรียมงบประมาณในการเริ่มต้นดำเนินงานโดยประมาณ 5 ล้านบาท หลังจากนั้นในปีต่อไปเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินงานทีวีชุมชน ควรจะมีงบประมาณเป็นทุนหมุนเวียนเพื่อใช้บริหารจัดการสถานีทีวีชุมชนปีละประมาณ 1 ล้านบาทเป็นอย่างน้อย

การอบรมทักษะการผลิตสื่อทีวี

ช่วงทดลองดำเนินการ (19 พฤษภาคม 2559 – 19 มีนาคม 2560)

การอบรมทักษะการผลิตสื่อทีวี เป็นเรื่องที่คณะทำงานให้ความสำคัญอย่างยิ่ง และวางอยู่ในแผนงานของโครงการ เนื่องจากคณะทำงานของทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง เกือบจะทั้งหมดไม่มีทักษะด้านการผลิตสื่อทีวี มาก่อน แต่ถือได้ว่าเป็นความตั้งใจหลักของทีวีชุมชน ที่ต้องการเปิดโอกาสให้ชุมชนที่ไม่เคยเรียนรู้การผลิตสื่อทีวี ได้เป็นผู้ผลิตจริง แม้สิ่งนี้อาจจะยากและอาจจะก่อให้เกิดความล้มเหลวขึ้นมาต่อโครงการได้โดยง่ายก็ตาม

การให้ชุมชนที่ไม่เคยจับกล้องและอุปกรณ์การผลิตต่างๆ ไม่รู้วิธีในการเล่าเรื่อง ไม่รู้วิธีในการติดต่อ และการออกอากาศ มาเริ่มทำงานผลิตคงเป็นไปได้ ดังนั้นการอบรมที่คิดเอาไว้จึงเป็นสิ่งที่ต้องเน้นเป็นพิเศษ ไม่เพียงแต่จะทำให้ชุมชนที่เข้าร่วมอบรมได้เรียนรู้ เพื่อการทำงานผลิตจริงเท่านั้น แต่การอบรมจะเป็นการเพิ่มเครือข่ายคณะทำงานในพื้นที่ต่างๆ ให้มากขึ้น

เพราะเมื่อบุคคลากรที่เข้ามาทำการผลิตเพิ่มมากขึ้น ภาระในการทำงานของแต่ละโหนดจะน้อยลง และความหลากหลายในชิ้นงานจะมีมากขึ้นตามไปด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม ในแง่มุมมองของผู้ที่จะทำการอบรม ยอมรับว่าไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะทำให้ผู้เข้าอบรมที่แทบไม่รู้อะไรเลยเกี่ยวกับการผลิตสื่อทีวี และต้องมาอบรมให้สามารถทำได้ในระยะเวลาอันสั้น เพราะอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตมีขั้นตอนในการเรียนรู้ และต้องใช้เวลาจึงถือว่าเป็นเรื่องที่ทำนายสำหรับโครงการนี้

ทั้งนี้ก่อนเริ่มโครงการ กลุ่มผู้ก่อตั้งได้เชิญ อ.พิภพ พานิชภักดิ์ (ผู้ชักชวน และริเริ่มให้เกิดทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง) นักทำสารคดีและสื่อมวลชนอาวุโส มาอบรมการเล่าเรื่องผ่านมือถือให้กับกลุ่มผู้ก่อตั้งทีวีชุมชนก่อนเป็นลำดับแรก

ช่วงปีที่ 1 (20 มีนาคม 2560 – 20 มีนาคม 2561)

ช่วงการร่างโครงการ การอบรมการผลิตสื่อจะเน้นการอบรมในรูปแบบนักวิชาชีพสื่อสารมวลชนเท่านั้น ไม่เคยคิดเรื่องของการอบรมเชิงวารสารศาสตร์มือถือเลย แต่เมื่อรอบการทำงานเปลี่ยนไปเน้นเรื่องการใช้สมาร์ทโฟน ทำให้รูปแบบการอบรมเน้นไปที่การสอนชุมชนให้สามารถใช้สมาร์ทโฟนเพื่อการถ่ายวิดีโอ และตัดต่อวิดีโอได้ โดยยังไม่ลงลึกไปถึงการใช้แอปพลิเคชันการตัดสลับภาพ และการถ่ายทอดสดหลายกล้อง รวมถึงยังไม่ได้คิดถึงการอบรมที่สอดแทรกเรื่องการเก็บข้อมูลชุมชนเข้ามาด้วย

แต่เมื่อได้มีการประชุมคณะทำงานและที่ปรึกษาทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง ที่มาจากหลากหลายภาคส่วนเห็นว่าถ้าจะฝึกอบรมแล้ว ควรมีการวางกรอบแนวคิดในการอบรมสื่อชุมชนเสียก่อน โดยยึดหลักความเป็นทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง ในรูปแบบสื่อชุมชน มองตัวตนของทีวีชุมชนควรเป็นเช่นไร และมีแนวทางการดำเนินการอย่างไร

จากการพูดคุยกันเห็นว่า เนื้อหาที่ชุมชนจะผลิตขึ้นมานั้นควรเป็นชุดความเชื่อและความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อให้สามารถตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนได้ ดังนั้นก่อนการผลิตเนื้อหาใดๆ ชุมชนจะทำการเก็บข้อมูลและทำวิจัยเรื่องนั้นๆ ควบคู่ไปด้วย เพราะงานวิจัยและการเก็บข้อมูลต้องเกิดและทำโดยชุมชน เนื้อหาและข้อมูลที่ได้ต้องเป็นมรดกผลโดยตรงต่อชุมชน และทำให้ชุมชนเห็นประเด็น เห็นพื้นที่ เห็นเรื่องและเห็นคนที่จะผลิตเนื้อหาต่างๆ

คณะทำงานและทีมที่ปรึกษาเห็นร่วมกันว่าเนื้อหาในการผลิตไม่ควรแยกขาดจากกัน คือ ชุมชนได้เรียนรู้ข้อมูลของตนเอง ในขณะที่ได้เรียนรู้วิธีการผลิตสื่อ จากเนื้อหาเหล่านั้นไปด้วยกัน เรียกว่า การใช้สื่อเพื่อเป็นเครื่องมือของชุมชนเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีในอนาคต

นอกจากนี้ เรื่องของสิทธิ สิทธิที่ชุมชนควรรับรู้ต่างๆ องค์ความรู้ของชุมชนกับสิทธิ เพื่อให้เกิดความตระหนักว่าทำไมชุมชนต้องมีสื่อชุมชน เพราะงานสื่อชุมชนจะสะท้อนศักยภาพ ตัวตน พื้นที่และวาระการสื่อสารของชุมชนนั้นๆ

คณะทำงานและเครือข่ายที่เข้าร่วมกับทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง จึงต้องมีความชัดในเรื่องกรอบแนวคิด ดังกล่าว ชัดเจนว่าจะทำอะไร ชุมชนทำทีวีได้ การทำทีวีก่อให้เกิดมรรคผลกับชุมชน คือ สิทธิ และสื่อชุมชน นั่นคือกรอบแนวทางหลักของการอบรม รวมไปถึงการหาเครือข่ายเพิ่มเติมจากอบรมที่จะจัดขึ้นใน 10 พื้นที่ โดยใช้ชื่อการอบรมว่า “การอบรม วิธีการเก็บข้อมูลโดยชุมชน และการเล่าเรื่องชุมชนผ่านมือถือ”

คณะทำงานกำหนดพื้นที่ในการอบรมดังนี้

วันที่ 2-5 กันยายน 2560 ณ คามินฟาร์ม บ้านบางใหญ่ อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา

แม้งานของทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง คือการให้ชุมชนสามารถผลิตองค์ความรู้ของชุมชนผ่านการเล่าเรื่องด้วยงานวิดีโอ แต่หัวใจสำคัญของงานนี้ต้องเริ่มต้นที่ **การรู้จักตนเองของชุมชน** เสียก่อน ซึ่งถือว่าเป็นเป้าหมายหลักของทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง สองสิ่งที่ต้องเดินคู่ขนานกันไปคือ องค์ความรู้ของชุมชนโดยผ่านการเก็บข้อมูลโดยชุมชนและเครื่องมือในการนำเสนอ เล่าเรื่องของชุมชนผ่านการบันทึกด้วยเครื่องมือต่างๆ เมื่อชุมชนรู้จักตนเองอย่างถ่องแท้จะสามารถนำเสนอเรื่องราวของชุมชนเองได้อย่างเข้าใจ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วยกันเอง และเผยแพร่เรื่องราวให้ผู้คนจากภายในและภายนอกได้เรียนรู้และเข้าใจมากขึ้น

การอบรมครั้งแรกเริ่มต้นที่ คามินฟาร์ม บ้านบางใหญ่ อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา ชุมชนที่นี่ยากได้วิธีการเก็บข้อมูลที่เป็นรูปธรรมและใช้ได้จริง เพื่อเก็บเป็นฐานข้อมูลของตนเอง

วิทยากรที่เข้ามาทำการอบรมในครั้งนี้ คือ คุณมนตรี จันทวงศ์ ซึ่งเป็นหนึ่งในที่ปรึกษาโครงการทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง และมีประสบการณ์ในการทำวิจัยชุมชนมาอย่างยาวนาน รวมทั้งเคยทำการอบรมการเก็บข้อมูลชุมชน ในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศและชุมชนมอญในพม่า โดยเข้าไปกระตุ้นและชวนคิดชวนคุย เพื่อให้ชุมชนสามารถเก็บข้อมูลชุมชนด้วยตนเอง จนข้อมูลที่ชุมชนมอญในพม่า สามารถนำมาใช้เพื่อประโยชน์ของชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ในวันแรกของการอบรมคุณมนตรีได้พูดถึงวิธีการเก็บข้อมูลที่ผ่านๆ มาในพื้นที่ชุมชนต่างๆ ของประเทศมักจะใช้รูปแบบ **วิธีการการเก็บข้อมูลแบบมีส่วนร่วมของชุมชน** คือ มีทั้งเจ้าหน้าที่รัฐ องค์กรต่างๆ เข้ามาทำการเก็บข้อมูลทั้งในรูปแบบเอกสาร การกรอกข้อมูล การบันทึก การสัมภาษณ์ โดยเจ้าหน้าที่ หรือ องค์กรต่างๆ เป็นคนเก็บ ชาวบ้านมีส่วนร่วมแค่เป็นคนให้ข้อมูลซึ่งวิธีการแบบนี้ทำให้องค์ความรู้ที่ได้ไม่ตกผลึก อยู่ในชุมชน

สิ่งที่คุณมนตรีนำมาอบรมในครั้งนี้คือ **การเก็บข้อมูลโดยชุมชน** ซึ่งต่างกันกับการเก็บข้อมูลโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพราะทั้งสองวิธีมีจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดไม่เหมือนกัน

การเก็บข้อมูลโดยชุมชนนั้น ชุมชนจะเป็นผู้ทำเองทุกอย่าง โดยนำข้อมูลที่มีอยู่แล้วในชุมชนออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรม คุณมนตรีเน้นว่าวิธีที่ดีที่สุดคือชาวบ้านต้องเขียนด้วยตัวเอง ทำด้วยตัวเองสร้างประเด็นจากคนในหมู่บ้านเอง

วิธีการที่จะเอาประเด็นต่างๆในชุมชนออกมาคือ การสร้าง **ต้นไม้ของประเด็น** เป็นกลวิธีที่เลียนแบบจากธรรมชาติ เพราะตัวลำต้นของต้นไม้เปรียบได้กับชุมชนนั้นๆ โดยมีกิ่งก้านที่แตกออกมากมาย เป็นเหมือนเรื่องราวประเด็นต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนและรายล้อมรอบตัวของชุมชน กิ่งก้านใหญ่ คือประเด็นหลักที่ชุมชนต้องช่วยกันคิดออกมาและกิ่งก้านรองลงไป คือ ประเด็นย่อยๆ ที่แตกแขนงออกมา

ประเด็นหลักๆ ขึ้นอยู่กับแต่ละชุมชนจะเป็นผู้กำหนด ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ อาชีพ ทรัพยากร วิถีชีวิต วัฒนธรรม ฯลฯ สิ่งสำคัญในการเขียนต้นไม้ของประเด็น ต้องกำหนดให้ได้ว่า ชุมชนนั้นๆ มีประเด็นอะไรบ้าง จากนั้นต้องมาช่วยกันคิดว่าในประเด็นต่างๆนั้นมีประโยชน์อะไรบ้างที่เกิดกับชุมชน นั่นคือชุมชนต้องช่วยกันตั้งคำถามขึ้นมากับประเด็นที่ตัวเองเป็นผู้กำหนด ยิ่งแตกกิ่งก้านสาขาของประเด็นมากเท่าไร ยิ่งแตกคำถามของประเด็นมากเท่าไร จะทำให้เห็นความสัมพันธ์ของต้นไม้ของประเด็นที่เกิดในชุมชนมากขึ้นเท่านั้น

ในการอบรมชาวบ้านที่บางใหญ่ได้ช่วยกันคิดต้นไม้ของประเด็นต่างๆ ขึ้นมา ทั้งเรื่องวัฒนธรรม ศาสนา เกษตร ประมง ธรรมชาติ ประวัติ อาชีพ ทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญา จากนั้นได้ช่วยกันตั้งคำถามต่อประเด็นนั้นๆ ว่ามีประโยชน์อะไรบ้าง ใช้ทำอะไรได้บ้างและคำถามอื่นๆ

หลังจากนั้นคุณมนตรีได้ให้หัวข้อเรื่องที่ตามมาคือ **ความภูมิใจในบ้านบางใหญ่ และชีวิตที่เป็นอยู่นี้** **ห้วงอะไรบ้างทั้งในปัจจุบันและอนาคต** ซึ่งเป็นสองคำถามที่สำคัญ ที่จะทำให้ชาวบ้านได้เห็นรูปธรรมของสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน เห็นถึงข้อดีและปัญหาที่จะเกิดกับชุมชน ซึ่งชาวบ้านที่เข้าอบรมทำการเขียนขึ้นมาและออกมานำเสนอกันเอง

สิ่งสำคัญในการเขียนต้นไม้ของประเด็นก็ได้ละเอียดมากที่สุด คือ ชุมชนต้องทำการสำรวจพื้นที่ของชุมชนอย่างละเอียด ซึ่งวิธีการสำรวจชุมชนจะทำให้สามารถเก็บข้อมูลและบันทึกรายละเอียดต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง ก่อนนำมาทำต้นไม้ของประเด็น แน่นอนว่าวิธีการสำรวจมีมากมาย ตั้งแต่การจดบันทึก ถ่ายภาพนิ่ง วิดีโอ พุดบันทึกหรือสัมภาษณ์

หลังจากเห็นวิธีการทำต้นไม้ของประเด็นแล้ว สิ่งสำคัญคือวิธีการเก็บข้อมูลจะใช้วิธีการอะไรในการเก็บข้อมูลซึ่งนั่นก็คือเครื่องมือนั่นเอง

วิธีแรก คือ การนัดพูดคุย

วิธีที่สอง คือ การออกสำรวจจริงๆ นอกเหนือจากการทำการบันทึกในรูปแบบต่างๆ แล้ว สิ่งสำคัญที่
คุณมนตรีเน้นคือการทำแผนที่ ทั้งแผนที่ทรัพยากร แผนที่ชุมชน เพราะแผนที่คือเครื่องมือยึดพื้นที่ของชุมชน
เอาไว้ให้ลูกหลาน

ทั้งนี้แผนที่ที่ชุมชนร่วมกันทำ จะเป็นสิ่งที่ชุมชนร่วมกันออกแบบเอง เพื่อให้เห็นภาพรวมของทุกอย่าง
ในชุมชน แต่คุณมนตรีเสนอว่านอกจากแผนที่ 2 มิติแล้ว ควรจะทำแผนที่แบบ 3 มิติง่ายๆ เพื่อให้เห็นถึงระดับ
ความสูงต่ำของพื้นที่ คือ แสดงให้เห็นพื้นที่ความสูงต่ำของชุมชน จากระดับความสูงของน้ำทะเล เพราะนั่นจะ
ทำให้ชุมชนเห็นรูปธรรมของพื้นที่ที่แท้จริงมากขึ้น

หลังการอบรมรูปแบบ วิธีการเก็บข้อมูลโดยชุมชนแล้ว คุณมนตรีได้ขอให้ชาวบ้านเริ่มคิดระยะเวลาใน
เรื่องการเก็บข้อมูล ที่ประชุมเห็นว่าน่าจะใช้เวลาเก็บข้อมูลอย่างละเอียด 3-4 เดือน โดยชุมชนเป็นผู้ออกแบบ
เอง นัดเวลา นัดวิธีการที่จะเก็บข้อมูลกันเอง ซึ่งในช่วงระหว่างนั้นจะมีการปรึกษาพูดคุยกับคุณมนตรีเป็นระยะ
และคุณมนตรีจะลงมาดูความคืบหน้าและให้ความแนะนำเป็นระยะ

จากนั้นในช่วงอบรมวันที่ 4-5 กันยายน 2560 เป็นเรื่องการอบรมการใช้มือถือ เพื่อการเล่าเรื่องของ
ชุมชนในรูปแบบวิดีโอ ผู้เข้าร่วมอบรมในครั้งนี้เป็นเยาวชนคนรุ่นใหม่ 6-7 คน ในพื้นที่ชุมชน เพราะชุมชนเชื่อ
ว่า คนรุ่นใหม่ๆ เรียนรู้และเข้าถึงเทคโนโลยีใหม่ๆ ได้ดีกว่า แต่ก็มีผู้ใหญ่ในชุมชนร่วมอบรมอยู่ด้วย

ในการอบรมมีการแนะนำวิธีการใช้มือถือแบบพื้นฐานทั่วไปก่อน จากนั้นเน้นที่การใช้มือถือเพื่อการ
ถ่ายงานวิดีโอเพื่อการเล่าเรื่อง ทั้งการเปิดหน้าพูดคุย การถ่ายภาพวิดีโอ ตามหลักพื้นฐานการเล่าเรื่อง
(ภาพประกอบเรื่องราว) การสัมภาษณ์บุคคล การบรรยายเรื่องราว ทั้งนี้หลังการอบรมได้ให้กลุ่มเยาวชนถ่าย
ทำเรื่องราวการเล่าเรื่องสั้นๆ 2 นาที เกี่ยวกับการประกอบอาชีพในชุมชน

จากนั้นในวันรุ่งขึ้นเป็นการเรียนรู้การใช้มือถือทำการเรียบเรียงงานวิดีโอ ผ่านแอปพลิเคชันตัดต่อ
วิดีโอในมือถือ โดยให้เรียบเรียงเรื่องราววิดีโอที่ไปถ่ายมา ทำการตัดต่อ

ในการอบรมครั้งนี้ทางชุมชนได้ดึงเยาวชนในชุมชน 5-6 คน มาเข้าร่วมด้วยเพื่อหวังให้พวกเขา
เหล่านั้น เป็นแรงสนับสนุนต่อไปสำหรับสื่อชุมชนในอนาคต

ผลจากการอบรมที่คามินฟาร์ม เมื่อผ่าน 1 ปีแรกของโครงการทีวีชุมชน สำหรับที่บ้านบางใหญ่ ถือ
เป็นหนึ่งในคณะทำงานหลักของทีวีชุมชนอยู่แล้ว เรื่องของการเรียนรู้และการผลิตในรูปแบบ MOJO ได้ทำกัน
อยู่ตลอด ดังนั้นความเข้าใจในเรื่องนี้จึงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยชุมชนได้ใช้สมาร์ทโฟนของตัวเองในการถ่ายทำและ
ตัดต่อสัปดาห์สั้นๆ และรวมถึงการไลฟ์สดผ่านเพจของทีวีชุมชนเอง

ที่ชุมชนบางใหญ่มีความพร้อมในการผลิตงาน รอเพียงแค่เครื่องมือและอุปกรณ์ที่จะทำให้การดำเนินโครงการเป็นไปอย่างที่ตั้งหวังไว้ แต่สิ่งที่ไม่เป็นไปดังที่หวังคือกลุ่มเยาวชนที่เข้าร่วมอบรม 5-6 คนดังกล่าว ไม่ตอบรับกับการเข้าร่วมผลิตรายการให้กับทีวีชุมชนเลยแม้แต่คนเดียว

รวมถึงการเก็บข้อมูลชุมชนที่ได้จากการอบรม ก็ยังไม่ได้รับการต่อยอดเลย ในตลอดช่วง 1 ปีที่ผ่านมา

วันที่ 16-18 กย 2560 วัดสวนวาง อ.กระบุรี จ.พังงา

ก่อนการอบรมในครั้งนี้ได้มีการติดต่อแจ้งไปยังพระอาจารย์บุญนพ ที่วัดสวนวาง โดยอยากให้คัดเลือกผู้เข้าอบรมที่มาจากชุมชนที่สนใจเรียนรู้การเก็บข้อมูลชุมชนเป็นหลัก แต่เกิดความคลาดเคลื่อนในประเด็นการสื่อสาร ทำให้ทางพระอาจารย์ได้เขียนประกาศรับสมัครเข้าอบรมผ่านทางเฟซบุ๊ค โดยเน้นไปที่การอบรม Mojo จนทำให้ทีมคณะทำงานทีวีชุมชนอันดามันนั้นคงมีการทักท้วงว่า น่าจะไม่ตรงกับเจตนาในการอบรม ที่ไปเน้นที่เรื่อง Mojo จนต้องมีการชี้แจงและทำความเข้าใจกันใหม่ในทีมงาน ซึ่งในส่วนนี้ทางพระอาจารย์ได้รับทราบแล้วและทำการสื่อสารไปยังกลุ่มชุมชนในพื้นที่กระบือว่าจะเน้นเรื่องการเก็บข้อมูลโดยชุมชนเป็นหลัก และเสริมเรื่อง Mojo

แต่ทางคณะผู้ทำการอบรมก็ยังอดท้วงไม่ได้เรื่องผู้ที่เข้ามาอบรมจะยังไม่เข้าใจในเจตนาหลักของการอบรม ซึ่งผู้ที่เข้ามาอบรมในครั้งนี้มาจากหลายภาคส่วน ทั้งครู อบต. อสม. องค์กรมูลนิธิต่างงานในพื้นที่ และชุมชนในพื้นที่ ซึ่งผู้เข้าอบรมมาจากทั้ง 4 ตำบลในอำเภอกระบือ

รูปแบบการอบรมเหมือนกับที่บางใหญ่ คุณประสาน จากมูลนิธิริรักษ์ไทย พูดถึงสิทธิชุมชน การจัดสรรคลื่นความถี่ของ กสทช. เพื่อทำให้เกิดทีวีชุมชนในระดับชาติและเชื่อมโยงถึงที่มาที่ไปของทีวีชุมชนอันดามันนั้นคง ว่าคืออะไร ทำไมต้องมีเรื่องของสิทธิในการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน

จากนั้นเป็นเวทีของคุณมนตรีที่ชวนคิดชวนคุยเรื่องการเก็บข้อมูลโดยชุมชน เพื่อนำมาเล่าเรื่องของชุมชน โดยเน้นที่สื่อสารคำว่า กระบุรี ที่เป็นบ้านเกิดของเรา ผ่านการเรียนรู้เรื่องชุมชนและต้นไม้ของประเด็นเหมือนที่บางใหญ่

การอบรมที่กระบือ มีการฝากให้ชุมชนไปช่วยกันเก็บข้อมูลชุมชนด้วยในระยะเวลา 3 เดือนเช่นเดียวกัน ต่อจากนั้นก็เป็นการอบรมการเล่าเรื่องผ่านงานวิดีโอและฝึกปฏิบัติจริงในวันถัดไป

หลังเสร็จสิ้นการอบรมพระอาจารย์ได้ชวนให้กลุ่มผู้เข้าอบรม ตั้งกลุ่มเฟซบุ๊คกันขึ้นมาในชื่อ เรื่องเล่าชาวกระบือ เพื่อร่วมกันผลิตผลงานและคิดกันว่า นอกจากจะเป็นหนึ่งในเครือข่ายของทีวีชุมชนอันดามันนั้นคงแล้ว จะต่อยอดด้วยการเรียนรู้เพื่อในอนาคตอาจมีทีวีชุมชนกระบือของตนเองและพระอาจารย์ได้ย้ำเรื่องการผลิตงานวิดีโอ หลังจากนั้นในช่วงเวลา 3 เดือนนับจากวันอบรมด้วย

นับว่าการอบรมในครั้งนี้ ได้เชื่อมร้อยความเป็นเครือข่ายกับทางชุมชนที่กระบือได้มากขึ้นกว่าเดิม เพราะหลังจากนั้นทางกลุ่มผู้เข้าอบรม โดยการนำของพระอาจารย์บุญนพได้ก่อตั้งคณะทำงานของกระบือ ขึ้นมาอย่างจริงจัง เพื่อสร้างกลุ่มคนทำงานการเก็บข้อมูลโดยชุมชน และผลิตงานการเล่าเรื่องผ่านวิดีโอในรูปแบบกลุ่มเฟซบุค และส่งผ่านถึงทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง

เสียงตอบรับหลังการอบรมค่อนข้างดี คาดหวังว่าทีมจากกระบือจะเป็นอีกหนึ่งเครือข่ายหลักในการทำงานของทีวีชุมชน ทั้งในรูปแบบ ร่วมผลิต ร่วมสร้าง และในรูปแบบการจัดจ้างผลิตในอนาคตอันใกล้

ผลจากการอบรมที่ชุมชนในอำเภอกระบือ เมื่อผ่าน 1 ปีแรกของโครงการทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง จากการอบรมกลุ่มชุมชนที่กระบือ ดูจะเป็นความหวังในการสร้างเครือข่ายอย่างมากเพราะกลุ่มคนจากกระบือ ภูมิศักยภาพ แต่หลังจากการอบรมสิ่งที่เคยตั้งหวังไว้ ไม่ว่าจะเป็นการเก็บข้อมูลชุมชน เพื่อนำมาผลิตรายการเพื่อการเล่าเรื่องผ่านทีวีชุมชน คณะกรรมการทีวีชุมชนกระบือ การสร้างเพจทีวีชุมชนกระบือภายใต้ร่มทีวีชุมชนอันดามันมั่นคงก็ไม่เกิดขึ้นจริง

กลุ่มคนที่มาอบรมก็ไม่ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในคณะทำงานของทีวีชุมชน ยกเว้นเพียง คุณดม สวนใหญ่ ช่างภาพอิสระและพระอาจารย์บุญนพ จากวัดสวนวาง เท่านั้นที่เข้ามาเป็นคณะทำงาน ซึ่งช่วงแรกๆ ทั้ง คุณดมและพระอาจารย์บุญนพ ส่งงานวิดีโอมาให้ทางทีวีชุมชนบ้าง แต่หลังจากนั้นก็ไม่มีส่งงานวิดีโอมาให้อีกเลยในช่วง 1 ปีแรกของทีวีชุมชน

วันที่ 19-21 กันยายน 2560 ชุมชนคลองประสงค์ จ.กระบี่

กลุ่มที่สนใจมาอบรมในครั้งนี้เป็นกลุ่มผู้หญิง (ทั้งมุสลิมและพุทธ) ที่มูลนิธิรักษไทยทำงานอยู่ด้วย

รูปแบบการอบรมเหมือนเดิมทุกอย่าง การเก็บข้อมูลชุมชนเน้นไปที่เรื่องของอาหารเป็นหลักเพื่อเชื่อมร้อยไปกับวิถีของชุมชนและการเรียนรู้เรื่องการเล่าเรื่องผ่านการใช้มือถือ ถ่ายทำเรื่องราวต่างๆ ของตัวเองและฝึกการตัดต่อผ่านมือถือ

สิ่งที่ชุมชนได้จากการอบรมในครั้งนี้ คือ วิธีคิดในการเก็บข้อมูล แม้จะใช้อาหารเป็นตัวตั้ง แต่อาหารก็เป็นตัวนำไปถึงการใช้ทรัพยากรของชุมชนอีกด้วย ให้ชุมชนได้รู้จักการแตกประเด็นในรายละเอียด สามารถนำประเด็นและรายละเอียดมาทำการเล่าเรื่องผ่านงานวิดีโอเพราะการเล่าเรื่องต้องมาจากการเก็บข้อมูล มิใช่เล่าจากอารมณ์และความรู้สึกเพียงอย่างเดียว

ผลจากการอบรมของชุมชนผู้หญิงที่คลองประสงค์ เมื่อผ่าน 1 ปีแรกของโครงการ กลุ่มผู้หญิงได้เข้ามาเป็นคณะทำงานและร่วมคิดร่วมทำรายการเกี่ยวกับอาหารของชุมชนขึ้นมาด้วย โดยตั้งเป้าที่จะเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้ร่วมรายการด้วย

ทั้งนี้ในช่วง 1 ปีแรกที่ผ่านไปชุมชนที่คลองประสงค์ได้พยายามเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่องอาหารของชุมชนไปเรื่อยๆ ก่อน รอเพียงความพร้อมด้านอุปกรณ์ในการผลิตเท่านั้น กลุ่มผู้หญิงเหล่านี้เข้าร่วมทำอย่างจริงจังหลังการอบรม

วันที่ 14-15 ตุลาคม 2560 เทศบาลป่าคอก อ.กลาง จ.ภูเก็ต

กลุ่มเป้าหมายในการจัดอบรมครั้งนี้มาจากสองชุมชนในพื้นที่อำเภอกลาง คือ ชุมชนท่าสักและชุมชนอ่าวกึ่ง โดยการเชื่อมต่อเครือข่ายจาก อ.อุษณีย์ จาก ม.ราชภัฏ ภูเก็ต

ก่อนการอบรมได้เดินทางไปเยี่ยมเยียนเพื่อทำความรู้จักกันก่อนในเบื้องต้น ที่ชุมชนท่าสัก ต.ป่าคอก อ.กลาง ได้พบกับคุณชัยทวีหรือบังวีร์ ซึ่งเป็นคนในพื้นที่ ได้เล่าภูมิหลังของชุมชนท่าสัก จากอดีตจนถึงปัจจุบันว่าเป็นมาอย่างไร โดยทางคุณชัยทวีคิดว่าการอบรมจะสามารถชักชวนชาวบ้านในชุมชนมาทำการอบรมได้ ซึ่งทางคณะผู้ทำการจัดอบรมคาดหวังชาวบ้านจากชุมชนทั้งสองแห่งจะมาอบรมหลากหลายวัย ทั้งกลุ่มผู้ใหญ่ วัยรุ่นหนุ่มสาวและเด็กๆ รุ่นใหม่

แต่ในวันอบรมกลุ่มที่เข้ามาอบรมในครั้งนี้ กลับเป็นกลุ่มเยาวชนทั้งหมด มีตั้งแต่ ป.6 –ม.3 โดยเป็นกลุ่มเยาวชนที่มาจากชุมชนท่าสักและชุมชนอ่าวกึ่ง ประมาณ 19 คน ไม่มีกลุ่มชาวบ้านในวัยอื่นๆ มาเข้าร่วม ยกเว้นคุณชัยทวีและโตะอิหม่ามจากในพื้นที่ที่เป็นผู้นำเด็กและเยาวชนมาเข้าอบรม

ทำให้คณะผู้ทำการอบรมต้องมีการปรับแผนการอบรมพอสมควร เพราะตามกรอบแนวคิดการอบรมจะเน้นเรื่องวิธีการเก็บข้อมูลโดยชุมชนเป็นหัวใจสำคัญ ซึ่งต้องอาศัยผู้ใหญ่ในท้องถิ่นที่มีข้อมูลเนื้อหาในชุมชนมาเข้าอบรม ด้วยการอบรมเรื่องการเก็บข้อมูลเพื่อให้ถ่ายทอดความเข้าใจของเด็กๆ และเยาวชน โดยเริ่มจากการให้ดูคลิปวิดีโอหอยกินอาหาร ปุขุดดิน เพื่อนำไปสู่ประเด็นเรื่องการสังเกตสิ่งแวดล้อมในชุมชนของเด็กๆ ว่าเป็นอย่างไร เพราะการสังเกตเป็นสิ่งสำคัญในการนำมากำหนดประเด็น เนื้อหาความรู้ จากนั้นหาเรื่องราวที่จะทำการผลิต โดยแนะนำวิธีในการหาเรื่องราวว่า นอกจากการสังเกตแล้ว การหาข้อมูลก่อนจะทำเรื่องราวขึ้นมาก็มีความสำคัญ

จากนั้นตามด้วยกระบวนการสอนการใช้มือถือเพื่อการถ่ายภาพเล่าเรื่อง ตามรูปแบบการอบรมที่ทำมาจากครั้งก่อนๆ จากนั้นให้น้องๆ กลับไปถ่ายทำเรื่องราวที่ตัวเองกำหนดขึ้นมาในชุมชน และมาเรียนรู้เรื่องการตัดต่อ พร้อมทำการตัดต่อเรื่องราวที่ไปถ่ายมาในวันรุ่งขึ้น

ผลจากการอบรมที่ภูเก็ตในครั้งนี้ไม่ประสบความสำเร็จในแง่การสร้างเครือข่าย เพราะหลังการอบรมทุกอย่างก็จบลง ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะชุมชนที่ไปทำการอบรม จะเป็นชุมชนที่ทางคณะทำงานรู้จักน้อยที่สุด เพราะเกิดจากการแนะนำต่อกันมา ทำให้ยังไม่สนิทสนมเท่าที่ควรและคณะทำงานที่วิชุมชนยังไม่รู้จักพื้นฐาน

ชุมชนมากพอ รวมถึงการประสานงานเพื่อต่อยอดของคณะทำงานไม่เกิดขึ้น ทำให้การอบรมครั้งนี้ไม่ส่งผลใดๆ ต่อทีวีชุมชนแม่แต่น้อย

วันที่ 16-18 ตุลาคม 2560 เกาะคอเขา ต.เกาะคอเขา อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา

กลุ่มที่มาเข้าอบรมในครั้งนี้เป็นชุมชนที่อยู่บนเกาะคอเขา ซึ่งมากันหลากหลายกลุ่ม ทั้งคนที่ทำธุรกิจริ สอร์ทบนเกาะ อบต.ในพื้นที่ ผู้ใหญ่บ้าน ครู และพระอาจารย์จากวัดในพื้นที่ รูปแบบการอบรมเหมือนเดิม เริ่มต้นด้วยคุณมนตรีชวนคิดชวนคุยกับผู้เข้ามาทำการอบรมซึ่งเป็นคนในพื้นที่เรื่องเกาะคอเขาว่ามีเรื่อง อะไรบ้างที่น่าสนใจ ข้อมูลชุมชนบนเกาะคอเขา จากนั้นให้ร่วมกันดูแผนที่เกาะคอเขาและร่วมกันกำหนดจุดที่ สำคัญๆ ร่วมกัน

หลังจากร่วมกันชวนคิดชวนคุยเรื่องข้อมูลบนเกาะคอเขาแล้ว ทำให้ได้รายละเอียดและประเด็นต่างๆ ออกมา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องวิถีชีวิตชาวบ้าน ความหลากหลายบนเกาะคอเขา ทั้งพรรณพืชและสัตว์ การท่องเที่ยว ทั้งธุรกิจและชุมชน ที่เที่ยวบนเกาะ อาชีพต่างๆ ซึ่งประเด็นต่างๆ เหล่านี้ ได้ลงไว้ในแผนที่เกาะคอเขาด้วยกัน ทำให้ผู้เข้าอบรมเห็นภาพรวมข้อมูล รายละเอียดด้านต่างๆ บนเกาะคอเขาอย่างละเอียดถี่ถ้วน ซึ่งพื้นที่นี้สามารถ สร้างเนื้อหาเพื่อทำการผลิตเรื่องราวได้อย่างมากมาย

หลังจากช่วยกันกำหนดข้อมูล เนื้อหาและประเด็นต่างๆ บนเกาะคอเขาขึ้นมาแล้ว คุณมนตรีชวนให้ ทุกคนลองแยกประเด็นต่างๆ เป็นเรื่องๆ ขึ้นมา เช่น เรื่องป่าชายเลน เรื่องการท่องเที่ยว เรื่องพืช สัตว์ เป็นต้น

ช่วงบ่ายทำการอบรมเรื่อง MOJO ตามรูปแบบการอบรมเหมือนครั้งก่อนๆ และให้ผู้เข้าอบรมกลับไป ทำการถ่ายทำตามเรื่องราวที่ตัวเองสนใจ และมาเรียนรู้ฝึกการตัดต่อจริงในวันถัดไป

วันรุ่งขึ้นทำการฝึกอบรมการตัดต่อ ผู้เข้าอบรมได้ทำการตัดต่อเรื่องราวที่ไปถ่ายทำมาและนำมาฉายดู ร่วมกัน ทำให้ผู้เข้าอบรมเห็นว่าด้วยเครื่องมืออย่างมืออาชีพ หากมีการฝึกทักษะการใช้งานอย่างเป็นระบบ รวมถึง มีเนื้อหาข้อมูลที่ยากจะทำ คนในชุมชนบนเกาะคอเขาก็สามารถผลิตสื่อชุมชนขึ้นมาได้ด้วยตนเอง

ในวันที่สามของการอบรมคุณมนตรีชวนคิดชวนคุย ต่อยอดจากการทำแผนที่ข้อมูลในวันแรก ให้กลุ่มผู้ เข้ามาทำการอบรมร่วมกันต่อยอดการเก็บข้อมูลโดยชุมชนกันต่อไป โดยวางแผนกันเองว่าจะเก็บข้อมูลเรื่อง อะไรบ้าง ใครจะเป็นคนเก็บข้อมูล วิธีการเก็บข้อมูลจะเป็นอย่างไร และจะนำมาผลิตเป็นสื่อเพื่อการเล่าเรื่อง แบบไหน อย่างไรต่อไป โดยคณะทำงานทีวีชุมชนอันดามันนั้นคงจะพยายามเชื่อมต่อ ต่อยอดและติดตามการ เก็บข้อมูลของผู้เข้าอบรมจากเกาะคอเขาต่อไปเรื่อยๆ เป็นระยะๆ

ผลจากการอบรมที่ผ่านมาเหมือนกับที่ภูเก็ท คือ ไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะเมื่อการ อบรมเสร็จสิ้นก็ไม่เกิดอะไรขึ้นมาทั้งในแง่ของการเก็บข้อมูล และการร่วมเป็นส่วนหนึ่งของคณะทำงาน

ทั้งที่ในการอบรมที่เกาะคอเขา มีคุณมงคล คนในพื้นที่เกาะคอเขาและเป็นหนึ่งในคณะทำงานที่ประสานการอบรมกับคนในชุมชนได้ด้วย แต่หลังการอบรมดูเหมือนว่าคนที่มาอบรมจะไม่ได้สนใจเรื่องการผลิตสื่อวิดีโอด้วยตนเองแม้แต่น้อย จึงเป็นอีกกลุ่มที่การอบรมไม่ประสบความสำเร็จ

วันที่ 13-15 พฤศจิกายน 2560 กลุ่มสตรีศรีถกลาง อ.ถกลาง จ.ภูเก็ต

ผู้เข้าอบรมแทบทั้งหมดเป็นผู้หญิง มีผู้ชายเข้าร่วม 2 คน ผู้เข้าอบรมมาในนามกลุ่มสตรีศรีถกลาง เป็นกลุ่มจิตอาสาในพื้นที่อำเภอถกลางที่มาที่ไปมาจากชาวบ้านที่ทำงานอาชีพต่างๆในพื้นที่ เขตเทศบาล จาก 7 ชุมชน มารวมกลุ่มจัดตั้งเป็นกลุ่มสตรีศรีถกลางเพื่อเป็นกลุ่มจิตอาสา มีสมาชิกประมาณ 80 คน ทำงานจิตอาสาด้านต่างๆในพื้นที่ อย่างที่รวมกลุ่มกันล่าสุดคือ การตั้งจุดช่วยน้ำท่วมภาคใต้ การปลูกป่าในพื้นที่ การร่วมกันพิทักษ์ป่าในพื้นที่ การเก็บขยะ การรวมกลุ่มออกกำลังกาย และการทำดอกไม้จันทน์ ในพระราชพิธีถวายพระเพลิงรชกาลที่ 9

การมาอบรมครั้งนี้เกิดจากการเชื่อมเครือข่ายของ อ.อุษณีย์ จากม.ราชภัฏ ภูเก็ต กับทางเทศบาลและทางเทศบาลแนะนำว่ามีกลุ่มสตรีศรีถกลางที่ทำงานจิตอาสา หลังจากการชักชวนให้มาร่วมทำการอบรมทางกลุ่มสตรีศรีถกลาง มีความสนใจเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นกลุ่มที่ทำงานจิตอาสาอยู่แล้ว การได้เข้ามาอบรมการเก็บข้อมูลโดยชุมชนและการเรียนรู้เรื่อง MOJO จะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อกลุ่มทั้งในแง่ของการเก็บข้อมูลเพื่อไว้เป็นฐานของชุมชน และการทำสื่อชุมชนเพื่อเผยแพร่เรื่องราวของกลุ่มตนเองและเรื่องราวที่น่าสนใจในพื้นที่อีกด้วย

เนื้อหาการอบรมเป็นในรูปแบบเดิม คือ เริ่มต้นด้วยคุณมนตรีแนะนำ ชวนคิดชวนคุยเรื่องวิธีการเก็บข้อมูลโดยชุมชนและทำให้กลุ่มสตรีศรีถกลาง มีวิธีการเก็บข้อมูลเรื่องราวที่กลุ่มตนเองสนใจ ออกมาอย่างเป็นระบบ

จากนั้นก็ทำการอบรมเรื่อง MOJO และให้กลุ่มสตรีฝึกการถ่ายทำเรื่องราวที่น่าสนใจในพื้นที่และฝึกการตัดต่อวิดีโอเรื่องราวเหล่านั้น

ผลจากการอบรมกลุ่มสตรีศรีถกลาง เมื่อผ่าน 1 ปีแรก ในช่วงแรกๆ ของหลังการอบรมกลุ่มสตรีบางส่วนซึ่งเป็นผู้ที่สนใจงานการสื่อสารและเผยแพร่อยู่แล้ว ได้ช่วยผลิตสื่อบุคคลวิดีโอสั้นๆ ให้กับทางทีวีชุมชนบ้างเป็นระยะ ๆ และทางคณะทำงานทีวีชุมชนได้ทำการเชื่อมเครือข่ายกลุ่มสตรีศรีถกลาง เข้ามาเป็นหนึ่งในคณะทำงานทีวีชุมชนในส่วนของภูเก็ตด้วย

แต่เมื่อเวลาผ่านไปความต่อเนื่องของการผลิตงานก็น้อยลงจนไม่มีเลย ประกอบกับทางคณะทำงานหลักไม่ค่อยได้เชื่อมประสานอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการไม่มีอุปกรณ์การผลิตในช่วง 1 ปีแรก ทำให้กลุ่มสตรีศรีถกลาง เป็นเพียงคณะทำงานแต่ในนามที่ยังไม่ได้ทำงานอย่างจริงจัง

สิ่งที่ทางคณะกรรมการที่วิชุมชนต้องทำ คือ การสร้างความตระหนักร่วมให้ทางกลุ่มสตรีศรีถาวรรู้สึกถึง ความเป็นส่วนหนึ่งของทีมงานให้เกิดขึ้นโดยเร็ว อย่าปล่อยให้การติดต่อเชื่อมประสานห่างหายไปนาน

ข้อกังวลคือ ในส่วนพื้นที่ภูเก็ต คณะกรรมการที่วิชุมชนมีเพียง อ.อุษณีย์ จาก ม.ราชภัฏ ภูเก็ตเท่านั้น ซึ่ง ทาง อ.อุษณีย์ ไม่ได้เป็นเครือข่ายโดยตรงกับทางกลุ่มสตรีศรีถาวร อีกทั้งอาจติดขัดด้วยเรื่องเวลางานกับทาง มหาวิทยาลัย ทำให้การลงพื้นที่เชื่อมเครือข่ายกับทางกลุ่มสตรีศรีถาวรทำได้ไม่มากนัก

ดังนั้นทางคณะกรรมการที่วิชุมชนต้องเร่งหาคนมาเป็นตัวเชื่อมประสานกับทางกลุ่มสตรีศรีถาวร เพื่อ สร้างให้กลุ่มสตรีมั่นใจและไม่ขาดช่วงไปในการผลิตงานสื่อบุคคลของวิชุมชนอันดามันมั่นคงในปีที่สองของ โครงการ

วันที่ 21-23 ธันวาคม 2560 กลุ่มอาสาสมัครกู้ชีพ ภูเก็ต กระบี่

ทางมูลนิธิรักษไทย กระบี่ ซึ่งทำงานอยู่ในพื้นที่มานานได้ประสานงานการอบรมกับกลุ่มกู้ชีพกู้ภัย กระบี่ เพื่อเป้าหมายให้ทางกลุ่มสามารถนำความรู้ไปสร้างเรื่องราวของตนเองขึ้นมาได้ โดยในการอบรมครั้งนี้ ยังคงรูปแบบเดิม ให้กลุ่มผู้เข้าอบรม เห็นความสำคัญของเรื่องราวในพื้นที่ที่อยากนำเสนอ และได้ทำการพูดคุย ว่าแต่ละคนอยากทำเรื่องอะไร

จากนั้นเป็นการเรียนรู้เรื่อง MOJO ให้แต่ละคนถ่ายทำเรื่องราวที่ตนเองสนใจ และมาเรียนรู้เรื่องการ ตัดต่อ ผ่านการตัดต่อจริง จากสิ่งที่ได้ไปถ่ายทำมา และนำมานำเสนอเพื่อการแลกเปลี่ยนด้วยกัน รวมถึงการ พูดคุย เพื่อให้ทางกลุ่มเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในเครือข่ายที่วิชุมชนอันดามันมั่นคงอีกด้วย ผลจากการอบรม ก็ไม่ ประสบความสำเร็จในการเชื่อมร้อยเครือข่ายให้มาเป็นคณะกรรมการที่วิชุมชนอีกเช่นเดียวกัน

การจัดอบรมในช่วง 1 ปีแรกของโครงการที่วิชุมชนอันดามันมั่นคงทั้ง 10 พื้นที่ เป้าหมายหลักคือ การ ให้ชุมชนได้รู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ ผ่านการเก็บข้อมูลโดยชุมชนเพื่อเป็นฐานข้อมูลของชุมชนและนำมาสู่การ เล่าเรื่องผ่านสื่อจากฐานข้อมูลชุมชน ที่ร่วมกันเก็บมา ผ่านที่วิชุมชนอันดามันมั่นคง

หลังการอบรมชุมชนตกลงกันที่จะทำการเก็บข้อมูลอย่างละเอียด ตามที่ชุมชนต้องการในระยะเวลา 3 เดือนก่อนมานำเสนอเพื่อสรุปผลต่อยอดการเก็บข้อมูลต่อไป และในช่วงนี้ชุมชนจะทำการบันทึกเรื่องราว การ เก็บข้อมูลเพื่อนำมาเล่าผ่านสื่อบุคคลด้วยเพจที่วิชุมชน และเมื่อได้ประเด็นและแง่มุมเรื่องที่น่าสนใจจากการเก็บ ข้อมูล ก็จะมีการต่อยอดสู่การผลิตสื่อเพื่อการเล่าเรื่องของชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย

แต่เนื่องจากชุมชนในแต่ละพื้นที่ไปทำการอบรมมีพันธกิจของตัวเอง การคาดหวังให้ชุมชนทำการเก็บ ข้อมูลโดยชุมชนด้วยการชักชวนให้คนอื่น ๆ ในชุมชนนั้น ๆ มาร่วมกันทำการเก็บข้อมูลอาจจะไม่มากนัก ซึ่งต้อง

คาดหวังจากกลุ่มแกนที่เข้ามาทำการอบรมว่าจะสามารถกระตุ้นหรือชักชวนให้คนอื่นๆ เข้าใจ และสนใจที่จะทำการเก็บข้อมูลด้วยหรือไม่ เพราะชุมชนอาจจะไม่มีเวลาเนื่องจากเรื่องการทำมาหากิน

การเก็บข้อมูลโดยชุมชนอาจจะใช้เวลามากกว่าที่คาดไว้ รวมถึงความคาดหวังที่จะให้มีการทำการบันทึกเรื่องราวระหว่างการเก็บข้อมูลในรูปแบบของวิดีโอ เพราะต้องยอมรับว่าการถ่ายวิดีโอเพื่อนำมาทำการร้อยเรียงเป็นสื่อวีดิทัศน์ เป็นของใหม่ที่ต้องใช้เวลาในการฝึกฝนพอสมควร แม้ว่าจะใช้วิธีการเล่าเรื่องผ่านมือถือที่ได้ทำการอบรมไปแล้วก็ตาม ซึ่งเป็นเรื่องที่แกนหลักชุมชนที่ทำการอบรม รวมถึงคณะทำงานที่วิชุมชนต้องช่วยกันกระตุ้นและสนับสนุนให้ต่อยอดต่อไปให้ได้

อุปสรรคที่สำคัญในช่วงดังกล่าวคือ ความพร้อมของอุปกรณ์และเครื่องมือที่จะใช้ในการผลิต และยังไม่มีการออกอากาศรายการ

ที่ผ่านมาคณะทำงานใช้มือถือของตนเองในการถ่ายทอดเรื่องราวผ่านเพจเฟซบุ๊คที่วิชุมชน หากจะให้มีการออกอากาศ 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยปราศจากเครื่องมือที่วางแผนไว้ คงเป็นเรื่องที่ยากพอสมควร เพราะหากต้องให้คณะทำงานและเครือข่ายใช้มือถือที่มีอยู่ทำการผลิตและออกอากาศคงสร้างความลำบากให้กับชุมชนที่ร่วมผลิต และอาจส่งผลเสียในระยะยาวต่อการสร้างเครือข่ายได้ ซึ่งหากไม่มีอุปกรณ์และเครื่องมือในการผลิตและออกอากาศ ที่พอจะทำได้เป็นเพียงการทำ facebook live กิจกรรมต่างๆ ซึ่งทำให้ได้ภาพและเรื่องราวที่ยังไม่น่าสนใจเพียงพอ

หัวใจสำคัญของกระบวนการอบรมในครั้งนี้ของวิชุมชนอันตามั่นคง คือ ต้องการให้ชุมชนสามารถเก็บข้อมูลชุมชนได้ด้วยตนเอง เพราะข้อมูลพื้นที่ในประเด็นต่างๆ คือองค์ความรู้ที่สำคัญอย่างยิ่งต่อชุมชน เมื่อชุมชนรู้จักพื้นที่ตนเองอย่างเป็นรูปธรรมจะสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนได้อย่างยั่งยืน และเมื่อชุมชนรู้จักประเด็นต่างๆ ในพื้นที่แล้วจะสามารถถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชนในมิติต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

การเก็บข้อมูลโดยชุมชนจึงเปรียบเสมือนการสร้างซอฟต์แวร์ความรู้ไว้กับชุมชน และเมื่อผสานเข้ากับการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ เครื่องมืออย่างมือถือที่เปรียบเสมือนฮาร์ดแวร์จะทำให้ชุมชนสามารถนำองค์ความรู้และประเด็นต่างๆ ถ่ายทอดหรือเล่าเรื่องได้เป็นอย่างดี

ดังนั้นการฝึกอบรมเรื่องการใช่มือถือ ในการเล่าเรื่องจึงเป็นส่วนเติมเต็มให้กับชุมชนสามารถใช้มือถือเก็บข้อมูลชุมชน พร้อมไปกับการเล่าเรื่องผ่านงานวิดีโอได้ ทั้งนี้ทักษะในการใช้เครื่องมือนี้ เพื่อการถ่ายทำและตัดต่อจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพราะชุมชนยังขาดทักษะและความชำนาญในด้านนี้อยู่ การอบรมที่เกิดขึ้นเพื่อสร้างความมั่นใจ ความคุ้นเคยและความชำนาญในการใช่มือถือเพื่อการเล่าเรื่อง แต่เหนือสิ่งอื่นใดคือ การฝึกฝนอย่างต่อเนื่องในการถ่ายทำ ตัดต่อ เพื่อการเล่าเรื่อง ซึ่งเป็นสิ่งที่ทางทีมงานที่วิชุมชนจะช่วยกันกระตุ้นส่งเสริม เพื่อให้ชุมชนเห็นว่า การเล่าเรื่องราวผ่านการผลิตด้วยมือถือเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของพวกเขา

ข้อท้าทายต่อการอบรม คือ การลงมือทำการเก็บข้อมูลโดยชุมชนด้วยตัวชุมชนที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการฝึกฝนการถ่ายทำการเล่นเรื่อง เพื่อผลิตงานวิดีโอของชุมชนอย่างต่อเนื่องเช่นกัน ตรงจุดนี้ต้องมีกระบวนการเข้าไปติดตาม พูดคุยและแนะนำอยู่ตลอด เพื่อไม่ให้ชุมชนเห็นว่านี่คือการเพิ่มภาระให้กับชุมชนแต่เป็นการสร้างองค์ความรู้และความเข้มแข็งให้กับชุมชน

ขั้นตอนที่ทีวีชุมชนอันดามันมั่นคงต้องทำต่อคือ การเสริมทักษะการเก็บข้อมูลโดยชุมชนอย่างละเอียด การเสริมทักษะการผลิตงานวิดีโอเพื่อการเล่าเรื่องที่เข้มข้นมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งประเด็นที่ลึกขึ้น การเล่าเรื่องที่น่าสนใจ รวมถึงการเชื่อมต่อกับกลุ่มเยาวชนกับผู้ใหญ่ในชุมชน ให้สามารถร่วมกันทำงานวิดีโอเพื่อการเล่าเรื่องของชุมชน และช่วยให้กลุ่มทั้งสองสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันได้ นั่นคือ ให้กลุ่มเยาวชนที่มีความคุ้นเคยเรื่องมือถือมากกว่าช่วยสอน แนะนำกลุ่มผู้ใหญ่ให้สามารถใช้มือถือในการถ่ายทอดเรื่องราวได้

ในขณะเดียวกันกลุ่มผู้ใหญ่ในชุมชนช่วยกันถ่ายทอดเรื่องราว ประเด็นต่างๆของชุมชนให้กับกลุ่มเยาวชน เพื่อให้เกิดมุมมองที่ลึกซึ้งขึ้นในการถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชน ถ้าทั้งสองกลุ่มสามารถแลกเปลี่ยนความรู้กันได้แล้ว จะทำให้เกิดเรื่องราวที่น่าสนใจและหลากหลายในการถ่ายทอดผ่านชุมชน และผ่านทีวีชุมชนอันดามันมั่นคงอีกด้วย

อีกหนึ่งข้อท้าทายของคณะทำงานในการขับเคลื่อนการดำเนินการทีวีชุมชนคือ ความพร้อมของคณะทำงานเอง ความตระหนักและการมีส่วนร่วม รวมทั้งการเห็นความสำคัญของการมีทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง ที่ ณ ตอนนี้อย่างเกิดขึ้นไม่มากนัก จึงเป็นภารกิจที่ต้องร่วมกันกระตุ้น ให้เห็นถึงความเป็นเจ้าของร่วมกันของคณะทำงานทีวีชุมชน และช่วยกันสร้าง ช่วยกันผลิต รวมถึงร่วมกันขยายเครือข่ายผู้สนใจออกไปให้ได้ตามที่วางแผนไว้

นอกจากนี้ด้วยแนวคิดการออกแบบให้เป็นงานวิจัยแบบมีส่วนร่วมตามที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดของทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง จนก่อให้เกิดแนวทางการเก็บข้อมูลโดยชุมชน 10 พื้นที่ และนำข้อมูลที่ได้นำมาทำเป็นประเด็นเพื่อการเล่าเรื่องผ่านสื่อวิดีโอ ผ่านทางเพจทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง เพื่อให้ชุมชนรู้จักตนเอง ตามแนวคิดของทีวีชุมชน “เพราะการสื่อสารทำให้เราเข้าใจ และความเข้าใจทำให้เรามั่นคง” เป็นสองเรื่องที่สอดคล้องประสานกัน ที่ต้องใช้เวลาในการรวบรวมและสังเคราะห์ประสบการณ์อยู่พอสมควร จึงเป็นอีกหนึ่งเรื่องที่คณะทำงานต้องร่วมกันสานต่อแนวคิดนี้ไปได้ ในปีที่ 2 และหลังสิ้นสุดโครงการจาก กสทช.

ช่วงปีที่ 2 (21 มีนาคม 2561 – 21 มีนาคม 2562)

เมื่อเข้าปีที่ 2 คณะทำงานมุ่งสู่การผลิตเพื่อตอบโจทย์ 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์เป็นหลัก ดังนั้นในส่วนของการอบรมจึงไม่มีเกิดขึ้น แต่การจะทำให้ทีวีชุมชนต่อยอดต่อไปได้เมื่อหมดปีที่ 2 แล้วนั้น ควรต้องคิดถึงการอบรมให้มีต่อเนื่องต่อไป ไม่ว่าจะเป็นการอบรมให้กับทีมงานที่มีอยู่เดิม การอบรมให้กับเครือข่ายใหม่ๆ หรือ

แม้แต่การอบรมให้กับกลุ่มเดิมที่เคยเข้าอบรมมาแล้วก็ตาม ซึ่งรูปแบบการอบรมต้องแตกต่างกันไปตามแต่ละกลุ่มที่เข้าอบรมด้วย

คณะทำงานต้องออกแบบการอบรมที่สามารถตอบโจทย์การเพิ่มเครือข่ายคณะทำงานให้ได้ในอนาคต และต้องไม่ให้เกิดความล้มเหลว เหมือนการอบรมที่ผ่านมา ในปีแรก สิ่งเหล่านี้เป็นหัวข้อที่คณะทำงานที่มีอยู่ ต้องร่วมกันขบคิดเช่นเดียวกันว่าจะทำอย่างไร

รูปแบบการผลิตรายการ และระยะเวลาในการออกอากาศต่อสัปดาห์

ช่วงทดลองดำเนินการ (19 พฤษภาคม 2559 – 19 มีนาคม 2560)

ข้อตกลงนี้ชัดเจนตั้งแต่การนำเสนอโครงการกับ กสทช. โดยได้ข้อสรุปที่การออกอากาศสด 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และออกอากาศแบบรีรันอีก 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

โจทย์ที่ได้นี้ทางคณะทำงานตกลงกันก่อนเริ่มโครงการว่าจะให้แต่ละโหนดของทีวีชุมชนออกอากาศโหนดละ 1.20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และรีรันแต่ละโหนดอีก 1.20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งคาดการณ์กันว่าเป็นเรื่องที่น่าจะทำได้ไม่ยากนัก (ก่อนเริ่มโครงการ) โดยคณะทำงานในแต่ละโหนด จะคิดรูปแบบรายการและเนื้อหา รายการของตนเองมานำเสนอ และออกอากาศไปตามความรับผิดชอบของแต่ละโหนด ตามแผนงานที่ประชุมกันไว้

การผลิตสื่อ และรายการโดยชุมชน

จากการจัดอบรมการเก็บข้อมูลโดยชุมชน พร้อมไปกับการฝึกทักษะการเล่าเรื่องผ่านมือถือเพื่อการผลิตสื่อใน 7 พื้นที่ ทั้งนี้เป้าหมายหลักคือ การให้ชุมชนได้รู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ ผ่านการเก็บข้อมูลโดยชุมชน เพื่อเป็นฐานข้อมูลของชุมชนและนำมาสู่การเล่าเรื่องผ่านสื่อจากฐานข้อมูลชุมชนที่ร่วมกันเก็บมา ผ่านทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง

หลังการอบรมชุมชนได้ตกลงกันที่จะทำการเก็บข้อมูลอย่างละเอียด ตามที่ชุมชนต้องการในระยะเวลา 3 เดือนก่อนมานำเสนอเพื่อสรุปผลต่อยอดการเก็บข้อมูลต่อไป และในช่วงนี้ชุมชนจะทำการบันทึกเรื่องราวการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาเล่าผ่านสื่อวีดีโอด้วยเพจทีวีชุมชน และเมื่อได้ประเด็นและแง่มุมเรื่องที่นำเสนอจากการเก็บข้อมูล ก็จะทำการต่อยอดสู่การผลิตสื่อเพื่อการเล่าเรื่องของชุมชนอีกทางด้วย

การพัฒนาเนื้อหาและรูปแบบรายการ คณะทำงานทีวีชุมชนและเครือข่ายในแต่ละพื้นที่ สามารถนำเสนอสิ่งที่ชุมชนต้องการสื่อสารได้อย่างเต็มที่ ทั้งในด้านเนื้อหาและรูปแบบรายการว่าจะเป็นอย่างไร

กระบวนการคิดค้นรูปแบบรายการและการจัดทำผังรายการ เป็นเรื่องที่ชุมชนต้องมีโอกาสได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง เพราะเพียงการถ่ายทำสื่อวิดีโอจากการอบรมนั้น เป็นเพียงจุดเริ่มต้นของกระบวนการจัดตั้งสถานีทีวีชุมชน และต้องมีการทำงานในลักษณะการประสานงานภายในของเครือข่ายที่ต่อเนื่องและเข้มแข็ง เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของการผลิตรายการ เพราะงานในลักษณะเช่นนี้มีความเป็นงานประจำต่อเนื่องและต้องแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าตลอดเวลา

ณ เวลาดังกล่าวกระบวนการจัดทำผังรายการและเตรียมการออกอากาศ ยังคงมีทีมงานส่วนกลางสนับสนุนทำหน้าที่ทั้ง ๆ กองบรรณาธิการ

กระบวนการผลิตรายการมี 3 รูปแบบที่สำคัญคือ

1. สถานีผลิตเอง ข้อมูลมาจากชุมชน
2. ชุมชนนำเสนอข้อมูล และร่วมผลิตกับสถานี
3. จากผู้ผลิตภายนอก/เครือข่าย

รายการที่ออกอากาศของทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง

ชื่อรายการ	เนื้อหา	ผู้ผลิต
1. รายการรอบบ้านอันดามัน	รายการที่พาไปพบกับหลากหลายเรื่องราวในท้องถิ่น เป็นรายการเล่าข่าวบอกเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชุมชนต่างๆ ชาวสาร สถานการณ์ความเคลื่อนไหว เหตุการณ์ในพื้นที่อันดามัน รวมทั้งวิถีชีวิต อาชีพ ชุมชน และเรื่องราวที่เป็นสีสันที่น่าสนใจ หยิบยกประเด็นข่าวเด่น มาวิเคราะห์และต่อยอดประเด็นที่น่าสนใจ ให้ความรู้ แก่มุมและความเข้าใจที่ถูกต้อง	สถานีผลิต
2. รายการอันดามันพาเที่ยว	รายการพาไปท่องเที่ยว เน้นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน ถ่ายทอดเรื่องราวของผู้คน สถานที่ ข้อมูลท่องเที่ยวชุมชน รายการอันดามันพาเที่ยว เป็นสารคดีท่องเที่ยว พาผู้ชมเข้าใจวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ร่วมเดินทางไปสัมผัสรับรู้ เรื่องราว เชื่อมโยงประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม เพื่อค้นหา วิถีชุมชนท้องถิ่น ที่ผู้ชมอาจจะไม่เคยรู้	ชุมชนนำเสนอ ประเด็น สถานีผลิต
3. รายการอันดามัน Talk	รายการที่นำเสนอตัวอย่างชุมชนที่น่าสนใจในท้องถิ่น ผ่านรูปแบบรายการสัมภาษณ์ พูดคุยสบายๆ สไตล์ชุมชน กับพิธีกรรุ่นใหม่ ที่มีความสนใจในเรื่องราวของชุมชนท้องถิ่น	ชุมชนนำเสนอ ประเด็น สถานีผลิต

	แลกเปลี่ยนเรื่องราวในแง่มุมที่แตกต่างและหลากหลาย ทั้งบุคคล กลุ่มคนในพื้นที่แถบอันดามัน ที่ดำเนินชีวิตด้วยแนวทางของตนเอง บทสนทนาในรายการจะนำไปสู่การสร้างความรู้เข้าใจและยกระดับองค์ความรู้ของชุมชนกับชุมชน	
4. รายการอันดามัน Short film / ไซค์เคส	หนังสือแนะนำเสนอความมั่นคงในชีวิต วัฒนธรรมชุมชน ชุมชนมีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม ภัยพิบัติ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ แนะนำผลงานของน้องๆ ในโรงเรียน ผ่านกระบวนการผลิตสื่อในรูปแบบหนังสือ สะท้อนมุมมองของคนรุ่นใหม่ นำเสนอเมืองภูเก็ตผ่านมุมมองนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตในรายการไซค์เคส	เครือข่ายในพื้นที่ผลิต
5. รายการเกษตรอันดามัน	เป็นรายการที่เปิดพื้นที่ให้กับเกษตรกรตัวจริงเสียงจริง เป็นพิธีกรนำเสนอเรื่องราววิถีเกษตรชุมชนในท้องถิ่น โดยเนื้อหารายการจะเป็นการเล่าเรื่องจากเสียงของชุมชน ผ่านมุมมองแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ตามศาสตร์พระราชา เพื่อให้ข้อมูลความรู้ แนวคิดด้านการเกษตรผสมผสาน ผักล้นลมที่เขี้ยวกรากของการเกษตรในระบบทุนนิยมบริโภค สร้างการเกษตรที่ยั่งยืน ให้แบ่งบานในชุมชนท้องถิ่น เพื่อลูกหลานของชุมชนอันดามันในวันข้างหน้า	ชุมชนและสถานีร่วมกันคิดและผลิตร่วมกัน
6. รายการวิถีวัฒนธรรมอันดามัน	รายการที่จะพาไปทำความรู้จักกับวิถีชีวิต อาชีพ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่น่าสนใจของแต่ละท้องถิ่น รวมทั้งผู้ชมจะได้เข้าใจชีวิต และความเป็นอยู่ของชุมชน ในมุมมองใหม่ๆ ที่เราอาจจะไม่เคยรู้ เพื่อให้วิถีวัฒนธรรมเป็นรากเหง้า ที่สร้างพลังบวกกับชุมชน รายการวิถีวัฒนธรรมอันดามัน เป็นรายการสื่อชุมชนที่คนในท้องถิ่นร่วมเป็นเจ้าของ ผ่านการร่วมคิดและร่วมสร้างสรรค์	ชุมชนและสถานีร่วมกันคิดและผลิตร่วมกัน

	เป็นพื้นที่สื่อสารเรื่องเล่า ข่าวสารของชุมชนอันดามัน	
7. รายการของหรือ คลองประสงค์	เป็นรายการที่มุ่งส่งเสริมความรู้ด้านทรัพยากรชุมชน ควบคู่ไป กับความอร่อย ผ่านการบอกเล่าวิธีการปรุงอาหาร ด้วยพิธีกรรมที่ เป็นคนในชุมชนคลองประสงค์ จังหวัดกระบี่ มานำเสนอ เมนูอาหารฉบับพื้นบ้าน ที่ไม่เพียงแต่จะได้รู้วิธีการทำอาหาร แต่ผู้ชมจะได้รู้ถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้าน ที่เลือกสรร วัตถุดิบนานาชนิดในพื้นที่ของชุมชน มาเป็นส่วนประกอบใน อาหารจานต่างๆ ใช้อาหารเป็นสื่อกลางบอกเล่าเรื่องราววิถีชีวิต ชุมชน และการทำอาหารในแบบชุมชน	ชุมชน และสภานี ร่วมกันคิดและผลิต ร่วมกัน
8. รายการเพื่อน เดือนภัย	เมื่อภัยพิบัติด้านต่างๆ เริ่มรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ การรู้เท่าทัน และเตรียมพร้อมรับมือไว้ก่อนจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง ข้อมูล ความรู้ ความเข้าใจ จะเป็นตัวแปรสำคัญสำหรับชุมชน รายการ เพื่อนเดือนภัย จะทำหน้าที่เป็นสื่อกลาง นำเรื่องราว ข่าวสาร สถานการณ์ภัยพิบัติด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนท้องถิ่น ทั้ง แจ้งเตือนล่วงหน้า ติดตามสถานการณ์ปัจจุบัน พร้อมอัปเดต เรื่องราวอย่างต่อเนื่อง มานำเสนออย่างรอบด้านและเจาะลึก เพื่อเป็นทางเลือก และสร้างความตระหนักรู้ให้กับชุมชนใน พื้นที่อันดามัน	ชุมชน และสภานี ร่วมกันคิดและผลิต ร่วมกัน
9.รายการมองเมือง	รายการสารคดีเชิงวาไรตี้ ที่จะพาไปสืบเสาะย่านต่างๆ ค้นหา แง่มุมของชุมชนเมืองในทุกมิติทั้งประวัติศาสตร์ ความเป็นมา วิถีวัฒนธรรม และทำหน้าที่เป็นกระจกสะท้อน ช่วยขยาย มุมมอง รวมถึงสร้างความเข้าใจต่อเมืองภูเก็ตที่เป็นอยู่นี้ ให้ มากยิ่งขึ้น	ชุมชน นำเสนอ ประเด็น สภานีผลิต
10.รายการประสาร สิบทิศ	รายการชวนคิดชวนคุย ตั้งคำถามเพื่อสนทนาแลกเปลี่ยน มุมมอง เพราะเรื่องราวของชุมชนในพื้นที่อันดามัน มี หลากหลายรสชาติ ที่ควรมาตักวง ขบคิด แบ่งปันแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นกัน เพื่อช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นประสาน เชื่อมโยงกัน และกัน รู้เห็น เท่าทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในบ้านของ ตนเอง ตลอดจนสะท้อนมุมมองความต้องการออกแบบ เตรียม	สภานีผลิต

	รับปรับตัวให้เป็นส่วนหนึ่งของการจะดำรงอยู่ในบริบทโลกปัจจุบันได้อย่างมีรากเหง้า ทั้งยังเป็นพื้นที่ร่วมสะท้อนเรื่องราวดีงาม ในเชิงไลฟ์สไตล์ของคนชุมชนภาคใต้	
--	---	--

การออกอากาศ (Broadcasting)

การออกอากาศผ่าน Facebook live (ก่อนมีผังรายการ)

- จำแนกประเภทเนื้อหาของรายการออกอากาศ ที่มาจากทีวีชุมชนอันดามันระหว่าง มีนาคม-พฤศจิกายน ก่อนมีผังรายการเนื้อหาของเพจทีวีชุมชนอันดามันนั้นคงมีส่วนผสมของการถ่ายทอดสด (facebook live) กิจกรรมที่จัดขึ้นในแต่ละพื้นที่, สกู๊ปวิดีโอในแต่ละพื้นที่โพสต์ผ่านเพจ การแชร์กิจกรรม facebook live ของพี่น้องเครือข่ายภาคใต้อื่น ๆ ผ่านเพจทีวีชุมชน

การออกอากาศสด 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ผ่าน Facebook live

- พัฒนาการของการออกอากาศสด มาสู่การออกอากาศที่มีผังรายการ
ในช่วงมีนาคม-พฤศจิกายน นอกเหนือจากการออกอากาศผ่าน Facebook live แล้ว มีการทดลองออกอากาศรายการรอบบ้านอันดามัน เป็นระยะๆ แต่ยังไม่สม่ำเสมอมากนัก แต่ในช่วงปลายเดือนตุลาคมเป็นต้นไป มีการออกอากาศรายการรอบบ้านอันดามันต่อเนื่องทุกสัปดาห์ ทุกวันพุธ และศุกร์ รวมเป็น 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์
โดยในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายน มีการประชุมทำผังรายการออกมาอย่างเป็นกิจจะลักษณะ ทำให้มีการเพิ่มเติมรายการอื่นๆ เข้ามาในช่วงเดือนธันวาคม เพื่อให้เกิดความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ใน 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์
- กระบวนการเตรียมการและการออกอากาศสด; เนื้อหา, เครื่องมือ, อุปกรณ์, ทีมงานกลาง, ทีมงานชุมชน
การเตรียมเนื้อหาเพื่อการออกอากาศสด ได้มาจากการผลิตสกู๊ปในแต่ละพื้นที่ทั้ง 3 โหนด ,สกู๊ปจากผู้เข้าอบรมการเก็บข้อมูลโดยชุมชนและการผลิตสื่อจากมือถือ รวมทั้งการนำวิดีโอรายการที่เคยทำการผลิตมาก่อนทำทีวีชุมชนอันดามันคง ทั้งจากมูลนิธิริษัทไทย และจากนิสิต ม.ราชภัฏ ภูเก็ต และวิดีโอเรื่องราวที่เป็นข่าวสถานการณ์ปัจจุบันจากเครือข่ายในพื้นที่ภาคใต้ มาร้อยรวมกันเป็นรูปแบบรายการ ออกอากาศสดผ่านโปรแกรม Xsplit โปรแกรมที่ทำการดัดสลับภาพหรือสกู๊ปและส่งสัญญาณสดริมมีงออกอากาศสดผ่านเพจทีวีชุมชน โดยใช้อุปกรณ์โน้ตบุคจากมูลนิธิริษัทไทยเป็นหลัก ในช่วงที่ยังไม่มีอุปกรณ์ที่จะทำการจัดซื้อจากโครงการนี้ ส่วนการผลิตสกู๊ปผลิตจากมือถือของตัวเองในแต่ละชุมชน ในแต่ละโหนดของทีวีชุมชน

- ข้อท้าทายของการออกอากาศสด 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

การผลิตอย่างต่อเนื่องของคณะทำงานในแต่ละโหนดพื้นที่ คือข้อท้าทายหลัก เนื่องจากคณะทำงานเป็นคณาจารย์ที่เข้ามาทำสื่อชุมชนในลักษณะจิตอาสา ดังนั้นการแบ่งงานกันทำและการช่วยกันผลิตจึงสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อมิให้แต่ละโหนดต้องรับภาระในการผลิตที่หนักเกินไป รวมถึงการสร้างเครือข่ายการผลิตในชุมชนเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องในอนาคตอันใกล้ การดำเนินการออกอากาศสด 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ จึงจะดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและราบรื่น

นอกจากนี้คือการเชื่อมเครือข่ายจากทีวีชุมชนพะเยาและอุบลราชธานี ในรูปแบบการจัดรายการพูดคุยเชื่อมต่อกันจากทั้งสามพื้นที่ รวมถึงการแลกเปลี่ยนรายการซึ่งกันและกัน อีกทั้งการเชื่อมเครือข่ายกับสื่อภาคท้องถิ่นที่มีอยู่ในกระบี่ พังงา ภูเก็ต เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนรายการกันในอนาคตอันใกล้เช่นเดียวกัน

การออกอากาศสด 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ผ่าน Facebook live พัฒนาการของการออกอากาศสด มาสู่การออกอากาศที่มีผังรายการในช่วงมีนาคม-พฤศจิกายน 2560 มีการทดลองออกอากาศรายการรอบบ้านอันดามัน เป็นระยะๆ แต่ยังไม่สม่ำเสมอมากนัก แต่ในช่วงปลายเดือนตุลาคม 2560 เป็นต้นไป ได้มีการออกอากาศรายการรอบบ้านอันดามันต่อเนื่องทุกสัปดาห์ วัน พุธ และ ศุกร์ ของทุกสัปดาห์ ตั้งแต่เวลา 14.00-16.00 น. รวมสัปดาห์ละ 4 ชม. โดยในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายน 2560 มีการประชุมทำผังรายการทำให้มีการเพิ่มเติมรายการอื่นๆ เข้ามาในช่วงเดือนธันวาคมเพื่อให้เกิดความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

เมื่อขึ้นปีที่ 2 สามารถแบ่งการผลิตรายการและออกอากาศให้แต่ละสถานีได้ 1.20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยคณะทำงานภูเก็ตออกอากาศสดทุกวันพุธ คณะทำงานพังงาออกอากาศสดทุกวันพฤหัสบดี และคณะทำงานกระบี่ออกอากาศสดทุกวันศุกร์ แต่หากเกิดกรณีฉุกเฉินที่สถานีไหนไม่สามารถออกอากาศได้จะแจ้งให้สถานีอื่นๆ ทราบ เพื่อในสัปดาห์นั้นจะได้มีการทำงานแทนกันได้ เช่น หากศูนย์พังงาไม่ว่าง ศูนย์กระบี่หรือภูเก็ตอาจจะช่วยรับผิดชอบหรืออาจจะไปเพิ่มเวลาให้กับศูนย์กระบี่ หรือภูเก็ต เป็นที่ละ 2 ชั่วโมงแทน

เรื่องเนื้อหารายการแต่ละศูนย์จะออกแบบเนื้อหารายการอย่างอิสระและแจ้งให้แต่ละศูนย์ทราบว่าในแต่ละสัปดาห์จะมีรายการเนื้อหาอะไรบ้าง รวมถึงการทำโปรโมตและประชาสัมพันธ์รายการ ผ่านทางเพจทีวีชุมชน ควบคู่ก่อนวันออกอากาศ 1-2 วัน การผลิตรายการแต่ละศูนย์จะรับผิดชอบกันเองทั้งกระบวนการ

การปรับผังรายการและการออกอากาศสดมีความชัดเจนมากขึ้นตั้งแต่ต้นปี 2561 เป็นต้นมา โดยแต่ละสถานีจะออกอากาศ 1.20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ รวมเป็น 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ แบ่งไปตามวันได้ดังนี้

- สถานีภูเก็ต ออกอากาศสดทุกวันพุธ 14.00 -15.20 น.
- สถานีพังงา ออกอากาศสดทุกวันพฤหัสบดี 14.00 -15.20 น.
- สถานีกระบี่ ออกอากาศสดทุกวันศุกร์ 14.00 -15.20 น.

การรีรัน การออกอากาศ 4 ชม.ต่อสัปดาห์

- สถานีภูเก็ต รีรัน วันอาทิตย์ 12.00-13.20 น.

- สถานีพังงา รีรัน วันเสาร์ 12.00-13.20 น.
- สถานีกระบี่ รีรัน วันเสาร์ 9.00-10.20 น.

ผังรายการที่ผลิตและออกอากาศภายใต้กระบวนการทำงานที่วิชุมชนอันดามันมั่นคง

ชื่อรายการ	รูปแบบรายการ	เวลาออกอากาศ	ส ต ำ นี กระบี่	ส ต ำ นี พังงา	ส ต ำ นี ภูเก็ต
อันดามันทอล์ค	สารคดี, สัมภาษณ์พิเศษ	50 นาที	X		X
มองเมือง	สารคดี	15 นาที			X
อันดามันพาเที่ยว	สารคดี, สัมภาษณ์พิเศษ				X
อันดามัน Short film / โชว์เคส	สารคดี	15 นาที			X
รอบบ้านอันดามัน	เล่าข่าว , คลิปข่าว	50 นาที	X	X	X
เกษตรอันดามัน	สารคดี, สัมภาษณ์พิเศษ , การสาธิต	30 นาที		X	
วิถีวัฒนธรรมอันดามัน	สารคดี, สัมภาษณ์พิเศษ , การสาธิต, การแสดง	30 นาที	X	X	
ของหอยคลองประสงค์	สารคดี, สัมภาษณ์พิเศษ, เวทีเสวนา, การสาธิต	30 นาที	X		
เพื่อนเดือนกบ	สารคดี, สัมภาษณ์พิเศษ	50 นาที	X		
ประสาร 10 ทิศ	สารคดี, สัมภาษณ์พิเศษ,	50 นาที	X		
ถ่ายทอดสด	ตามวาระ	ไม่จำกัด	X	X	X

หมายเหตุ การจัดรายการสดในสถานีจะดำเนินการสลับกันจัดเว็บบนไปในแต่ละสถานี

การทดลองออกอากาศ ผ่านเพจที่วิชุมชนอันดามันมั่นคง

ในช่วงที่ กสทช. ประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มชุมชนต่างๆ รวมตัวกันเพื่อยื่นเสนอโครงการทำที่วิชุมชนนำร่อง ทางกลุ่มผู้ก่อตั้งที่วิชุมชนอันดามันมั่นคงได้ทดลองเปิดเพจเฟซบุ๊กที่วิชุมชนอันดามันมั่นคงขึ้นมาเพื่อให้กลุ่มผู้ก่อตั้งและผู้สนใจจะเข้ามาเป็นคณะทำงานได้ทดลองฝึกฝนการทำคลิปวิดีโอ ไม่ว่าจะเป็นรายงานข่าว รายงานพิเศษ สกู๊ปสั้น เพื่อโพสต์ลงในเพจ และรวมถึงการทดลองไลฟ์สดผ่านเพจเฟซบุ๊กของที่วิชุมชนอันดามันมั่นคงด้วย เพื่อเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์การทำงานสื่อทีวีไว้ก่อนล่วงหน้า แม้ในขณะนั้นจะยังไม่ได้ยื่นโครงการก็ตาม

กลุ่มผู้ก่อตั้งได้เริ่มเปิดเพจเฟซบุ๊คทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2559 – 19 มีนาคม 2560 เป็นระยะเวลาของการทดลองทำเพื่อการออกอากาศ โดยเครื่องมือที่ใช้คือสมาร์ทโฟนของแต่ละคน โดยมีทั้งการไลฟ์สดเรื่องราวต่างๆในชุมชน ตามแต่กลุ่มผู้ก่อตั้งทำงานอยู่ การทำรายงานข่าว และสื่อบุคคล คุณภาพของภาพและเนื้อหาเรื่องราว ในช่วงแรกๆ ยังไม่ค่อยดีนักเนื่องจากยังไม่มีประสบการณ์ด้านนี้และอุปกรณ์ที่ใช้ก็เป็นของส่วนบุคคลทั้งสิ้น

แต่สิ่งที่กลุ่มผู้ก่อตั้งและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามาเป็นคณะทำงาน ได้ประโยชน์คือ ได้เห็นถึงศักยภาพของการสื่อสารแบบชุมชนด้วยชุมชน เรื่องราวต่างๆที่นำเสนอออกมานั้น เป็นเรื่องใกล้ตัวของแต่ละชุมชน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชน การปลูกป่า การร้องเรียนเรื่องความไม่เป็นธรรม สภาพอากาศ ปัญหาโลมา เกยตื้น วิถีวัฒนธรรม การเลือกตั้ง สภาพปัญหาในชุมชน เหตุการณ์น้ำท่วม เรียกได้ว่า เป็นการทำงานสื่อทีวีที่มาจากความสนใจของกลุ่มชุมชนนั้นๆ อย่างแท้จริง

การทดลองครั้งนี้ทำให้กลุ่มผู้ก่อตั้งซึ่งคือคนในชุมชน สามารถที่จะทำการสื่อสารแบบงานทีวีด้วยตนเองเป็นครั้งแรกและเพิ่มพูนทักษะการผลิตงานสื่อทีวีขึ้นเรื่อยๆ

และในช่วงเวลาดังกล่าว กลุ่มผู้ก่อตั้งบางส่วนได้มีโอกาสเพิ่มทักษะให้กับตนเองด้วยการอาสาไปเป็นวิทยากรเสริมเพื่อสอนการเล่าเรื่องด้วยมือถือให้กับชุมชนและหน่วยงาน ทั้งที่กระบี่ และนราธิวาส โดยมีวิทยากรหลักคือ อ.พิภพ พานิชภักดิ์ และกุลพัฒน์ จันทรไกรลาส (ซึ่งต่อมาคุณกุลพัฒน์ ก็เป็นหนึ่งในคณะทำงาน และที่ปรึกษาให้กับทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง) สื่อมวลชนอิสระเป็นผู้ดำเนินการอบรม

หลังจากทดลองออกอากาศมาจนถึงช่วงเดือนธันวาคม ปี 2559 ในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นที่ทราบกันดีคือ เหตุการณ์สึนามิในภาคใต้ กลุ่มผู้ก่อตั้งจึงเริ่มทดลองทำรายการพิเศษเกี่ยวกับสึนามิขึ้นมา แต่การทำรายการครั้งนี้ นอกเหนือจากการไลฟ์สดผ่านเพจเฟซบุ๊คแล้ว ยังได้ทดลองออกอากาศสดด้วยโปรแกรม Open Broadcasting System หรือ OBS ซึ่งสามารถตัดสลับภาพและไฟล์ได้ก่อนส่งออกอากาศสดผ่านเพจ เป็นการเพิ่มพูนทักษะการผลิตและทักษะการเล่าเรื่องผ่านงานรายการ ไม่ว่าจะเป็นการเปิดหน้า การสัมภาษณ์ การเดินเรื่องให้น่าสนใจ

แต่ผลการทดลองออกอากาศสดรายการด้วย OBS ไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าไรนัก เนื่องจากอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ตที่มี ไม่มีประสิทธิภาพมากเพียงพอทำให้เกิดการสะดุดหรือหยุดชะงักเป็นช่วงๆ แต่การทดลองก็ทำให้กลุ่มผู้ก่อตั้ง ได้เห็นปัญหาและอุปสรรคหลายอย่าง เพื่อนำมาปรับปรุงการออกอากาศ เมื่อเข้าสู่โครงการจริงแล้ว

ช่วงปีที่ 1 (20 มีนาคม 2560 – 20 มีนาคม 2561)

ข้อตกลงนี้ชัดเจนตั้งแต่การนำเสนอโครงการกับ กสทช. โดยได้ข้อสรุปที่ การออกอากาศสด 4 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์ และออกอากาศสัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง อีก 4 ชั่วโมง ต่อ สัปดาห์

โจทย์ที่ได้นี้ ทางคณะกรรมการตกลงกันก่อนเริ่มโครงการว่า จะให้แต่ละโหนดของทีวีชุมชนออกอากาศ โหนดละ 1.20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และรีรันแต่ละโหนดอีก 1.20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งคาดการณ์กันว่าเป็นเรื่องที่น่าจะทำได้ไม่ยากนัก (ก่อนเริ่มโครงการ) โดยคณะกรรมการในแต่ละโหนด จะคิดรูปแบบรายการและเนื้อหา รายการของตนเอง มานำเสนอ และออกอากาศไปตามความรับผิดชอบของแต่ละโหนด ตามแผนงานที่ประชุม กันไว้ ซึ่งโจทย์นี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้อุปกรณ์การผลิตครบถ้วนตามที่เสนอไป (โดยเฉพาะอุปกรณ์หลัก คือ สมาร์ทโฟน)

ในช่วงปีแรกฐานการออกอากาศรายการอยู่ที่มูลนิธิริรักษ์ไทย สำนักงานกระบี่ รวมถึงคณะกรรมการ จากกระบี่จะเดินทางไปทั้งพังงาและภูเก็ตเพื่อทำการบันทึกรายการ และนำมาออกอากาศที่กระบี่

คณะกรรมการที่กระบี่ ที่นอกเหนือจากการต้องถ่ายทำชิ้นงานใหม่ๆ แล้ว ต้องยอมรับว่าการเริ่มต้นโดย ไม่มีการเตรียมรายการไว้ก่อนเหมือนอย่างที่สื่อทีวีอาชีพทำ (มีการถ่ายทำรายการเตรียมไว้เป็นสต็อกพอ ประมาณ ก่อนถึงเวลาออกอากาศจริง) ทำให้ทางคณะกรรมการที่กระบี่ คือมูลนิธิริรักษ์ไทยต้องนำเอางานวิดีโอเก่า ที่เคยทำไว้ในโครงการของมูลนิธิมาออกอากาศอยู่พอสมควร รวมถึงชิ้นงานจากการอบรมการฝึกเล่าเรื่องด้วย มือถือ เพื่อให้ทางคณะกรรมการได้มีเวลา ถ่ายทำรายการของใหม่ๆ ได้

ส่วนที่คณะกรรมการที่พังงาทำการผลิตชิ้นงาน ทั้งในรูปแบบรายงานข่าว สกู๊ปสั้น ส่งไปให้ทางกระบี่ และมีการไลฟ์สดผ่านเพจเป็นระยะๆ

ส่วนคณะกรรมการที่ภูเก็ตนำผลงานของนักศึกษานิเทศศาสตร์ที่เคยทำไว้ รวมถึงการถ่ายทำใหม่ๆ ด้วย มาให้ทางกระบี่ได้ใช้ในการออกอากาศ และรับหน้าที่ออกแบบและทำไตเติลรายการ (รายละเอียดรายการ และการออกอากาศรายการทั้งหมดของทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง ดูได้ในภาคผนวก 2)

เดือนมีนาคม 2560

คณะกรรมการเริ่มผลิตรายการแรกขึ้นมาคือ รายการอันดามันราวด์อัฟ โดยนำเรื่องราวต่างๆ ที่ คณะกรรมการจากกระบี่ พังงา และภูเก็ต ที่ทั้งถ่ายทำและหามาได้ นำมาออกอากาศในรูปแบบคล้ายๆ กับการ เล่าข่าว โดยมีพิธีกรนำเสนอ พูดคุย ก่อนโยนเข้าสู่สกู๊ปรายการ

จะเห็นได้ว่า เริ่มมีความแตกต่างจากช่วงทดลองออกอากาศ ในช่วงทดลองออกอากาศรูปแบบการ นำเสนอเป็นเพียงการไลฟ์สดด้วยสมาร์ทโฟน ในลักษณะของข่าวหรือรายการโดยมีผู้นำเสนอพูดคุยกับกล้อง และตัดสลับภาพไปมา ด้วยกล้องหน้า กล้องหลัง หรือไม่กี่ตั้งกล้อง (สมาร์ทโฟน) โดยมีผู้นำเสนอหรือพิธีกรนั่ง พูดคุยกันถึงประเด็นต่างๆ โดยไม่สามารถตัดไปหาสกู๊ปรายการได้ (อุปกรณ์ยังไม่อำนวย) หรือไม่ก็นั่งล้อมวง พูดคุยกับคนในชุมชน ในลักษณะการสัมภาษณ์กันแบบมีมุกกล้องมุมเดียวและหรือตั้งกล้องถ่ายกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสถานที่ที่ไปถ่ายทำ

แต่หากมีการทำเป็นสกู๊ปหรือรายงานพิเศษ การนำเสนอทำได้เพียงโพสต์ในเพจเท่านั้น

ดังนั้นในเดือนแรกของปีจึงเห็นความแตกต่างเกิดขึ้น จากการทำงานในรูปแบบรายการแบบสื่อทีวี แต่
ก็ยังลักษณะการออกอากาศสดแบบช่วงทดลองอยู่คือ การไลฟ์สดผ่านเพจเฟซบุ๊คแบบตรงๆ

เดือนเมษายน 2560

ในเดือนนี้ไม่มีการนำเสนอในรูปแบบรายการ เป็นเพียงการนำเสนอแบบการไลฟ์สดกิจกรรมผ่านเพจ
เฟซบุ๊ค และการโพสต์รายงานหรือสื่อบันทึกภาพเท่านั้น

เดือนพฤษภาคม 2560

ยังคงเหมือนเดือนเมษายน ไม่มีการนำเสนอในรูปแบบรายการ เป็นการนำเสนอแบบการไลฟ์สด
กิจกรรมผ่านเพจเฟซบุ๊ค และการโพสต์รายงานหรือสื่อบันทึกภาพต่างๆ แต่ความถี่ในการออกอากาศมีมากขึ้นกว่า
เดือนเมษายน โดยคณะทำงานของพังงาเริ่มทำการไลฟ์สดการเสวนาและการสาธิตงานอาชีพบ้างแล้ว

เดือนมิถุนายน 2560

ในเดือนนี้ คณะทำงานได้เปิดรายการใหม่ขึ้นมา คือ รายการรอบบ้านอันดามัน มีการใช้ไตเติลนำ
รายการเข้ามาสร้างความแปลกใหม่ โดยยังคงเป็นการพูดคุยเล่าข่าวและนำเสนอชิ้นงานสื่อบันทึกทั้งสั้นและยาว รวมถึง
การสัมภาษณ์ยาว ความถี่ในการนำเสนอรายการมีมากขึ้น

ส่วนการไลฟ์สดกิจกรรมยังคงมีอยู่ แต่เริ่มเป็นการไลฟ์สดสถานการณ์ข่าวสารในชุมชนมากขึ้น

เดือนกรกฎาคม 2560

เดือนนี้ไม่มีการออกอากาศในรูปแบบรายการ แต่เป็นการไลฟ์สดผ่านเพจเป็นส่วนใหญ่โดย
คณะทำงานพังงา

เดือนสิงหาคม 2560

ไม่มีการนำเสนอแบบรายการ แต่นำเสนอด้วยการไลฟ์สดกิจกรรมผ่านเพจผสมไปกับการนำเสนอ
รายงานพิเศษ สื่อบันทึกภาพด้วยการโพสต์ในเพจ ความถี่ในการนำเสนอ ยังคงมีมากเหมือนเดิมทั้งกระบี่และพังงา

เดือนกันยายน 2560

ไม่มีการนำเสนอแบบรายการ นำเสนอด้วยการไลฟ์สดกิจกรรมผ่านเพจและรายงานพิเศษ สื่อบันทึก
ภาพด้วยการโพสต์ในเพจ ทั้งกระบี่และพังงา

เดือนตุลาคม 2560

รายการรอบบ้านอันดามันกลับมาอีกครั้งในเดือนนี้ รูปแบบและการนำเสนอเริ่มดีขึ้น มีความน่าสนใจ
จากชิ้นงานในตัวรายการ ส่วนการนำเสนอด้วยการไลฟ์สดกิจกรรม สถานการณ์ข่าวผ่านเพจและรายงานพิเศษ
สื่อบันทึกภาพ ด้วยการโพสต์ในเพจยังคงมีอยู่ทั้งกระบี่ พังงา โดยมีจากภูเก็ตเข้ามาบ้างแล้ว

เดือนพฤศจิกายน 2560

เป็นเดือนแรกที่มีการนำเสนอในรูปแบบรายการมีความชัดเจนและต่อเนื่องทั้งเดือน โดยยังคงมีรายการ
เดียวคือ รอบบ้านอันดามัน ส่วนการนำเสนอด้วยการไลฟ์สดกิจกรรม สถานการณ์ข่าวผ่านเพจและรายงาน
พิเศษ สื่อบันทึกภาพ ด้วยการโพสต์ในเพจ ยังคงมีอยู่เรื่อยๆ ทั้งกระบี่ พังงา ภูเก็ต (ของภูเก็ตมีมากขึ้นเรื่อยๆ)

จะเห็นว่าโครงสร้างการทำงานของทีวี่ชุมชนอันดามันมั่นคงตลอดเวลาที่ผ่านมาถึงตอนนี้ คณะทำงานกระบี่ นำโดยมูลนิธิรักษไทยยังคงเป็นตัวหลักในการรับผิดชอบการออกอากาศรายการทั้งหมด ทั้ง การนำเสนอในฐานะพิธีรายการ การผลิตชิ้นงานประกอบรายการทั้งใหม่และเก่า ส่วนทางฟังกาทำหน้าที่ผลิต ชิ้นงานมาใช้ในการประกอบรายการเป็นหลัก เช่นเดียวกับคณะทำงานจากภูเก็ต

เดือนธันวาคม 2560

การนำเสนอในรูปแบบรายการชัดเจนเหมือนเดือนที่แล้ว แต่มีความถี่มากขึ้น นอกจากนี้ยังเพิ่มเติม รายการใหม่เข้ามา ทั้งรายการอันดาพาเที่ยวและอันดามันสเปเชียล ที่รวบรวมงานที่ผ่านมาในรอบปีมา นำเสนออีกครั้ง ส่วนผสมในการทำงานของทั้ง 3 โหนดเริ่มมีมากขึ้นเรื่อยๆ

เดือนมกราคม 2561

เพิ่มเติมรายการอันดามันทอล์ค เข้ามา การนำเสนอในรูปแบบรายการยังคงต่อเนื่อง ส่วนการนำเสนอ แบบไลฟ์สดผ่านเพจและการโพสต์ในเพจยังมีผสมมาเรื่อยๆเช่นเดียวกัน

เดือนกุมภาพันธ์ 2561

เดือนนี้การนำเสนอในรูปแบบรายการ มีให้เห็นตลอดทั้งเดือน มีการเพิ่มเติมรายการใหม่ คือ รายการ เพื่อนเตือนภัย รูปแบบการไลฟ์สดผ่านเพจและการโพสต์คลิปวิดีโอผ่านเพจลดลง คุณภาพของรายการดีขึ้นเรื่อยๆ ทั้งไตเติลรายการ คลิปโปรโมท อินเตอร์ลูดรายการ ตัวอักษร กราฟฟิก และลูกเล่นต่างๆมีมากขึ้น เนื่องจากเป็นเดือนแรกที่คณะทำงานได้อุปกรณ์จริงในการผลิตชิ้นงาน ทั้งสมาร์ตโฟนไอโอเอสและการติดตั้ง แอปพลิเคชั่น Switcher studio เพื่อการออกอากาศแล้ว ทำให้แต่เดิมการออกอากาศรายการเป็นหน้าที่ของ คณะทำงานจากกระบี่ แต่ในเดือนนี้เป็นครั้งแรกที่คณะทำงานจากฟังกา ได้ทำหน้าที่ในการออกอากาศรายการ จากสถานีตะกั่วป่า ฟังกา

เดือนมีนาคม 2561

ต่อยอดจากเดือนกุมภาพันธ์ การนำเสนอในรูปแบบรายการยังคงต่อเนื่อง เพิ่มเติมรายการใหม่ หลัง บ้านอันดามัน ถ่ายทอดเรื่องราวเบื้องหลังการทำงานของคณะทำงานทีวี่ชุมชน ทั้ง 3 โหนด

ส่วนการไลฟ์สดกิจกรรมสำคัญของเดือนยังคงมีอยู่ แต่ไม่ใช่เป็นการไลฟ์สดผ่าน Facebook live อีกต่อไป แต่ทำการออกอากาศสดรายการผ่านแอปพลิเคชั่น Switcher studio แทน ทำให้การออกอากาศสด เป็นรูปแบบรายการเหมือนสื่อทีวีทั่วไป

รูปแบบของการนำเสนอรายการผ่านการออกอากาศสด โดยสรุปช่วงแรกๆใช้การไลฟ์สดด้วย Facebook live เป็นส่วนใหญ่ ช่วงต่อมาพัฒนาการถ่ายทอดสดด้วยโปรแกรม OBS ตามด้วยแอป Switchers go และ Switcher studio (ในช่วงโปรโมชันให้ทดลองใช้ฟรี) สลับไปกับโปรแกรม X Split API แล้วจึงค่อยกลับมาใช้ Switcher studio อย่างต่อเนื่อง

โดยการถ่ายทอดสดในช่วงแรกๆ เป็นการออกอากาศสดจริง ส่วนในช่วงต่อมา ใช้การบันทึกรายการ ไว้ก่อน แล้วจึงค่อยมาทำการออกอากาศสดภายหลัง และหลังมีเครื่องมือพร้อมทำงานแล้วก็กลับไปออกอากาศ สดจริงเหมือนเช่นเดิม ซึ่งวิธีการทั้งสองแบบถูกนำมาใช้อยู่ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของช่วงเวลาใน การทำรายการ

ส่วนระยะเวลาในการออกอากาศต่อสัปดาห์ตามเงื่อนไขของ กสทช. 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ในการออกอากาศรายการและ 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ในการรีรัน ยังไม่เกิดขึ้นในช่วงครึ่งปีแรก

ในช่วงครึ่งปีแรกมีความพยายามในการออกอากาศสดรายการก่อน เพื่อความพร้อมในการทำงาน โดยยังไม่คำนึงถึงเรื่องการออกอากาศครบ 4 ชั่วโมง เพราะทีมงานและอุปกรณ์ยังไม่อำนวยมากนัก ส่วนในครึ่งปีหลัง ค่อยๆ เริ่มออกอากาศสดมากขึ้นเรื่อยๆ จนมีการออกอากาศสดครบ 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ได้เป็นบางช่วง บางเดือนและมาเริ่มออกครบ 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เมื่อเข้าสู่เดือนกุมภาพันธ์ ปี 2561 เป็นต้นไป

แต่ในการออกอากาศสด 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์นั้น แผนที่คิดกันไว้คือ ให้แต่ละโหนดช่วยกันออกอากาศสด โหนดละ 1.20 ชั่วโมง ยังไม่เกิดขึ้นจริงในช่วงปีแรก เพราะต้องอาศัยเครื่องมือตามที่ขอจากโครงการเสียก่อน ดังนั้นโหนดที่ต้องรับผิดชอบหลักในการออกอากาศแทบทั้งหมด คือ มูลนิธิรักษไทย กระจี ซึ่งเป็นข้อตกลงกันอยู่ในคณะทำงานเพราะเป็นผู้รับผิดชอบหลักในโครงการตามสัญญาที่ทำไว้

โดยคณะทำงานตกลงกันว่าเมื่ออุปกรณ์และเครื่องมือมาพร้อมแล้ว ทั้ง 3 โหนด คือ กระจี พังงา และภูเก็ต จะทำการออกอากาศสด 1.20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เพื่อไม่ให้โหนดใดโหนดหนึ่งต้องรับภาระมากเกินไปในการทำงาน ปีที่ 2

สำหรับการรีรัน ในช่วงครึ่งปีแรกไม่มีเลย มาเริ่มทำการรีรันบ้างในช่วงครึ่งปีหลัง แต่ก็ไม่ครบ 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

ช่วงปีที่ 2 (21 มีนาคม 2561 – 21 มีนาคม 2562)

ขั้นตอนการผลิตรายการ

ก่อนการผลิตรายการ คณะทำงานแต่ละโหนด (กระจี พังงา ภูเก็ต) จะมาร่วมกันประชุมว่า ในแต่ละโหนดจะมีประเด็นอะไร โดยวางแผนประเด็นในแต่ละเดือน (4 สัปดาห์) แต่ละโหนดมีเวลา 1.20 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์

จากนั้นคณะทำงานแต่ละโหนดออกแบบการผลิตเนื้อหาของตนเอง เพื่อให้ตอบโจทย์เรื่องราวของชุมชน อย่างไรก็ตามสามารถสรุปเป็นขั้นตอนของการผลิตรายการ ได้ดังนี้

ขั้นเตรียมการผลิต

การเตรียมข้อมูล การกำหนดหรือวางเค้าโครงเรื่อง ประชุมวางแผนการผลิต การจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์การถ่ายทำ อุปกรณ์การบันทึกเสียง หากจัดเตรียมรายละเอียดในขั้นตอนนี้ได้ดี ก็จะส่งผลให้ขั้นตอนการผลิตงานทำได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น

1.1 การแสวงหาแนวคิด เป็นการหาแนวทาง เรื่องราวที่จะนำมาผลิตเป็นรายการ ซึ่งถือว่าเป็นภารกิจแรกของคณะทำงานแต่ละโหนด แนวคิดคิดที่ได้นั้นคืออะไรและให้ประโยชน์อะไรต่อผู้ชม

โดยการหาแนวทางและแนวคิดในการผลิตนั้น มีข้อมูลกันในแต่ละโหนดเรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้เพราะที่วิชุมชนอันดามันนั้นคงมีการจัดอบรมการเรียนรู้เรื่องการใช้สมาร์ตโฟนในการถ่ายทำและการเก็บข้อมูลโดย

ชุมชนมาก่อนหน้านั้นแล้ว และคณะทำงานแต่ละโหนดร่วมกันเก็บข้อมูลชุมชนเพื่อมาสร้างเป็นแผนภาพต้นไม้ของประเด็น

คณะทำงานจะนำแนวคิดจากแผนภาพต้นไม้ของประเด็น มาขยายต่อในขั้นการเตรียมการผลิตรายการ

1.2 การเขียนโครงเรื่องเนื้อหา นำแนวคิดและข้อมูลที่ได้มาขยายเป็นโครงเรื่องของเนื้อหารายการ

ขั้นตอนการผลิต

เป็นขั้นตอนการดำเนินการถ่ายทำตามโครงเรื่องที่ได้กำหนดไว้ มีการเดินทางไปถ่ายทำยังสถานที่ต่างๆ มีเรื่องราว การเดินเรื่อง การเปิดปิดหน้า และมีการสัมภาษณ์

ขั้นตอนหลังการผลิต

คือ การตัดต่อลำดับภาพ หรือเป็นขั้นตอนการตัดต่อเรียบเรียงภาพและเสียงเข้าไว้ด้วยกันตามโครงเรื่องที่ได้ไปถ่ายทำมา ขั้นตอนนี้มีการใส่กราฟิก ชื่อคน สถานที่ และชื่อเรื่อง มีการลงเสียงบรรยายและเสียงดนตรีประกอบในขั้นตอนการตัดต่อลำดับภาพเพื่อให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์เป็นชิ้นงานสื่อบรรยายก่อนนำไปใช้จริงในขั้นการถ่ายทอดสดรายการ ขั้นตอนนี้ก็ใช้สมาร์ตโฟนในการตัดต่อและเรียบเรียงทั้งหมด

ขั้นตอนการถ่ายทอดสดรายการ

คณะทำงานแต่ละโหนดจะมาร่วมกันเขียนโครงเนื้อหาของการถ่ายทอดสดรายการว่าจะเริ่มต้นรายการ เดินเรื่องรายการไปจนจบอย่างไร สื่อบรรยายที่ถ่ายทำและตัดต่อมาจะออกช่วงไหน พุดนำเข้าสู่สื่อบรรยายอย่างไร พุดปิดท้ายหลังจากจบสื่อบรรยายอย่างไร

โดยคณะทำงานแบ่งโครงสร้างรายการออกเป็น 3 ช่วง ช่วงที่ 1 เป็นการเปิดรายการพูดภาพรวมของรายการว่ามีอะไรบ้าง ช่วงที่ 2 และ 3 เป็นเนื้อหารายการที่เตรียมมา ไม่ว่าจะเป็นสื่อบรรยายที่ไปทำมาไว้ก่อนและการสัมภาษณ์สดผู้เข้าร่วมรายการ ทั้งจากในสตูดิโอของแต่ละโหนดหรือการออกไปสัมภาษณ์สดนอกสถานที่

เมื่อโครงสร้างรายการเป็นเรียบร้อยแล้ว จะมีการจัดเรียงเนื้อหาโดยเฉพาะสื่อบรรยาย วีดีโอชิ้นรายการ ไตเติลรายการ โลโก้รายการ และชื่อของบุคคลที่เข้าร่วมในรายการเอาไว้ให้เรียบร้อยในโอแพด เพื่อให้ง่ายต่อการตัดสลับภาพรายการในเวลาออกอากาศสด

จากนั้นเตรียมสถานที่ที่จะทำการถ่ายทอดสด , เตรียมอุปกรณ์การออกอากาศสด .จัดเตรียมอุปกรณ์ไฟ, จัดเตรียมอุปกรณ์บันทึกเสียง ทั้งไมโครโฟน และ Sound mixer, จัดวางอุปกรณ์สมาร์ตโฟนทั้ง 3 เครื่องที่ใช้เป็นกล้องในการถ่ายทอดสด, จัดเตรียม WIFI router เพื่อเชื่อมต่อสัญญาณกล้องเข้าสู่โอแพดที่เป็นตัวควบคุมภาพ เสียง ในการออกรายการ, ทดสอบทุกอย่างว่าพร้อมสำหรับการถ่ายทอดสด และเมื่อถึงเวลาในการถ่ายทอดสดก็ดำเนินการตามที่วางแผนกันไว้

ทั้งนี้ในการถ่ายทอดสดรายการ คณะทำงานได้ทำการถ่ายทอดสด เป็น 2 รูปแบบ คือ

1. การถ่ายทอดสดแบบ Real time คือการถ่ายทอดสดจริง จากสถานที่จัดกิจกรรมนั้นๆ ตามเวลาที่ออกอากาศ
2. การถ่ายทอดสดแบบบันทึกไว้ก่อน (หรือภาษาของการผลิตรายการที่เรียกว่า สตങ്) และนำมาออกอากาศสดรายการทีหลัง ตามเวลาที่กำหนดไว้ในผังรายการ วิธีนี้สะดวกกับทั้งผู้จัดกิจกรรมและผู้ผลิตรายการ หากเวลาของกิจกรรมที่จัดขึ้นอาจไม่ตรงกับช่วงเวลาที่จะออกอากาศสดตามผังรายการ

เมื่อขึ้นปีที่ 2 การเดินทางตามโจทย์ของโครงการทำได้เต็มที่ ข้อตกลงการออกอากาศสด 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และออกอากาศสดแบบรีรัน อีก 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เริ่มทำได้ตามเป้าที่ตั้งไว้ รวมถึงข้อตกลงของคณะทำงานในการแบ่งให้แต่ละโหนดผลิต 1.20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ก็เป็นไปตามแผน โดยคณะทำงานภูเก็ตขอออกอากาศสดทุกวันพุธ คณะทำงานพังงาออกอากาศสดทุกวันพฤหัสบดี และคณะทำงานกระบี่ออกอากาศสดทุกวันศุกร์

แต่หากเกิดกรณีฉุกเฉิน ที่โหนดไหนไม่สามารถออกอากาศได้จะแจ้งให้โหนดอื่นๆ ทราบ เพื่อในสัปดาห์นั้นจะได้มีการทำงานแทนกันได้ เช่น หากศูนย์พังงาไม่สามารถทำงานออกอากาศสดรายการได้ในสัปดาห์นั้น ศูนย์กระบี่หรือภูเก็ตอาจจะช่วยรับผิดชอบ หรืออาจจะไปเพิ่มเวลาให้กับศูนย์กระบี่ หรือภูเก็ต เป็นที่ละ 2 ชั่วโมงแทน

ส่วนในแง่เนื้อหา แต่ละศูนย์จะออกแบบเนื้อหารายการอย่างอิสระ และแจ้งให้แต่ละศูนย์ทราบว่า ในแต่ละสัปดาห์จะมีรายการเนื้อหาอะไรบ้าง รวมถึงการทำโปรโมต และประชาสัมพันธ์รายการ ผ่านทางเพจที่วีชุมชนควบคุมก่อนวันออกอากาศ 1-2 วัน (บางครั้งทำโปรโมตไว้ก่อนหน้า 4-5 วัน ส่วนใหญ่จะเป็นศูนย์ภูเก็ต) การผลิตรายการแต่ละศูนย์จะรับผิดชอบกันเองทั้งกระบวนการ

เดือนมีนาคม 2561

เป็นเดือนแรกในปีที่ 2 ที่ออกอากาศสดรายการด้วยระบบ Switcher studio เต็มรูปแบบ ไม่มีการไลฟ์สดด้วย Facebook live อีกต่อไป ทำให้งานที่ออกมาเหมือนกับรูปแบบรายการในทีวีที่เห็นแทบทุกอย่าง แต่ก็ยังคงมีการถ่ายทอดสดกิจกรรมอยู่เช่นเดิม แต่นำมาทำหรือห่อด้วยรูปแบบรายการทั้งหมด

ในเดือนนี้ ศูนย์ที่รับผิดชอบ มีแค่ 2 ศูนย์คือกระบี่ และภูเก็ต

เดือนเมษายน 2561

ช่วงแรกของเดือน เน้นไปที่การทำรายการเพื่อประชาสัมพันธ์เพจที่วีชุมชนอันดามันมั่นคง เพราะในช่วงต้นเดือนคณะทำงานได้จัดงานเปิดตัววีชุมชนขึ้นมา จึงใช้โอกาสนี้ถ่ายทอดสดรายการเปิดตัวที่วีชุมชนไปด้วยในตัว

นอกจากนั้นเป็นการออกอากาศสดรายการตามปกติเหมือนเดิม ในเดือนนี้ศูนย์ที่รับผิดชอบในการออกอากาศสดมี แค่ 2 ศูนย์คือ กระบี่และพังงา ส่วนทางภูเก็ตติดภารกิจไม่สามารถออกอากาศสดได้

นอกเหนือจากรายการที่มีอยู่ก่อนหน้านี้แล้ว ไม่ว่าจะเป็นรอบบ้านอันดามัน อันดามันทอล์ค อันดาพาเทียว และหลังบ้านอันดามัน ในเดือนนี้ได้เปิดตัวรายการใหม่อีก 2 รายการ คือ รายการของหอยคล่องประสงค์ ที่กลุ่มผู้หญิงในชุมชนจะมาแนะนำการทำอาหารท้องถิ่นที่วัตถุดิบได้จากทรัพยากรของชุมชนเอง

อีกหนึ่งรายการคือ วิถีวัฒนธรรมอันดามัน เพื่อให้ผู้ชมได้รู้จักภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของคนอันดามัน ส่วนเรื่องการโพสต์คลิปสกริปป์ รายงานพิเศษ หรือคลิปประชาสัมพันธ์ลงในเพจยังคงทำอยู่อย่างต่อเนื่อง เพราะการแจ้งข้อมูลข่าวสารด้านต่างๆของชุมชน ใช้วิธีโพสต์ลงในเพจทำได้เร็ว ไม่เสียเวลามากนัก เพื่อให้ชุมชนสามารถติดตามข่าวสารผ่านเพจได้อย่างรวดเร็วเช่นเดียวกัน

ส่วนการถ่ายทอดสดกิจกรรมต่างๆ ยังคงทำต่อเนื่องเช่นกัน แต่รูปแบบบนหน้าจอ สวยขึ้นและดีขึ้นกว่าปีที่แล้วมาก เพราะมีอุปกรณ์ในการถ่ายทอดสดครบครัน รวมถึงระบบการถ่ายทำมีคุณภาพมากขึ้น เพราะมีทั้งขาตั้งกล้อง ไมโครโฟน ตัวกันสั่น และโดรนถ่ายภาพทางอากาศ

เดือนพฤษภาคม 2561

ทุกอย่างเริ่มเข้าที่เข้าทาง เป็นไปตามแผนที่กำหนดกันไว้ และเป็นเดือนแรกที่มีการออกอากาศสดครบทั้ง 3 ศูนย์เป็นครั้งแรก โดยศูนย์พังงาออกอากาศสดจากสถานีครบทุกสัปดาห์เป็นครั้งแรกเช่นเดียวกัน

รูปแบบการออกอากาศรายการเหมือนเดิม ทั้งการทำรายการ ถ่ายทอดสดกิจกรรมในรูปแบบรายการ และการโพสต์คลิปสกริปป์ลงในเพจ

เดือนมิถุนายน 2561

ความสมบูรณ์แบบที่สุดในแง่การออกอากาศจากแต่ละสถานี อยู่ที่เดือนนี้ ทั้ง 3 สถานีเริ่มลงตัวในการทำงานตามระบบที่ออกแบบไว้

สูตรการทำงานจะมีทั้งทำรายการ ออกไปถ่ายกิจกรรมของชุมชนแต่ละสถานีมาออกในรูปแบบรายการ โพสต์คลิปวิดีโอลงในเพจ โดยเฉพาะคลิปวิดีโอรายงานสถานการณ์ด่วนเริ่มมีเข้ามามากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่มีความสำคัญต่อชุมชนนั้นๆ เช่น สภาพลมฟ้าอากาศ คลื่นลมในทะเล ปลาโลมาเกยตื้น

นอกจากนี้ วิธีการทำรายการได้เพิ่มเติมวิธีการวิดีโอคอลแหล่งข่าว (ที่เห็นทั้งหน้าตาและเสียงสัมภาษณ์) ทำให้รายการมีสีสันมากยิ่งขึ้น

ส่วนรายการใหม่ที่เพิ่มเติมในเดือนนี้ คือ รายการประสาร 10 ทิศ รายการที่คุณประสาร ผอ.ทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง จะเดินทางไปพูดคุยกับคนต่างๆ ในชุมชนอันดามัน และรายการเพื่อนเตือนภัย รายการที่คอยช่วยแจ้งข่าวสาร เรื่องภัยพิบัติใกล้ตัวด้านต่างๆ แก่ชุมชน

การออกอากาศแต่ละศูนย์ยังคงทำอย่างต่อเนื่องเหมือนเดิม

เดือนกรกฎาคม 2561

การออกอากาศสดทั้ง 3 สถานีเป็นไปอย่างปกติและลงตัว เหมือนเช่นเดิมทุกสถานีออกอากาศกันเองได้ทุกสัปดาห์ หาเนื้อหาเพื่อทำรายการเอง โดยใช้คณะทำงานในแต่ละศูนย์จัดการทั้งระบบ ตั้งแต่ถ่ายทำ เป็นพิธีกร สัมภาษณ์ ตัดต่อ ออกอากาศสด

เดือนนี้ มีรายการใหม่เพิ่มเติมเข้ามาทุกศูนย์ ศูนย์กระบี่เพิ่มรายการตลาดอาร์ต เรื่องราวเกี่ยวกับศิลปะ ศูนย์ภูเก็ตเพิ่มเติมรายการใหม่ คือ รายการวิถีอันดามัน รายการอันดามันโชว์เคส ส่วนทางพังงาเพิ่มเติมรายการวิถีเกษตรอันดามัน

เดือนสิงหาคม 2561

เป็นอีกเดือนที่ทุกอย่างอยู่ตัวและเข้าที่ ทั้งโปรโมตรายการ รายการ ถ่ายกิจกรรม โพสต์คลิปสำคัญ ๆ ใน 3 ศูนย์ ทำให้หน้าจอของเพจทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง ในแต่ละวันในหนึ่งสัปดาห์มีความหลากหลายในเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนออย่างมากตลอดทั้งเดือน

เดือนกันยายน 2561

ทุกอย่างลงตัวเหมือนเดิม โดยทางศูนย์ภูเก็ตได้เพิ่มเติมรายการใหม่ คือ รายการมองเมือง ส่วนทางศูนย์พังงา เป็นครั้งแรกที่คณะทำงานจากกระบี่เข้ามาทำรายการสดด้วยตนเองที่สตูดิโอของศูนย์พังงา

เดือนตุลาคม 2561

เหมือนเดิมเช่นเดียวกับเดือนกันยายน แต่เป็นที่น่าสนใจคือ คณะทำงานทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง เริ่มเข้าไปถ่ายทอดสดกิจกรรมใหญ่ๆมากขึ้น ทางหนึ่งเพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือโครงการนั้น และอีกทางหนึ่งเพื่อประชาสัมพันธ์ทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง ให้ชุมชนได้รู้จักมากขึ้นเรื่อยๆ

ส่วนรูปแบบการทำงานในแต่ละคน เริ่มมีความคล่องตัวมากขึ้น คนคนเดียวสามารถถ่ายทำกิจกรรมพร้อมออกอากาศสดไปพร้อมกันได้เลย

เดือนพฤศจิกายน 2561

ทุกอย่างลงตัวเช่นเดิม เพิ่มเติมคือ คณะทำงานที่เป็นชุมชน เริ่มกล้าเปิดตัวกับการออกไปถ่ายทอดสดกิจกรรมใหญ่ๆมากขึ้น ทั้งกิจกรรมหมอลำวงที่พังงา การจัดกิจกรรมและเสวนาเสียวหลังแลหน้า 9 ปี มติ ครม.ชาวเล แสดงให้เห็นถึงมุมมองต่อการเป็นสื่อด้วยตัวชุมชนเองเริ่มมีมากขึ้น เพราะกิจกรรมบางอย่างไม่เป็นที่สนใจของสื่อทีวีกระแสหลัก แต่สื่อชุมชนเห็นเป็นเรื่องสำคัญและทีวีชุมชนสามารถนำเสนอเรื่องราวได้ดี และละเอียด ลงลึกในประเด็นได้มากกว่า

เดือนธันวาคม 2561

เป็นอีกเดือนที่ทุกอย่างลงตัว สิ่งที่เพิ่มเติมคือ การก้าวสู่การทำงานที่น่าสนใจมากขึ้น ทั้งการมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดสด Media forum เกี่ยวกับการเลือกตั้ง การเป็นคณะทำงานที่ถ่ายทอดสดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการบริหารจัดการโทรทัศน์ชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการสนับสนุนของ กสทช.

การนำเสนอเรื่องราวความไม่ชอบมาพากลของเจ้าหน้าที่รัฐท้องถิ่น และการถ่ายทอดสดกิจกรรมรำลึก 14 ปีสึนามิ ที่บ้านน้ำเค็ม จ.พังงา อย่างเต็มรูปแบบ ตั้งแต่เช้าจรดค่ำ

เดือนมกราคม 2562

เรื่องการนำเสนอรายการสด ทุกๆสัปดาห์ จากทั้ง 3 ศูนย์ ไม่ใช่สิ่งที่น่ากังวลอีกต่อไป ทุกอย่างลงตัวก้าวต่อไปคือ การสร้างตัวตนของทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้นเรื่อยๆ ในพื้นที่อันดามัน เพื่อให้ชุมชนที่หลากหลายในพื้นที่ รับรู้การมีอยู่และการนำเสนอของทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง

เดือนนี้จึงเป็นอีกเดือนที่คณะทำงานได้เข้าไปทำงานกับชาวที่อยู่ใกระแสด้วยเช่นกัน นั่นคือ พายุปากบี มีทั้งการออกรายการสด การติดตามข้อมูลข่าวสารทุกระยะมานำเสนอผ่านหน้าเพจของทีวีชุมชน

รวมไปถึงการเริ่มเป็นที่รู้จักของชุมชนในละแวกนั้นมากขึ้น จนสามารถเป็นช่องทางให้กลุ่มชุมชนนั้นๆ สามารถออกมาสื่อสารเรื่องราวของพวกเขาผ่านเพจทีวีชุมชนได้ ในรูปแบบรายการสดที่ให้ทั้งเวลา พื้นที่ และเริ่มเข้าไปติดตามและถ่ายทอดเรื่องราวที่มีผลกระทบต่อชุมชนได้อย่างทันท่วงที

เดือนกุมภาพันธ์ 2562

เป็นเดือนของการเปิดพื้นที่ให้กับเรื่องราวใกล้ตัวชุมชน ทั้งเรื่องของไฟไหม้ที่เกาะพระทอง ไฟป่าที่เกาะคอเขา การติดตามความคืบหน้าเรื่องโรงพยาบาลบางไทร ตะกั่วป่า การท่องเที่ยวชุมชนและวิถีวัฒนธรรมชุมชนที่ภูเก็ต การออกข่าวคนหาย และการติดตามหาคนหายในพื้นที่ รวมถึงการถ่ายทอดเวทีขยายผลทีวีชุมชนอันดามันมั่นคงในช่วงก่อนปิดโครงการ

เดือนมีนาคม 2562

เฉกเช่นเดียวกับเดือนกุมภาพันธ์ ทิศทางการนำเสนอของแต่ละโหนด เริ่มมีตัวตนของแต่ละชุมชนเข้าไปอยู่ในรายการที่นำเสนอมากขึ้นเรื่อยๆ

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของสถานี

ด้านความรู้

การพัฒนาศักยภาพคณะทำงาน

การพัฒนาศักยภาพคณะทำงาน ถือเป็นหัวใจหลักในงานของทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง เพราะคณะทำงานจากทั้ง 3 โหนดที่เข้าร่วมในการทำงานครั้งนี้ แทบทุกคนยังไม่เคยมีประสบการณ์ในการทำงานในรูปแบบการผลิตสื่อวิดีโอ และทีวีมาก่อนเลย

สิ่งที่สำคัญคือ ต้องทำให้ทุกคนเข้าใจกระบวนการในการผลิตรายการทีวี ทั้งในแง่ของกระบวนการสร้างเนื้อหา ขั้นตอนการผลิตรายการ และการใช้เครื่องมือในการผลิตเพื่อการออกอากาศ

โดยหลักการในการพัฒนาศักยภาพทีมงานใน 2 ปีของทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง จะให้ความสำคัญและเน้นหนักที่ตัวคณะทำงานวงในเสียก่อน เพราะเป็นผู้ที่ต้องผลิตรายการเพื่อการออกอากาศ เพื่อให้คณะทำงานวงในมีทักษะและประสบการณ์ที่มากพอ จนสามารถผลิตรายการได้อย่างคล่องตัว แต่ในขณะเดียวกันก็อบรมความรู้ด้านนี้ให้กับเครือข่ายที่สนใจจะเข้าร่วมด้วย หนุนเสริมไปด้วยกันเพื่อให้เครือข่ายวงกลางมีความรู้พื้นฐานในระดับหนึ่ง จากนั้นคณะทำงานวงในจะเป็นผู้ที่หนุนเสริมเครือข่ายเหล่านั้นต่อไป เพื่อให้มีคณะทำงานที่มีศักยภาพเพิ่มขึ้นในการรองรับการผลิตที่ขยายวงกว้างมากขึ้น

สิ่งแรกสุดที่แตกต่างกันอย่างมาก คือ พื้นฐานของคณะทำงานในแต่ละโหนด

เริ่มจากกระป๋องคณะทำงานหลักคือเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิรักษไทยกระบี่ ที่เข้ามาทำงานด้านชุมชนในกระบี่มาอย่างยาวนาน เป็นผู้ที่มีทักษะในเรื่องของการจับประเด็นเพื่อการนำเสนออยู่แล้ว รวมถึงคุ้นเคยกับ

งานการนำเสนอวีดีโออยู่ในระดับหนึ่ง เพียงแต่ที่ผ่านมา ยังไม่ได้ลงมาเป็นผู้ปฏิบัติงานจริงในด้านของการผลิตรายการทีวี

ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพของทีมงานที่กระบี่ จึงเน้นหนักไปที่การสร้างความเข้าใจวิธีการและกระบวนการผลิตรายการทีวีเป็นหลัก และเสริมเรื่องการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิต (เพราะเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิรักไทย สามารถต่อยอดเรื่องการเรียนรู้อุปกรณ์และเครื่องมือในการผลิตได้ไม่ยากนัก)

สำหรับพี่งา คณะทำงานที่เข้าร่วมเป็นชาวบ้าน หรือคนในชุมชนที่ทำงานด้านการเกษตร ที่ไม่มีพื้นฐานงานด้านการผลิตรายการทีวีเลย การพัฒนาศักยภาพทีมงานจึงต้องเน้นทุกกระบวนการของการผลิตรายการทีวี ตั้งแต่เริ่มต้นที่การเข้าใจการใช้เครื่องมืออย่างสมารถโฟกัสว่าทำงานอย่างไร ตั้งแต่การถ่ายทำ การตัดต่อ การส่งออก จากนั้นจึงค่อยเรียนรู้วิธีการเชื่อมต่อกล้องหลายๆตัว เข้ากับตัวควบคุมการถ่ายทอดสดเพื่อการออกอากาศรายการ และเรียนรู้การใช้เครื่องมือที่เรียกว่าการ Switching รวมไปถึงการเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ต

ขั้นต่อมาคือการเรียนรู้กระบวนการในการผลิตเนื้อหารายการ ว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง การนำข้อมูลชุมชนที่ได้มา เปลี่ยนเป็นเนื้อหาเพื่อการผลิตรายการอย่างไร

สำหรับคณะทำงานที่พี่งา ต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจเรื่องกระบวนการผลิตในทุกขั้นตอนมากกว่าที่กระบี่ เพราะคณะทำงานทุกคนไม่มีพื้นฐานการผลิตสื่อทีวีมาก่อน แต่ใน 2 ปีที่ผ่านมา ทำให้เห็นได้ว่าหากชุมชนสนใจและเอาใจจริงเอาใจกับการผลิตสื่อทีวีชุมชนแล้ว ก็ไม่ใช่เรื่องที่ยากเกินเอื้อมที่ชุมชนจะสามารถเป็นผู้นำเสนอเนื้อหาของชุมชน ในรูปแบบรายการทีวีชุมชนด้วยตัวของชุมชนเอง

ใน 2 ปีที่ผ่านมา ทำให้คณะทำงานที่พี่งาจากชาวบ้านธรรมดาที่ไม่มีความรู้เรื่องการผลิตสื่อทีวี กลายเป็นผู้ที่มึทักษะที่ใช้เครื่องและอุปกรณ์การผลิตได้อย่างชำนาญ และเข้าใจวิธีการและกระบวนการผลิตรายการเพื่อการออกอากาศได้เป็นอย่างดี และคณะทำงานที่มีอยู่ก็มีความพร้อมที่จะเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้เหล่านี้ให้กับคนในชุมชนหรือเครือข่ายต่างๆในชุมชน ที่สนใจจะเรียนรู้ได้ต่อไป ทำให้วงของการทำงานผลิตสื่อทีวีชุมชน ขยายออกไปได้อย่างต่อเนื่อง

สิ่งที่คณะทำงานพี่งาต้องพัฒนาและต่อยอดต่อคือ การผลิตรายการที่สร้างสรรค์และน่าติดตามให้มากขึ้น สองปีที่ผ่านมาทำให้มั่นใจได้ว่าคณะทำงานที่พี่งามีความพร้อมในทุกด้านของการผลิต เพียงแต่นับจากนี้ต้องเพิ่มทักษะการผลิตรายการที่น่าดูและน่าสนใจ ให้มากขึ้นกว่าเดิม

ส่วนของภูเก็ตคณะทำงานที่เข้าร่วมมาจากบุคลากรที่เรียนรู้ด้านงานนิเทศศาสตร์จาก ม.ราชภัฏ ภูเก็ต ดังนั้นเรื่องของกระบวนการผลิตรายการทีวี จึงไม่ใช่ปัญหาสำหรับที่นี่ ทั้งเครื่องมือหรือวิธีการผลิต แต่สิ่งที่คณะทำงานจากภูเก็ตอาจขาดไป คือ การทำงานผลิตรายการในมิติของสื่อชุมชน

ที่ผ่านมา นักศึกษาในรั้วมหาวิทยาลัยของวงการวารสารศาสตร์และนิเทศศาสตร์ เน้นการผลิตบุคลากร เพื่อรองรับกับสื่อสารมวลชนกระแสหลัก ในที่นี้คือวงการโทรทัศน์ การเรียนการสอน เนื้อหา วิธีการผลิต จึงตอบโจทย์รายการในสื่อกระแสหลักมากกว่า จนทำให้นักศึกษาหรือบุคลากรเหล่านี้ ยึดติดกับภาพของการทำทีวีในมิติเดียวเท่านั้น

ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพทีมงานในส่วนของภูเก็ต จึงต้องเน้นไปที่กระบวนการวิคิดเพื่อการผลิตสื่อชุมชน โดยใช้ทักษะที่ชำนาญอยู่แล้วในเรื่องของการผลิตสื่อรายการทีวี ผสมผสานไปกับการเรียนรู้เรื่องชุมชน เพื่อสร้างรายการที่ตอบโจทย์กับความเป็นทีวีชุมชนขึ้นมา

การออกแบบและพัฒนาเนื้อหารายการในทีวีชุมชน

ในการสร้างองค์ความรู้การผลิตสื่อทีวีชุมชนของทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง มีแนวคิดที่จะทำอย่างไรให้คณะทำงานมีชุดความรู้ในเรื่องวิธีการและกระบวนการผลิตรายการทีวีเพื่อชุมชน สองส่วนที่สำคัญคือ การมีทักษะในการใช้เครื่องมือการผลิตสื่อทีวี กับทักษะในการหยิบจับข้อมูลชุมชน มาทำเป็นเนื้อหารายการทีวี ทั้งสองส่วนนี้ต้องไปแบบเป็นเนื้อเดียวกัน หากต้องการผลิตรายการที่สร้างสรรค์ออกมา

ในช่วงแรกๆ คณะทำงานให้ความสำคัญกับทักษะเรื่องการใช้เครื่องมือเป็นอย่างมาก เพราะหากไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้ ก็ไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนเรื่องของการสร้างสรรค์เนื้อหารายการ ยังไม่ได้เน้นมากนัก

แต่เมื่อคณะทำงานมีทักษะด้านการใช้เครื่องมือมากขึ้นแล้ว จึงมาเน้นที่การออกแบบและพัฒนาเนื้อหารายการเป็นหลักใหญ่ เพราะเนื้อหารายการจะเป็นตัวตัดสินใจความสนใจของผู้ชมรายการเป็นอย่างมาก

องค์ความรู้ในการออกแบบและพัฒนาเนื้อหารายการที่คณะทำงานได้รับคือ การทำรายการทีวีชุมชนมีอยู่กี่ประเภท รูปแบบรายการแต่ละประเภทแตกต่างกันอย่างไร วิธีการในการสร้างเนื้อหารายการทำอย่างไร ส่วนประกอบต่างๆที่มีอยู่ในเนื้อหารายการมีอะไรบ้าง การนำข้อมูลที่ได้มา เปลี่ยนเป็นเนื้อหารายการอย่างไรให้น่าสนใจ

และที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ ทำอย่างไรให้เนื้อหารายการตอบโจทย์ความเป็นทีวีชุมชนอย่างที่เรา และชุมชนต้องการ ดังนั้นทีวีชุมชนอันดามันมั่นคงจึงเพิ่มเติมความรู้ในเรื่องของการเก็บข้อมูลชุมชนโดยชุมชนเข้าไปด้วย ไม่เพียงแต่จะทำให้ชุมชนได้เรียนรู้กระบวนการเก็บข้อมูลชุมชนอย่างมีหลักการแล้ว ยังทำให้ชุมชนสามารถนำข้อมูลชุมชนเหล่านั้นมาแปลงให้เป็นวัตถุดิบและเนื้อหาในการผลิตรายการทีวีชุมชนอีกด้วย

สิ่งต่างๆเหล่านี้คณะทำงานค่อยๆ เรียนรู้ ทดลอง ผ่านการผลิตและถ่ายทอดรายการออกมามาตลอดสองปี แน่นอนว่าอาจจะไม่ได้สัมฤทธิ์ผลทั้งหมดตามกระบวนการเรียนรู้ที่กล่าวมา

สิ่งที่คณะทำงานได้มาตลอดสองปีของทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง คือ ทักษะและความเข้าใจในการใช้เครื่องมือ รวมถึงรูปแบบการทำรายการเพื่อการออกอากาศทีวีชุมชน แต่สิ่งที่ยังต้องพัฒนาต่อไปคือ การทำให้รายการมีความสร้างสรรค์และน่าสนใจมากขึ้น สร้างและผลิตประเภทของรายการให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม (รูปแบบรายการยังซ้ำไปซ้ำมา) รวมถึงการเพิ่มความเข้มข้นในการเก็บข้อมูลชุมชน และนำข้อมูลเหล่านั้นมาเป็นฐานสำหรับการผลิตรายการทีวีชุมชนในอนาคต

การเก็บข้อมูลชุมชนโดยชุมชน

การทำวิจัยเกี่ยวกับชุมชน องค์ความรู้หนึ่งที่สำคัญอย่างมากคือ การเก็บข้อมูลชุมชน ที่ผ่านมาการเก็บข้อมูลชุมชนมักทำโดยนักวิจัยจากภายนอกที่มีองค์ความรู้ด้านนี้โดยเฉพาะ เข้ามาทำการเก็บข้อมูลกับชุมชน โดยชุมชนเป็นผู้ให้ข้อมูลกับนักวิจัย ข้อมูลที่ได้ถือเป็นชุดความรู้ที่สำคัญของชุมชน ซึ่งนักวิจัยจะนำไปทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ กลับกรองมาเป็นชุดความรู้ในรูปแบบงานวิจัย ซึ่งจะถูกนำกลับมาให้เป็นองค์ความรู้ของชุมชน แต่ที่ผ่านมา ชุดความรู้เหล่านี้ไม่ค่อยกลับมาสู่ชุมชนมากนัก ซึ่งไม่ต่างอะไรกับรูปแบบการผลิตของทีวีกระแสหลัก ที่ชุมชนเป็นเพียงผู้ให้ข้อมูล แต่ชุมชนไม่ได้เป็นผู้ทำการผลิตจริงด้วยตนเอง

ดังนั้นวิธีการใหม่ๆ ที่กลับด้านจึงเกิดขึ้น จะดีกว่าหรือไม่ หากชุมชนเป็นผู้ทำการผลิตเองและเก็บข้อมูลเอง ในส่วนของการผลิตรายการทีวีชุมชน โดยชุมชนได้กล่าวไปพอสมควรแล้ว แต่ในส่วนการเก็บข้อมูลชุมชนโดยชุมชนยังไม่ได้กล่าวถึงมากนัก

ในที่ประชุมของคณะทำงานทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง และทีมที่ปรึกษาที่มาจากหลายภาคส่วนเห็นว่า หากจะให้ชุมชนเป็นผู้ผลิตรายการทีวีชุมชนของตนเอง ก็ควรให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูลโดยชุมชน เช่นเดียวกัน

ดังนั้นจึงต้องมีการเพิ่มเติมองค์ความรู้ด้านการเก็บข้อมูลชุมชน ให้กับคณะทำงานควบคู่ไปด้วย วิธีการเก็บข้อมูลชุมชนโดยชุมชน จึงถูกผนวกรวมไว้กับการอบรมการเล่าเรื่องด้วยมือถือ ที่ทางทีวีชุมชนจัดอบรมให้กับชุมชนทั้ง 10 แห่งในช่วงหนึ่งปีแรก เป้าหมายคือให้ชุมชนรู้กระบวนการวิธีการเก็บข้อมูลชุมชนโดยชุมชน อย่างเป็นหลักการ เพื่อให้ชุมชนสามารถมีชุดความรู้ข้อมูลชุมชนของตนเองขึ้นมาเพื่อเป็นฐานความรู้ และใช้ก่อประโยชน์ให้กับชุมชนในปัจจุบันและอนาคตต่อไป และสิ่งที่ได้จากการเก็บข้อมูลชุมชนโดยชุมชน ในแง่ของการผลิตรายการทีวีชุมชน ก็คือ คณะทำงานสามารถนำเอาข้อมูลเหล่านี้มาเป็นฐาน และเนื้อหาในการผลิตรายการทีวีชุมชนได้อีกทางหนึ่งด้วย

เพียงแต่ว่าเวลาที่ให้กับการเรียนรู้เรื่องการเก็บข้อมูลชุมชนมีน้อยเกินไป ประกอบกับการประสานงานเพื่อติดตาม และให้คำแนะนำในการเก็บข้อมูลโดยชุมชนมีไม่มากนัก รวมถึงจำนวนของคณะทำงานทีวีชุมชนมีเพียงไม่กี่คน และทุกคนต้องเน้นไปที่การผลิตเพื่อการออกอากาศรายการอยู่ทุกสัปดาห์ ทำให้การเก็บข้อมูลชุมชนโดยชุมชน ยังทำได้ไม่เต็มที่มากนักในแต่ละโหนดของคณะทำงานทีวีชุมชน ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้ จะต้องนำกลับมาทบทวนอย่างจริงจังอีกครั้ง เพื่อหาวิธีการที่จะทำให้การเก็บข้อมูลชุมชนโดยชุมชน สามารถทำให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนจนสามารถนำมาใช้เพื่อประโยชน์ของชุมชน ทั้งในแง่ของวิถีชีวิตและการดำรงอยู่รวมถึงในแง่ของการผลิตรายการในอนาคต

การผลิตสื่อในรูปแบบ Mobile Journalism (MOJO)

ด้วยการที่ทีวีชุมชนอันดามันมั่นคงเลือกใช้รูปแบบ MOJO เป็นหลักในการผลิตรายการทีวีชุมชน ทำให้ตลอด 2 ปีที่ผ่านมา คณะทำงานของทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง มีทักษะและองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อ MOJO อย่างครบถ้วนทั้งในแง่ทักษะในการใช้เครื่องมือ การแก้ปัญหา และความเข้าใจข้อจำกัดบางอย่างในรูปแบบนี้

องค์ความรู้ในด้านนี้เป็นฐานที่ดีมากสำหรับคณะทำงานในการต่อยอดเพื่อสร้างสรรค์งานในแนว MOJO ต่อไป และถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ ให้กับเครือข่ายอื่นๆ ที่จะมาเป็นส่วนหนึ่งของคณะทำงานทีวีชุมชนอันดามันมั่นคงในอนาคต รวมถึงจะทำให้คณะทำงานต่อยอดไปสู่การผลิตในรูปแบบของสื่อสารมวลชนมืออาชีพได้เป็นอย่างดี เพราะหลักการในการผลิตมาจากพื้นฐานเดียวกัน ต่างกันแค่เครื่องมือในการผลิตเท่านั้น (ซึ่งมีหลักการที่ไม่แตกต่างกันมากนักจากเครื่องมือแบบ MOJO)

การสร้างการมีส่วนร่วมในการผลิตรายการ

ในช่วงปีแรก ในแง่การผลิตรายการจะเกิดจากคณะทำงานหลักวงใน 3 โหนดเท่านั้น ยังไม่ค่อยมีการเปิดพื้นที่ให้กับคณะทำงานคนอื่นๆ ที่อยู่วงนอกมากนัก แต่ในช่วงกลางปีที่ 2 ของทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง การสร้างการมีส่วนร่วมในการผลิตรายการ มีอย่างต่อเนื่องเรื่อยมา ทั้งในแง่ของการเชิญชุมชนมาออกรายการในสถานีแต่ละแห่งของทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง การออกไปทำการถ่ายทอดสดกิจกรรมต่างๆ ในรูปแบบ Mobile Studio ในพื้นที่ชุมชนต่างๆ รวมถึงการเปิดพื้นที่และโอกาสให้คนในชุมชนทั้ง 3 แห่ง ที่สนใจจะมาร่วมผลิตรายการด้วยตนเองได้เข้ามาเรียนรู้เครื่องมือ และลองทำการผลิตด้วยเช่นกัน

การสร้างการมีส่วนร่วมในการผลิตรายการที่กล่าวมานี้ จะทำให้คนในชุมชนทั้ง 3 พื้นที่ ได้เห็นศักยภาพของทีวีชุมชนอันดามันมั่นคงว่า สามารถที่จะนำเรื่องราวของชุมชนในแง่มุมต่างๆ ถ่ายทอดออกมาให้เป็นที่รับรู้ทั้งในชุมชนและในวงกว้าง รวมถึงสร้างการรับรู้ว่า ชุมชนก็สามารถที่จะเป็นผู้ผลิตองค์ความรู้ของชุมชนด้วยตัวของชุมชนเองได้แล้วเช่นเดียวกัน ซึ่งการสร้างการมีส่วนร่วมทั้งในทางตรงคือ การร่วมรายการ การผลิตจากในพื้นที่ หรือการเป็นผู้ผลิตเอง และทางอ้อม คือ การร่วมรับรู้การมีอยู่ของทีวีชุมชน การนำเสนอข้อแนะนำ ให้ข้อมูลเพิ่มเติม รวมถึงการรวมเป็นเจ้าของทีวีชุมชน ถือเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการสร้างความยั่งยืนให้กับทีวีชุมชนอันดามันมั่นคงในอนาคต

ระบบการออกอากาศ และรูปแบบสตูดิโอของทีวีชุมชน

แม้รูปแบบทีวีดิจิทัล ทั้งในเชิงพาณิชย์ ทีวีสาธารณะและทีวีชุมชนที่ กสทช.กำหนด จะมีลักษณะเป็นแบบมืออาชีพ ซึ่งทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง ยังไม่ได้มีส่วนหรือเข้าไม่ถึงก็ตาม แต่รูปแบบการออกอากาศและสตูดิโอ ในลักษณะสมาร์ตโฟน และ Mobile Studio ของทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง ก็ถือเป็นการสร้างฐานองค์ความรู้ในกระบวนการผลิตรายการทีวีได้เป็นอย่างดี เพราะหลักการในการผลิตทั้งการสร้างเนื้อหา การถ่ายทำ การตัดต่อ การออกอากาศ คือหลักการเดียวกันที่ถอดแบบมาจากการทำงานของสื่อสารมวลชนมืออาชีพต่างกันเพียงเครื่องมือในการผลิตเท่านั้น

การทำงานด้วยชุดเครื่องมือเหล่านี้ ทำให้คณะทำงานได้เรียนรู้วิธีการทำงานตั้งแต่ก่อนการผลิต (Pre production) ว่าต้องมีขั้นตอนอย่างไรบ้าง ต้องเตรียมอะไรบ้าง เข้าใจกระบวนการผลิตในระหว่างบันทึกรายการหรือการออกอากาศรายการสด (Production) และปรับเปลี่ยนหรือสร้างสรรค์รายการให้กระชับขึ้น และน่าสนใจขึ้นหลังการถ่ายทำรายการ (Post production)

ด้วยระบบการออกอากาศและรูปแบบสตูดิโอเช่นที่วானี้ เปิดโอกาสให้คณะทำงานเข้าใจกระบวนการวิธีการผลิตได้อย่างเต็มที่และเป็นฐานที่ต่อยอดไปสู่การผลิตด้วยเครื่องมือแบบมืออาชีพได้อย่างแน่นอน

การใช้ประโยชน์จากการวิเคราะห์เพจทีวีชุมชน เพื่อพัฒนารายการ

แม้เป็นการออกอากาศรายการผ่านเพจเฟซบุ๊ก แต่ทีวีชุมชนอันดามันมั่นคงก็ได้ความรู้ในเรื่องการวิเคราะห์เพจเฟซบุ๊กมาเสริม เพื่อการพัฒนารายการได้เช่นเดียวกัน

หากย้อนไปก่อนหน้านี้ที่เทคโนโลยีจะพัฒนามาถึงยุค 4.0 นี้ เรื่องของการวิเคราะห์รายการทีวีต้องอาศัยบุคลากรหรือบริษัทมาทำการวิเคราะห์รายการให้ ในรูปแบบที่เรียกว่าการหาเรตติ้งรายการเพื่อวิเคราะห์ว่ารายการนี้เป็นอย่างไร มีผู้ชมสนใจมากน้อยเท่าไร ผู้ชมเป็นใคร และข้อมูลด้านต่างๆอีกมากมาย ซึ่งใช้เวลาและทีมงานมากพอสมควร

เมื่อเทคโนโลยีพัฒนามากขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ จึงเป็นเรื่องที่ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นในการทำรายการออกอากาศผ่านเพจเฟซบุ๊ก ผู้พัฒนาเพจชุมชนมีบันทึกข้อมูลผู้ชม ผู้ติดตาม รวมถึงการวิเคราะห์เพจให้กับทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง สามารถนำมาใช้เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนารายการให้เข้าถึงผู้ชมได้มากขึ้น ทั้งในแง่จำนวนผู้ชม ความถี่ในการรับชม ช่วงเวลาในการรับชม ความต่อเนื่องของการรับชม ผู้ชมเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง อายุเท่าไร มาจากที่ไหน ข้อติติง ข้อเสนอแนะ และข้อมูลด้านอื่นๆ

สิ่งที่คณะทำงานต้องทำมากขึ้น คือ การนำข้อมูลวิเคราะห์ที่ได้มา มาสังเคราะห์ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเนื้อหารายการต่อไป และคณะทำงานต้องเพิ่มองค์ความรู้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านต่างๆ ให้มากขึ้นตามไปด้วย ไม่ใช่การพึ่งพาการวิเคราะห์จากเพจเฟซบุ๊กของทีวีชุมชนเท่านั้น

การดูแลรักษาอุปกรณ์

เป็นชุดความรู้ที่สำคัญอย่างมาก อุปกรณ์และเครื่องมือการผลิตต่างๆ เป็นอุปกรณ์ไฟฟ้าที่มีราคาสูงพอสมควร การดูแลรักษาอุปกรณ์จึงเป็นเรื่องที่คณะทำงานต้องหาความรู้เพิ่มเติม

ที่ผ่านมาในช่วงแรก คณะทำงานอาจยังไม่ค่อยมีความรู้ด้านนี้นัก แต่เมื่อคณะทำงานต้องใช้งานอุปกรณ์ต่างๆ เหล่านี้อย่างต่อเนื่องทุกสัปดาห์ ทำให้คณะทำงานค่อยๆ ได้ความรู้ด้านการบำรุงรักษาอุปกรณ์เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

ทั้งในแง่ผลของอุณหภูมิและความร้อน ที่อาจส่งผลต่ออายุการใช้งานของสมาร์ทโฟน และการออกอากาศรายการ วิธีการเก็บรักษาที่ไม่ให้เกิดความชื้นและเชื้อรากับอุปกรณ์ การบำรุงรักษาอายุการใช้งานของแบตเตอรี่ และการทำความสะอาดเครื่องมือและอุปกรณ์หลังการใช้งาน

ด้านความพร้อม (เงื่อนไขและคุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาต)

โครงสร้างการบริหารงานที่วิชุมชน

รูปแบบโครงสร้างการบริหารงานที่วิชุมชนอันตามันมั่นคงที่ใช้ในการทำงานโครงการ มีลักษณะแบบง่ายๆ ประกอบด้วยตัวแทนที่วิชุมชนอันตามันมั่นคง ที่ทำหน้าที่ประสานงานกันทาง กสทช. คือ มูลนิธิรักษ์ไทย ส่วนในแง่ของการทำงานประกอบด้วยโครงสร้าง 3 โหนด หรือ 3 สถานีย่อย กระเป๋ ฟังงา และภูเก็ท ที่รับผิดชอบการผลิตงานของโหนดตัวเอง สัปดาห์ละ 1.20 ชั่วโมง โดยการสื่อสารผ่านทางกลุ่มไลน์เป็นหลักในเรื่องการทำงาน และมีการประชุมแบบพบปะกันเป็นระยะ

แต่ละโหนดช่วยกันทำงานผลิต เพื่อให้มีชิ้นงานในการออกอากาศรายการ โดยไม่ได้ยึดติดกับตำแหน่งว่าใครทำอะไรชัดเจนเหมือนกับการทำงานของบุคลากรในทีวีกระแสหลัก แต่เป็นลักษณะช่วยกันทำ เนื่องจากคณะทำงานในแต่ละโหนดมีจำนวนไม่มากนัก

หากมองในแง่ของความพร้อมโดยอิงรูปแบบโครงสร้างของบุคลากรองค์กรสื่อสารมวลชนอาชีพ ก็ยังถือว่าไม่ชัดเจนมากนัก เนื่องด้วยจำนวนคณะทำงานที่ยังมีไม่มาก แต่คณะทำงานที่ช่วยกันทำงานในแต่ละหน้าที่ ตั้งแต่การประชุมหารือ การคิดเนื้อหารายการ การออกแบบผังรายการ ตลอดจนถึงกระบวนการผลิตในทุกขั้นตอนจนถึงการออกอากาศ เชื่อมั่นได้ว่า คณะทำงานทุกคนเข้าใจกรอบโครงสร้างของการทำงานที่วิชุมชนได้เป็นอย่างดี ประกอบด้วยอะไรบ้างในโครงสร้างการบริหารแบบรวม และโครงสร้างการบริหารแบบแยกสถานี

ดังนั้นหากสามารถเพิ่มบุคลากร คณะทำงานหรือเครือข่ายให้มากขึ้น การออกแบบโครงสร้างการบริหารงานที่มีขยายที่ใหญ่มากขึ้น ก็ไม่น่าจะเป็นปัญหาสำหรับการเดินทางทำงานที่วิชุมชนอันตามันมั่นคงต่อไป

คณะกรรมการ

เป็นจุดหนึ่งที่ยังไม่ชัดเจนนัก ในส่วนของที่วิชุมชนอันตามันมั่นคง โดยก่อนการวางโครงสร้างการทำงานของที่วิชุมชน ได้มีการออกแบบรายละเอียดของตำแหน่งต่างๆ ที่อิงกับโครงสร้างของการบริหารงานขององค์กรทีวีกระแสหลัก โดยมีส่วนของคณะกรรมการ และที่ปรึกษาอยู่ในโครงสร้างการทำงานด้วยเช่นกัน

แต่ในการดำเนินงานตลอด 2 ปีที่ผ่านมา ในส่วนของคณะกรรมการที่คิดไว้แต่แรกนั้น ก็ยังไม่เกิดขึ้นจริงในโครงสร้างการทำงานที่เป็นอยู่

หากจะพัฒนาและต่อยอดเป็นองค์กรทีวีชุมชนในอนาคต จะต้องมีการเพิ่มเติมเรื่องของคณะกรรมการเข้ามาอย่างจริงจัง

ธรรมนูญที่วิชุมชน

เป็นหัวข้อหนึ่งที่คณะผู้จัดตั้งที่วิชุมชนอันดามันมั่นคง ให้ความสำคัญไว้เป็นลำดับแรกๆ เพราะการทำงานสื่อสารมวลชน ไม่ว่าจะเป็นสื่อประเภทไหนก็ตามจะต้องมีกรอบหรือระเบียบวิธีทางวารสารศาสตร์เป็นตัวกำกับการทำงานด้วยเสมอ เพื่อให้เป็นหลักในการทำงานสื่อที่ตรงไปตรงมา

ที่วิชุมชนอันดามันมั่นคง จึงมีการกำหนดธรรมนูญที่วิชุมชนขึ้นมา ตั้งแต่ก่อนการเสนอโครงการกับ กสทช. เพื่อใช้เป็นหลักในการทำงานของที่วิชุมชน เพียงแต่ในการปฏิบัติงานตลอดช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ความเข้าใจในรายละเอียดปลีกย่อยของธรรมนูญอย่างชัดเจนของคณะทำงาน อาจยังไม่ครบถ้วน ซึ่งเป็นอีกส่วนที่คณะที่ปรึกษาที่วิชุมชนต้องให้ความสำคัญ และสร้างความเข้าใจอย่างถ่องแท้ต่อธรรมนูญในการปฏิบัติงานของที่วิชุมชนต่อไป

การระดมทุน

คณะทำงานที่วิชุมชนอันดามันมั่นคง ร่วมกันประชุมหารือเรื่องการระดมทุน เพื่อต่อยอดให้ที่วิชุมชนเดินหน้าต่อไปได้ด้วยตนเอง

รูปแบบของการระดมทุนที่คิดกันไว้ มีทั้งการจัดงานกิจกรรมต่างๆ เพื่อระดมทุนเข้าสู่กองทุนของที่วิชุมชน การรับบริจาคผ่านช่องทางต่างๆ ที่สามารถทำได้ การหาผู้สนับสนุนที่วิชุมชนอันดามันมั่นคง ทั้งในแง่ของเงินทุน และทรัพยากรทุนด้านอื่นๆ จากองค์กรในท้องถิ่นต่างๆ ทั้งเอกชนและภาครัฐท้องถิ่น รวมถึงการเขียนข้อเสนอโครงการไปยังมูลนิธิหรือองค์กรส่วนกลาง เพื่อเป็นทุนในการดำเนินโครงการภายใต้ที่วิชุมชนอันดามันมั่นคง

แต่ทั้งหมดเป็นเพียงการออกแบบและวางแผนร่วมกันว่าจะมีวิธีอะไรบ้างในการระดมทุน ซึ่งจะต้องเริ่มดำเนินการนับจากนี้เป็นต้นไป

บุคลากรและเครือข่าย

ที่วิชุมชนอันดามันมั่นคง เป็นกลุ่มบุคคลในท้องถิ่นที่มารวมตัวกันเป็นคณะทำงานที่วิชุมชน คณะทำงานวงในจึงเป็นกลุ่มคนที่อาสาเข้ามาทำงานนี้ เพราะอยากเรียนรู้เรื่องงานสื่อที่วิชุมชน และต้องการเห็นชุมชนหรือท้องถิ่นสามารถผลิตรายการเพื่อชุมชน โดยตัวของชุมชนเองได้

โดยคณะทำงานวงในจะทำการชักชวนกลุ่มคนในเครือข่ายเดียวกัน มาร่วมเป็นส่วนหนึ่งในที่วิชุมชน โดยอาศัยแนวคิดการขยายเครือข่ายคณะทำงาน จากการชักชวนเครือข่ายเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

แต่ที่ผ่านมามีการสร้างเครือข่ายคณะทำงานให้มากขึ้นยังไม่เป็นผลสัมฤทธิ์มากนัก มีคนในชุมชนรับรู้การมีอยู่ของที่วิชุมชนอันดามันมั่นคง รวมออกกรายการอย่างต่อเนื่องมากขึ้นเรื่อยๆ แนะนำกิจกรรมต่างๆ ให้คณะทำงานที่วิชุมชนไปถ่ายทอดรายการอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งถือว่าเป็นข้อดีในการสร้างเครือข่าย แต่การดึงคนมาร่วมเป็นคณะทำงานและร่วมผลิตรายการ ในฐานะผู้ผลิตจริงๆ ยังไม่เกิดขึ้น ซึ่งหากยังเป็นเช่นนี้ต่อไป อาจส่งผลต่อการสร้างความยั่งยืนในการทำงานของที่วิชุมชนได้ในอนาคต

ดังนั้นการเพิ่มบุคลากรเข้ามาเป็นคณะทำงานให้มากขึ้นจึงเป็นเรื่องสำคัญ ที่คณะทำงานที่มีอยู่จะต้องร่วมกันออกแบบว่า จะใช้วิธีใด รูปแบบใดในการเพิ่มบุคลากรและเครือข่ายการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นในลักษณะจิตอาสา บุคลากรที่เข้ามาทำงานแบบประจำ หรือแบบอัตราจ้าง หรือการจ้างผลิต เพราะทั้งหมดที่กล่าวมาจะส่งผลไปถึงการคิดคำนวณงบประมาณเพื่อการระดมทุนที่วิชุมชนตามไปด้วย

เครื่องมือ เทคนิคการผลิตเพื่อการออกอากาศ

สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง คือ อายุการใช้งานและการดูแลรักษาเครื่องมือ โดยปกติเครื่องการผลิตของวิชุมชนอันดามันมั่นคง อายุการใช้งานได้อย่างสมบูรณ์น่าจะอยู่ประมาณ 3 ปี โดยขึ้นอยู่กับการใช้งานที่ถูกต้องและการบำรุงรักษาอย่างสม่ำเสมอไปพร้อมกัน

แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่าการบำรุงรักษาก็มีค่าใช้จ่ายที่ต้องแบกรับและต่อให้มีการบำรุงรักษาอย่างดีเท่าไร ความเสื่อมของการใช้งานก็ยังคงเกิดขึ้น และในท้ายที่สุดก็ต้องมีการเปลี่ยนอุปกรณ์

แน่นอนว่าหากใช้ถูกวิธีและบำรุงรักษาอุปกรณ์เป็นอย่างดี อายุการใช้งานน่าจะอยู่ได้ถึง 5 ปี แต่ด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อาจส่งผลให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนอุปกรณ์อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้นความพร้อมในเรื่องอุปกรณ์เป็นเรื่องที่คณะทำงานวิชุมชนต้องเตรียมการไว้ล่วงหน้า

ส่วนเทคนิคการผลิตเพื่อการออกอากาศเป็นสิ่งที่คณะทำงานวิชุมชนทำได้อย่างชำนาญมากขึ้นเรื่อยๆ ถึงแม้ในอนาคตอาจมีเทคโนโลยีการออกอากาศใหม่ก็สามารถที่จะต่อยอดไปได้ในทันทีเพราะมีพื้นฐานที่ดีอยู่แล้วเป็นทุนเดิม

สิ่งที่ต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษไม่ใช่เรื่องของเครื่องมือที่มีอยู่หรือเทคนิคการผลิตเพื่อการออกอากาศ แต่ต้องมีการเตรียมพร้อมเรื่องทุนและงบประมาณในด้านนี้ เพื่อต่อยอดเรื่องเครื่องมือและเทคนิคใหม่ๆ ที่จะเข้ามาในอนาคตได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอในเชิงนโยบายต่อ กสทช. หลัง 2 ปีโครงการนำร่องต้นแบบที่วิชุมชน

1. ตลอดระยะเวลา 2 ปี ของโครงการนำร่องต้นแบบที่วิชุมชนอันดามันมั่นคง ทำให้คณะทำงานและผู้เกี่ยวข้องของวิชุมชนอันดามันมั่นคงทุกคน เข้าใจรูปแบบและกระบวนการผลิตรายการเพื่อการออกอากาศในรูปแบบทีวีได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่ารูปแบบการออกอากาศจะเป็นการสตรีมมิงรายการด้วยสัญญาณอินเทอร์เน็ตผ่านเพจเฟซบุ๊ค โดยยังไม่มีโอกาสได้ออกอากาศในรูปแบบคลื่นความถี่ภาคพื้นดินของวิชุมชนดิจิตอลเลยก็ตาม

แต่คณะทำงานวิชุมชนอันดามันมั่นคงก็ยังยืนยันและสนับสนุนให้ กสทช. ผลักดันที่วิชุมชนดิจิตอลให้เกิดเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริงเพราะเป็นสิทธิที่ประชาชนและชุมชนท้องถิ่น ควรได้ใช้คลื่นความถี่เป็นของตนเอง โดยให้ภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนค่าเช่าช่องสัญญาณในการถ่ายทอดออกอากาศที่วิชุมชนดิจิตอล

2. เพื่อเป็นการยกระดับและพัฒนาศักยภาพของทีวีชุมชน ทางคณะกรรมการทีวีชุมชนอันดามันมั่นคง อยากให้มีการเปิดโอกาสให้ทีมงาน ได้ทดลองออกอากาศรายการของทีวีชุมชนในรูปแบบทีวีดิจิตอลภาคพื้นดิน โดยให้ทาง กสทช. เป็นหน่วยประสานงานกับทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสหรือช่อง NBT ภูมิภาคได้เข้ามามีส่วนร่วมในงานด้านนี้

3. อยากให้ กสทช. และ กทปส. พิจารณาขยายการสนับสนุนโครงการทีวีชุมชนต่อไป โดยที่ผ่านมากสทช. และ กทปส. ได้สนับสนุนงบประมาณการทำโครงการต้นแบบทีวีชุมชน ใน 3 พื้นที่ทั้งพะเยาทีวี ทีวีชุมชนอุบลราชธานีและทีวีชุมชนอันดามันมั่นคงเป็นระยะเวลา 2 ปี ซึ่งผลการดำเนินงานของทั้ง 3 พื้นที่ ทำให้เห็นศักยภาพและพัฒนาการที่ต่อเนื่องของทีวีชุมชน แต่ด้วยระยะเวลาเพียง 2 ปี ซึ่งถือว่าเป็นระยะเวลาที่สั้นเกินไปต่อการต่อยอดทีวีชุมชนให้ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง

จึงอยากให้ กสทช. และ กทปส. จัดโครงการและงบประมาณสนับสนุนให้กับทีวีชุมชนทั้ง 3 แห่งต่อไป (เฟสที่ 2 ระยะเวลา 3-5 ปี) เพื่อให้คณะกรรมการและชุมชนมีเวลาเตรียมความพร้อมที่จะดำเนินการทีวีชุมชนด้วยท้องถิ่นเองในอนาคตได้อย่างยั่งยืน